

A VÁRMEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ ÉS A VÁRMEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM VÉGREHAJTÁSÁNAK, ELŐREHALADÁSÁNAK ÉRTÉKELÉSÉT SEGÍTŐ HÁTTÉRTANULMÁNY

TOP_PLUSZ-3.1.3-23-ZA2-2024-00001
„Együttműködő Zala – Vármegyei humán fejlesztések”

**„A vármegyei térségfejlesztés hatékonyságának javítását elősegítő szakmai
tanulmányok, elemzések készítése”**

Budapest, 2026. 09. 10.

Készítette:
Magyar Urbanisztikai Tudásközpont Nonprofit Kft.
Cím: 1088 Budapest, József körút 9.

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló	3
2. Bevezetés – a tanulmány célja és háttere	8
3. Módszertan.....	9
4. A fejlesztési dokumentumok (TFK, TFP) elemzése kitérve a társadalmi kohézió és az esélyegyenlőség biztosításának megjelenésére	10
4.1. Jogszabályi háttér, stratégiai keretek	10
4.2. A vármegyei területfejlesztési koncepció és a program célstruktúrája és a beavatkozások keretrendszere	12
4.3. A vármegyei területfejlesztési program végrehajtásának intézmény- és eszközrendszere	18
4.4. A vármegyei integrált területi program, mint a vármegyei területfejlesztési program megvalósításának fő eszköze	35
4.5. Az előrehaladás értékelésének legfontosabb szempontjai	43
5. Hatások és eredmények: A vármegyei területfejlesztési program beavatkozásrendszerének társadalmi kohézióra, esélyegyenlőségre és a társadalmi szolgáltatások fejlődésére gyakorolt becsült hatásai	52
5.1. A vármegyei integrált területi program keretében finanszírozott kiemelt célcsoportokat érintő releváns TFP fejlesztési irányok megvalósulásának előrehaladása, becsült hatásai	54
5.2. Az ágazati operatív programok hozzájárulása a vármegyei területfejlesztési program kiemelt célcsoportokat érintő intézkedéseinek előrehaladásához, becsült hatásaihoz	67
6. Fejlesztési javaslatok megfogalmazása	78
6.1. Főbb azonosított problémák, hiányosságok összegzése	78
6.2. Fejlesztési javaslatok.....	82
7. Mellékletek	86
7.1. Az elemzéshez felhasznált dokumentumok listája	86

1. Vezetői összefoglaló

A TOP_PLUSZ-3.1.3-23-ZA2-2024-00001 „Együttműködő Zala – Vármegyei humán fejlesztések” **projekt keretében megvalósult háttér tanulmány célja** Zala vármegye önkormányzatának programértékelési feladatát támogatva a vármegyei területfejlesztési koncepcióban (a továbbiakban TFK) és a vármegyei területfejlesztési **programban** (a továbbiakban TFP) **foglalt fejlesztési irányok, prioritások, intézkedések előrehaladásának elemzése**, kitérve azoknak a **kiemelt célcsoport helyzetére**, a helyi esélyegyenlőségre, szolgáltatásfejlesztésre, térségi együttműködésekre **gyakorolt hatásainak**, eredményeinek vizsgálatára. Tekintettel arra, hogy a vármegye területfejlesztési programjának finanszírozása **túlnyomórészt európai uniós forrásokból valósulhat meg** a 2021-2027 közötti időszakban, a háttér tanulmány hangsúlyosan foglalkozik a vármegyei területfejlesztési **program végrehajtási eszközrendszerének**, különösen a TOP Plusz vármegyei ITP-ben rögzített támogatási forráskereteinek, valamint az ágazati operatív programok kínálta támogatási lehetőségek **áttekintésével, valamint a TFP előrehaladását segítő támogatási források vármegyei szintű forrásfelhasználásának vizsgálatával. Mindez jó közelítő képet nyújt a TFP keretében meghatározott fejlesztési prioritások megvalósulásának státuszáról, eredményességéről**, a vizsgálat során bemutatva azok **kiemelt célcsoportra gyakorolt hatását is.**

Mint a vármegye területfejlesztési tervezésének alapidokumentumainak, a TFK és a TFP kidolgozásának **jogszabályi háttérét** adó 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet több olyan elvárást is megfogalmaz, amely már **tervezés szintjén garanciát ad a társadalmi esélyegyenlőség biztosítására**, a társadalmi felzárkózás, a területi és társadalmi kohézió erősítésére, valamint a **térség társadalmi szervezetei fejlesztési elképzeléseinek becsatornázására**. Ezek a kiemelt célcsoport helyzetének javítását támogató garanciák mind a horizontális célok, mind az egyes fejlesztési prioritások szintjén tetten érhetőek a vármegyei TFK és TFP dokumentumokban.

A vármegyei területfejlesztési koncepció és a területfejlesztési program időrendiségét és tervezési logikáját követve **helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarészek eredményeire támaszkodva a TFP stratégiai munkarészeiben meghatározott stratégiai (specifikus) ágazati és területi célok** alapján a TFP operatív program részében kerültek kidolgozásra a konkrét beavatkozásokat, **kulcsprojekteket is tartalmazó intézkedések**, ahol már kirajzolódnak és vizsgálhatóak **azok a beavatkozási területek**, amelyek jól azonosíthatóan **kapcsolódnak a kiemelt célcsoport helyzetének javításához**, elősegítik az esélyegyenlőségi feltételek erősítését. A célrendszert vizsgálva megállapítható, hogy mind a jövőképpen, mind az átfogó célok rendszerében **hangsúlyosan megjelenik a társadalmi összetartás, valamint a helyi és a térségi identitás.**

A TFP prioritásai közül míg az 1. és 2. prioritás **gazdaságfejlesztési fókuszú**, a kiemelt célcsoport helyzetének javítására jellemzően közvetett módon gyakorolva hatást, addig a 3. és 4. prioritás a munkaerőpiaci, gazdaságfejlesztési szempontok mellett **kiemelten fókuszál a társadalmi integráció és felzárkózás elősegítésére**. A 3. prioritáshoz tartozó intézkedések

pénzügyi előrehaladásával kapcsolatban elmondható, hogy azok egyaránt tartalmazznak területfejlesztési és ágazati szakpolitikai kompetenciába sorolható elemeket, így a támogatási, finanszírozó eszközök köre is összetett, a **TOP Plusz** mellett **EFOP Plusz** (ennek keretében többek közt a FETE program), valamint **hazai támogatási programok** is megjelennek. Ezzel szemben a 4. prioritás **komplex beavatkozási logikát** követ és erősen **területfejlesztési fókuszú**. Támogatáspolitikai szempontból finanszírozási forrásként **meghatározó a TOP Plusz** szerepe, de emellett az **EFOP Plusz** és a települési környezet fejlesztése tekintetében az **IKOP Plusz** is jelentőséggel bír. Az 5. prioritás három, szakpolitikai és támogatási szempontból eltérő kompetenciába tartozó intézkedést tartalmaz, melyek pénzügyi eszközeként a **KEHOP Plusz** mellett a **TOP Plusz** és kisebb részében a **GINOP Plusz** is szerephez jut, azonban mind a környezetvédelmi programok, mind az ökoturisztika, mind pedig az energetikai fejlesztésekre jellemző, hogy a kiemelt célcsoportok helyzetének javítására csak közvetett módon gyakorolnak hatást. A 6. prioritás a **települési élhetőség javítását** szolgáló fejlesztési területeket lefedő intézkedések széles körét tartalmazza, melyek **IKOP Plusz** és **KEHOP Plusz**, valamint **TOP Plusz** által finanszírozott elemeket foglalnak magukban. A **kiemelt célcsoport** helyzetének javítása, az esélyegyenlőség biztosítása tekintetében **kiemelt jelentőségű települési humánszolgáltatások fejlesztése** intézkedés, melynek előrehaladása nagy mértékben függ a TOP Plusz, valamint az EFOP Plusz támogatási programok megvalósulásától.

A TOP Plusz, mint a vármegyei **TFP területfejlesztési célú beavatkozásai megvalósításának elsődleges finanszírozási eszköze** kiemelten a **helyi önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza**, de **szerepet vállal** a kiemelt térségek, valamint a komplex programmal fejlesztendő járások, **helyi társadalmi felzárkózási programok támogatásában is**. A vármegyei TFP eredményes megvalósítása szempontjából meghatározó, hogy az operatív programok közül a **TOP Plusz rendelkezik vármegyei szintű területi forrásallokációval**, melynek belső keretfelosztását a vármegyei TFP fejlesztési igényeit figyelembe vevő **Integrált Területi Program (ITP)** szabályozza. A Zala vármegyei TFP fő fejlesztési irányai közül az ott megjelölt indikatív forrásigény alapján az **ITP keretében legnagyobb mértékű finanszírozottság a társadalmi felzárkóztatás és humán szolgáltatások**, valamint az **energetikai fejlesztések területén** tapasztalható. Ezzel szemben a **gazdaságfejlesztés, a környezetvédelem és a közlekedésfejlesztés** szakterületek finanszírozása a **vármegyei ITP-ben csak kiegészítő jelleggel** jelenik meg. A vármegyei ITP-ben a feltárt és a TFP-ben rögzített indikatív forrásigényekhez képest **jelentős alulfinanszírozottság** mutatkozik **turisztikai fejlesztések** terén, amelynek támogatása (a hazai támogatási programok mellett) **erőteljes TOP Plusz fókusszal** jellemezhető. Megállapítható, hogy a TFP-ben megjelenő súlyához képest a támogatáspolitikai oldalról és a TFP sikeres megvalósítása szempontjából a **turisztikai fejlesztések finanszírozása jelenti az egyik kritikus pontot**. A Zala vármegyei ITP keretében az EUPR adatbázis alapján a rendelkezésre álló forráskeret több, mint 81%-a lekötésre került, ugyanakkor a forrásfelhasználás (azaz a kifizetések) aránya nem egészen 33%-on áll (a támogatott projektek jelentős része még megvalósítási szakaszban van), de előrehaladását tekintve így is kedvezőbb képet mutat az ágazati OP-khoz képest. **Legnagyobb, közel 100%-os forráslekötési aránnyal a vármegyei TFP VI.1. Közlekedés-fejlesztés**

intézkedés előrehaladását szolgáló, a kiemelt célcsoport felzárkózását közvetett módon segítő, az ITP 1. prioritás (élhető vármegye) keretében megvalósuló pályázatok rendelkeznek. A **legalacsony kifizetési arány** összességében jól azonosíthatóan az **FVS városok** körében mutatkozik (ennek fő oka az FVS városok pályázati felhívásainak eltérő ütemezésében keresendő). A **társadalmi integrációs folyamatokhoz legszorosabban** kapcsolódó, és ezáltal a kiemelt célcsoport helyzetének javítását, felzárkózásának elősegítését és az esélyegyenlőségi feltételek biztosítását legnagyobb mértékben szolgáló **ITP 3. prioritás** (Gondoskodó vármegye) előrehaladása **közel 88%-os forráslekötési aránnyal** és az **ITP átlagát meghaladó (41% feletti) kifizetési aránnyal** jellemezhető. Szükséges kiemelni a TOP_PLUSZ-3.3.2-21 **Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése** felhívást, amely fejlesztési tématerület a **kiemelt célcsoport szempontjából meghatározó jelentőséggel bír**, ugyanakkor a nem FVS város települések körét érintve a megvalósuló fejlesztések mindegyike az egészségügyi alapellátás fejlesztésére irányul, a **szociális infrastruktúra fejlesztését célzó beruházások támogatására a vármegye nem allokált forrást**. Mivel a prioritáson belül az FVS városok esetében is a legkisebb forrásarányt a szociális alapszolgáltatások infrastrukturális fejlesztései teszik ki, így a **TFP VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése intézkedés előrehaladásához csak korlátozott mértékben képes hozzájárulni**. A 6. prioritás előrehaladására jellemző, hogy a nem FVS város településeket érintően kizárólag **közútfejlesztést és turisztikai fejlesztéseket** ölelnek fel, ugyanakkor az **FVS városok** esetében hangsúlyosan **megjelennek a helyi gazdaságfejlesztést célzó beruházások** is, azonban mind a **forráslekötés, mind a kifizetési arány alacsony**, így a TFP, különösen annak **II.2. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése** prioritása **előrehaladásához** jelenleg csak **minimális hozzájárulást** képes biztosítani.

Az **ágazati OP-k** sorában a GINOP Plusz mellett az **EFOP Plusz program** a **leghangsúlyosabb eszköz** a vármegyei TFP beavatkozásainak megvalósításában, mivel **négy humán szakterület** – köznevelés, társadalmi felzárkózás, szociális és gyermekvédelem, valamint család- és ifjúságügy – **fejlesztéseinek támogatását** foglalja magába. Ezáltal a **kiemelt célcsoport helyzetének és az esélyegyenlőségi feltételek javítása terén is kiemelt jelentőségű** támogatási eszközként értelmezhető. A vármegyei **TFP előrehaladásához hozzájárulást biztosító ágazati OP-k** közül **darabszámát** tekintve messze a **GINOP Plusz** keretében megvalósuló fejlesztések képezik a **legnagyobb arányt**, azonban összegét tekintve mellett jelentős összegű támogatási forrás érkezett a vármegyébe a környezet-, természetvédelmi és energetikai fejlesztéseket támogató **KEHOP Plusz**, valamint közlekedési infrastruktúra fejlesztését célzó **IKOP Plusz** keretében is. Megállapítható azonban, hogy a **kiemelt célcsoport felzárkóztatása szempontjából különösen fontos** fejlesztési területeket finanszírozó **EFOP Plusz** mind a szerződött projektek számát, mind a támogatási összegét tekintve **jelentős elmaradásban van** az OP-k közül, így az ezen OP keretében megvalósuló fejlesztési projektek társadalmi hatása egyelőre csekélyebb léptékű. Az elemzés eredményei azt mutatják, hogy az **ágazati OP-k** a **TFP 2. prioritás befektetésösztönzés, valamint a turisztikai fejlesztések intézkedéseinek előrehaladásához nem nyújtanak hozzájárulást**, támogatott fejlesztések e tématerületeken nem valósulnak meg. Emellett a TFP 3. prioritása esetén megállapítható, hogy a kapcsolódó **EFOP Plusz és a GINOP Plusz** potenciális

felhívások jelenleg **érdemi hozzájárulást nem tudnak biztosítani** és így a kiemelt célcsoport helyzetének javítását, felzárkózásának előmozdítását is kevésbé tudják hatékonyan szolgálni. Mind a 3., mind a 4. prioritás kapcsán szükséges megjegyezni, hogy az **EFOP Plusz** által támogatott projektek **jellemzően országos területi lefedettségű kormányzati, államigazgatási szervek fejlesztéseit** takarják, amelyek **közvetetten érinthetik** a Zala vármegyében élő **kiemelt célcsoportba tartozó személyeket** is. Az előzőknél kedvezőbb helyzet tapasztalható a TFP 5. prioritás előrehaladását segítő **energetikai fejlesztésekhez** támogatást biztosító KEHOP Plusz 4. prioritás esetében, ahol a kifizetési arány is jellemzően magasabb a többi fejlesztési területhez képest. A **TFP 6. prioritása komplex módon a településfejlesztés, a települési életminőség javítását szolgáló települési infrastruktúra** számos szakterületének **fejlesztését öleli fel**, ennél fogva a **prioritás előrehaladását a TOP Plusz mellett több ágazati operatív program** keretében megvalósuló fejlesztések **együttesen szolgálják**. A TFP 6. prioritás a **kiemelt célcsoport helyzetének javítását tekintve kiemelt jelentőségű intézkedése, a települési humánszolgáltatások fejlesztése előrehaladásához** különösen a **szociális szolgáltatások széles köre az EFOP Plusz 4. prioritás** keretében támogatott projektek által mutathatna előrehaladást. Azonban az **EFOP Plusz program megvalósítása országos szinten is jelentős elmaradásban van**, a 4. prioritás keretében **egyetlen felhívás sem rendelkezik támogatott pályázatokkal**, így jelenleg a vármegyei TFP humánszolgáltatások fejlesztése intézkedés eredményes megvalósulásához **sem mutatható ki gyakorlati hozzájárulásuk**.

A vármegyei TFP előrehaladásával kapcsolatban feltárt nehézségek és sajátosságok közt, bár inkább külső adottságként szükséges kiemelni, hogy a TFP finanszírozási eszközrendszerének tervezését és így az egyes programelemek súlyozását is nehezítette, hogy a **TFP tervezés időszakában még nem voltak ismeretek sem a TOP Plusz, sem az ágazati operatív programok pontos, végleges támogatási területei, pályázati lehetőségei. Térmaterületi lefedettség, finanszírozottság** kapcsán megállapítható, hogy a területfejlesztés fő támogatási forrását jelentő **TOP Plusz a vármegyei TFP prioritásaiban meghatározott fejlesztések megvalósításához érdemben képes hozzájárulást biztosítani**, ugyanakkor annak tematizáltsága és forrásfelhasználási feltételrendszere révén óhatatlanul **vannak hiányterületek**, melyeket az **ágazati OP-k részben képesek lefedni**. Azonban **szemben a TOP Plusz program előrehaladott végrehajtásával, az ágazati OP-k jelentős részénél ütemezésbeli csúszás érzékelhető** mind a felhívások meghirdetése, mint a támogatott projektek végrehajtása és különösen a kifizetések előrehaladása terén. A fentiek miatt a vármegyei TFP **azon prioritásainak és intézkedéseinek szakmai előrehaladása is kevésbé érzékelhető, amelyek jelentős mértékben ágazati OP finanszírozásra támaszkodnak**. A **kiemelt célcsoport szempontjából meghatározó probléma a TFP VI. Összehangolt települési és településközi infrastrukturális fejlesztések a területi kohézió érdekében prioritás részét képező lakhatás támogatása intézkedés finanszírozásának hiánya**, valamint a TFP VI. Összehangolt települési és településközi infrastrukturális fejlesztések a területi kohézió érdekében prioritáshoz tartozó **települési humánszolgáltatások fejlesztése intézkedés** esetében a forráslehetőségekkel való **területi lefedettség hiánya** (Zala vármegyében TOP Plusz keretében csak az FVS városok területén van rá támogatási lehetőség, a kapcsolódó,

jelentős csúszást mutató EFOP Plusz 4. prioritás felhívásai pedig nem rendelkeznek támogatott projektekkel).

A nehézségek oldására és a TFP eredményes végrehajtása érdekében javasolt támogatáspolitikai oldaláról a pénzügyi eszközrendszer gerincét adó **támogatási programok forrásallokációs tervezésének összehangolása, valamint a feszített ütemezésű felhívások esetében aktív projektfejlesztést és projektmenedzsmentet támogató koordinációs biztosítása**. Különösen a **kiemelt célcsoport helyzetének javítását szolgáló humán fejlesztések terén javasolt a finanszírozás szempontjából meghatározó EFOP Plusz program előrehaladásának, megjelenő kapcsolódó pályázati felhívásainak szorosabb nyomon követése és a vármegye érintett potenciális pályázó szervezeteivel, valamint az irányító hatósággal való kommunikáció erősítése, igény esetén pályázati tanácsadói szakmai támogatás biztosítása**.

A **TFP nyomon követés hatékonyságának javítása érdekében** tekintettel arra, hogy a feltárt sajátosságra, hogy a TFP dokumentumban meghatározásra került, az egyes prioritásokhoz kapcsolódó indikátorok jellemzően nem mutat egyezést a támogatási programok (TOP Plusz és ágazati OP-k) saját programszintű indikátor rendszerével, ezért **javasolt a jövőben a vármegyei TFP és az operatív programok alkalmazott indikátorkészletének nagyobb arányú összehangolását, a szinergiák feltárását biztosítani**.

Mind a támogatási programok forrásallokációs tervezésének összehangolása, mind a helyi szereplők felé történő pályázati kommunikáció és tanácsadás terén, különösen a TOP és a TOP Plusz programok kapcsán a megyei szintű területfejlesztési intézményi struktúra jól kiépített partnerségi rendszerrel és több, mint egy évtizedes gyakorlati tapasztalattal és tudással rendelkezik, amely egyfajta garanciát jelent a megyei területfejlesztési program és a kapcsolódó EU-s területfejlesztési támogatási program eredményes és hatékony megvalósítására. A jogszabályi környezethez igazodva megyei szinten koncentrálódik az a területfejlesztési és tervezési szakmai háttér és tudástőke, amely a jövőbeni területfejlesztési tervezési és programozási, valamint projektkoordinációs feladatok sikeres ellátásához érdemi hozzájárulást képes biztosítani, ezzel is támogatva a megyei területfejlesztési program eredményeinek és a program segítségével megvalósult társadalmi együttműködések továbbvitelét, hosszú távú fenntarthatóságát.

2. Bevezetés – a tanulmány célja és háttere

Zala Vármegye Önkormányzata a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény alapján **területfejlesztési, vidékfejlesztési, területrendezési, valamint koordinációs feladatokat** lát el melynek **részét képezi a vármegyei területfejlesztési program** végrehajtása, a program **előrehaladásának nyomon követése, értékelése**. A vármegyei **területfejlesztési koncepció és program** a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális fejlesztések megalapozása mellett a vármegyei és azon belül a járási, **településközi térségfejlesztési együttműködések fejlesztéspolitikai háttéréül is szolgál**. Mind a koncepció célrendszere, mind a program tervezett **prioritásai és beavatkozásai megfogalmazzák a TOP_PLUSZ-3.1.3-23-ZA2-2024-00001 „Együttműködő Zala – Vármegyei humán fejlesztések” projekt célcsoportjait** (nők, a mélyszegénységben élők, romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportja) előnyösen érintő, azok **felzárkózását segítő fejlesztési lehetőségeket**.

A fentieknek megfelelően a **háttértanulmány célja** a vármegyei önkormányzat programértékelési feladatát támogatva a vármegyei területfejlesztési koncepcióban és a vármegyei területfejlesztési **programban foglalt fejlesztési irányok, prioritások, intézkedések előrehaladásának elemzése**, kitérve azoknak a **kiemelt célcsoport helyzetére**, a helyi esélyegyenlőségre, szolgáltatásfejlesztésre, térségi együttműködésekre **gyakorolt hatásainak**, eredményeinek vizsgálatára. További cél a vizsgálat eredményeire támaszkodva **javaslatok megfogalmazása** a hatékonyabb térségi együttműködések érdekében a koncepcióban és a programban foglalt fejlesztési irányok, beavatkozások körének és eszközrendszerének finomhangolására.

A háttértanulmány keretében sor kerül a vármegyei területfejlesztési programban meghatározott **prioritások és intézkedések végrehajtási eszközrendszerének**, különösen a TOP Plusz vármegyei ITP-ben rögzített támogatási forráskereteinek **áttekintésére**. Ezt különösen indokolja, hogy a vármegyei területfejlesztési koncepció és program időszakában a 2021-27-es programozási időszakra vonatkozó támogatási programdokumentumok még előkészítés alatt álltak, így a finanszírozási lehetőségek pontos hozzárendelésére még nem volt mód, ahogy a vármegyei területfejlesztési koncepció fogalmaz: „A tervezés jelenlegi szakaszában a végrehajtási, finanszírozási és az intézményrendszer fő komponensei országos és helyi szinten is egyeztetés alatt állnak, így a rendszer részletei csak később lesznek ismertek. Ezek országos iránymutatások alapján fognak kialakulni, várhatóan 2020 év végén, illetve 2021 év elején”.

Az elemzés részét képezi a TOP Plusz mellett az **ágazati operatív programok kínálta támogatási lehetőségek** áttekintése, valamint a TFP előrehaladását segítő **támogatási források vármegyei szintű forrásfelhasználásának vizsgálata**, ezen keresztül képet adva a TFP keretében meghatározott fejlesztési prioritások megvalósulásának státuszáról, eredményességéről, vizsgálva azok **kiemelt célcsoportra gyakorolt hatását is**.

3. Módszertan

Dokumentumelemzés

A vármegyei **területfejlesztési koncepció és program** szakmai és pénzügyi megvalósításának, megvalósíthatóságának, előrehaladásának elemzéséhez alapvető fontosságú e dokumentumok tartalmi elemeinek a tervezésük időszakában még nem pontosan ismert **megvalósítási eszközrendszer** (pénzügyi, támogatási programok, forrás lehetőségek) **szempontjából való rendszerező áttekintése**. Ennek megfelelően az elemzés bázisát a szakpolitikai dokumentumok, így különösen a hatályos vármegyei területfejlesztési koncepció, vármegyei területfejlesztési program, valamint a vármegyei integrált területi program (ITP) dokumentumelemzése adja kiegészítve az ágazati operatív programok releváns tartalmi elemeinek áttekintésével.

Az elemzés során a területfejlesztési programok tervezését és megvalósítását befolyásoló jogszabályi környezet is áttekintésre kerül, így többek között:

- 218/2009. (X. 6.) Korm. Rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól
- 1/2014. (I. 3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról
- 256/2021. (V. 18.) Korm. Rendelet a 2021–2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről
- 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozata a 2021–2027 időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz pénzügyi keretének területi felosztásáról
- 2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről

A vármegyei területfejlesztési program **beavatkozásrendszerének társadalmi kohézióra, esélyegyenlőségre** és a társadalmi szolgáltatások fejlődésére **gyakorolt becsült hatásainak** vizsgálata a területfejlesztési program **prioritás és intézkedéscsomagjainak dokumentumelemzésével** történik.

A fentiek mellett dokumentumelemzés keretében a vármegyei területfejlesztési program szakmai előrehaladásának jövőbeli minél pontosabb mérhetősége érdekében szükséges **megvizsgálni** a területfejlesztési program operatív programrészében rögzített „A **Program értékelése során alkalmazandó indikátorok köre**” **gyakorlati felhasználhatóságát**, ezen indikátorok alkalmazhatóságát a kiemelt célcsoport helyzetének, a társadalmi felzárkózási folyamatok előmozdításának mérésére. E mutatók körét kiegészítve **meghatározásra kerülnek az egyes prioritások, beavatkozások, tématerületek eredményeit, vármegyei helyzetét jól leíró statisztikai mutatók.**

Adatelemzés

A területfejlesztési koncepció és program előrehaladásának értékelését segítve adatelemzés módszerével egy **áttekintő kép** kerül felvázolásra a **vármegyei területfejlesztési program prioritásaihoz kapcsolódóan** nevesített fejlesztési irányok, beavatkozások körének **EU-s támogatási programok keretében való megvalósulásáról**, finanszírozottságáról a palyazat.gov.hu felületen nyilvánosan elérhető, valamint a vármegyei önkormányzat, mint területi szereplő által a TOP Plusz vonatkozásában rendelkezésre bocsátott adatállomány alapján. Az elemzés különösen a dedikált területfejlesztési támogatási forrásokat biztosító TOP Plusz és a vármegyei területfejlesztési program elemei közötti kapcsolatot megteremtő vármegyei ITP előrehaladásának, azon belül is a **kiemelt célcsoportot érintő fejlesztési, támogatási területek vizsgálatára fókuszál**.

4. A fejlesztési dokumentumok (TFK, TFP) elemzése kitérve a társadalmi kohézió és az esélyegyenlőség biztosításának megjelenésére

4.1. Jogszabályi háttér, stratégiai keretek

A vármegye területfejlesztési tervezésének alapidokumentumai a vármegyei területfejlesztési koncepció (a továbbiakban TFK) és a vármegyei területfejlesztési program (a továbbiakban TFP), melyek kidolgozásának és végrehajtásának **jogszabályi kereteit törvényi szinten a mindenkorai területfejlesztési törvény, részletszabályozás szintjén** a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételükről szóló **218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet** határozza meg.

A szabályozási környezet változása **sajátos helyzetet teremtett a vármegyei területfejlesztési programozás folyamatában** azáltal, hogy a TFK és TFP tervezésének időszakában hatályos, a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló **1996. évi XXI. törvényt** a program végrehajtásának időszakában, 2024. januártól **felváltotta a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény** (a továbbiakban Tftv.). A Tftv. rendelkezése értelmében a vármegyei területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program a területfejlesztést közvetlenül szolgáló tervek közé tartoznak (a későbbiekben részletesen vizsgált vármegyei integrált területi program szintén e tervecsaládba sorolt).

Szakmai tartalmát tekintve a vármegyei területfejlesztési programdokumentumok célrendszerének, fejlesztési irányainak, területi célzásainak kialakítása során a Tftv.14.§. (2) bekezdés alapján **biztosítani kell a hozzájárulást a tervhierarchia felsőbb szintjét jelentő Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció** (a továbbiakban OFTK) által megfogalmazott országos fejlesztési célok és prioritások eléréséhez, valamint a vármegyére megfogalmazott területi elvárásokhoz. A tervhierarchiában a vármegyei tervek feletti szintet képviselnek a **nagyterületi területfejlesztési stratégiák**, valamint a **kiemelt térségek területfejlesztési tervdokumentumai**, ez utóbbiak közül Zala vármegyében területileg a

Balaton Kiemelt Üdülőkörzet érintett, így mind a tervezés, mind a végrehajtás során a vármegyei és a BKÜ területfejlesztési koncepciója és területfejlesztési programja közötti összhang biztosítása szükséges.

A területfejlesztési tervezés sajátos formáját képviseli a **vármegyei integrált területi program** (a továbbiakban ITP), amely bár kizárólag az EU-s finanszírozást biztosító TOP Plusz támogatási források allokációs tervezését szolgálja, de kiemelt jelentőséggel bír a vármegyei TFP tervezett területfejlesztési beavatkozásainak megvalósításában, annak elsődleges pénzügyi, támogatási eszközeként, így az **esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének javítását szolgáló fejlesztések** megvalósításának **támogatásában is kulcsszereppel rendelkezik**. A vármegyei ITP készítésének keretszabályait, főbb tartalmi elemeit a 2021-2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 256/2021. (V.18.) Korm. rendelet fekteti le, míg az ITP részletes felépítését és kidolgozásának módszertani előírásait a TOP Irányító Hatóság által kiadott útmutató a vármegyék integrált területi programjainak kidolgozásához és megvalósításához 2021-2027 című dokumentum határozza meg. A vármegyék számára rendelkezésre álló ITP forráskereteket a 2021-2027 időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz pénzügyi keretének területi felosztásáról szóló 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozat rögzíti.

A vármegyei **TFK és a TFP előrehaladásának, megvalósításának nyomon követését** a Tftv. a **vármegyei önkormányzat területfejlesztési feladataként** határozza meg a 10.§. (2). a) pontjában foglaltak szerint: „a területfejlesztési programok végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellátása keretében a Területfejlesztési Szolgálattal együttműködve nyomon követi és értékeli a vármegyei vagy fővárosi területfejlesztési koncepció és a vármegyei, vagy fővárosi területfejlesztési programok végrehajtását”.

A Tftv. definíciója alapján értelmezve a vármegyei területfejlesztési koncepció a vármegye átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, ami meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, a fejlesztési programok és a területrendezési tervek kidolgozásához szükséges irányelveket, továbbá információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területi szereplők számára. Időtávlatát tekintve jövőképe nagytávra, átfogó céljai hosszútávra szólnak. A vármegyei területfejlesztési program ugyanakkor a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott, középtávú, komplex fejlesztési igényeket, egymáshoz kapcsolódó intézkedéseket, azok megvalósításának nyomon követését is tartalmazó terv. A fentiek alapján elmondható, hogy míg a **TFK előrehaladása elsősorban az átfogó és stratégiai célkitűzések mentén vizsgálható** a kívánt célállapotot jól tükröző társadalmi-gazdasági statisztikai mutatók, valamint komplex eredményindikátorok által, addig a **TFP**, különösen annak **operatív program részében meghatározott intézkedések** és kulcsprojektek megvalósulása, a program **előrehaladása** a programban (annak monitoring és értékelési tervében) rögzített konkrét output és eredményindikátorokon keresztül, valamint a finanszírozást biztosító **támogatási programok pénzügyi előrehaladásával mérhető**.

A területfejlesztési törvény végrehajtását szolgáló rendeletek közül a **területi monitoring rendszerről szóló 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet** a vármegyei szintű területi monitoring

feladatok között (annak 7.§. f) pontjában) előírja, hogy „A vármegyei területi folyamatok alakulásának, a vármegyei területfejlesztési koncepció és program megvalósulása és hasznosulása, valamint a vármegyei területrendezési terv érvényesülésének elősegítése érdekében a vármegyei önkormányzat elvégzi a vármegyei területfejlesztési program előzetes, közbülső és utólagos értékelését, valamint az előzetes és közbülső értékelés alapján a felülvizsgálatát”.

A 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet több olyan elvárást is megfogalmaz a TFK és a TFP tervezésével és végrehajtásával kapcsolatban, amelyek **közvetlenül szolgálják a társadalmi esélyegyenlőség biztosítását, a társadalmi felzárkózás, a területi és társadalmi kohézió erősítését** a vármegyében. A Korm. rendelet 7.§-a kimondja, hogy „a területfejlesztési koncepciókban és programokban minden szinten érvényesíteni kell a társadalmi, gazdasági és környezeti szempontból fenntartható fejlődés, az **esélyegyenlőség**, valamint a területi kohézió **szempontjait**”. Szintén a Korm. rendelet nyújt biztosítékot a **társadalmi szervezetek, érdekképviselők tervezési folyamatba történő bevonására** azáltal, hogy a 13.§-ban rögzíti, hogy „a területfejlesztési koncepciók és programok kidolgozásának része az állampolgárok, a tervezéssel érintett területen működő érdekképviselők, társadalmi szervezetek és vállalkozások tervezésbe való bevonását részletező partnerségi terv”. Továbbá a Korm. rendelet 1. számú mellékletében a **TFK feltáró-értékelő vizsgálatának tartalmi követelményei** között a térség területfejlesztési szereplői elképzeléseinek feltárása, a tervezési folyamat partnerségi tervének elkészítése és végrehajtása fejezet részeként előírja a **térség társadalmi szervezetei fejlesztési elképzeléseinek áttekintését**. A fentiek mellett a területfejlesztési koncepciók és programok véleményezésére jogosultak körét a Korm. rendelet 10. melléklete tartalmazza.

Bár az ITP készítésével kapcsolatban – ellentétben a TFK és TFP tervezési folyamattal - jogszabály nem kötelezi a vármegyei önkormányzatokat az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás elősegítése érdekében a társadalmi szervezetek bevonására, azonban az **ITP útmutató ajánlásként fogalmazza meg**, hogy az ITP 2021-27 összeállítása során **átfogó partnerséget** szükséges szervezni és végrehajtani az intézményi és jogi keretekkel összhangban, a program sajátosságainak figyelembevételével. E partnerség keretében **szükséges bevonni a társadalmi befogadás, az alapvető jogok, a fogyatékkal élő személyek jogai, a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elősegítéséért felelős szervezeteket is**.

4.2. A vármegyei területfejlesztési koncepció és a program célstruktúrája és a beavatkozások keretrendszere

A vármegyei területfejlesztési koncepció és a területfejlesztési program időrendiségét és tervezési logikáját tekintve két egymásra épülő dokumentum. A vármegye **jövőképe**, valamint a hosszú távú **átfogó- és horizontális célrendszere** a TFK-ban **széleskörű partnerség bevonásával** lefektetésre került a **helyzetfeltáró és helyzetértékelő munkarészek eredményeire támaszkodva**. Emellett a TFK előremutató jelleggel címszavakban már megfogalmazza a TFP tervezés számára a lehetséges fejlesztési irányokat, cselekvési területeket. A fentiekre támaszkodva a **TFP stratégiai munkarészeiben** kerültek részletesen meghatározásra a jövőkép és az átfogó célok alapján a **stratégiai (specifikus) ágazati és**

területi célok, majd a stratégiai célok alapján a **fejlesztési fókuszok, prioritások**. A konkrét beavatkozásokat, **kulcsprojekteket is tartalmazó intézkedések** ezt követően a **TFP operatív program részében** kerültek kidolgozásra. Az intézkedések szintjén már **kirajzolódnak azok a beavatkozási területek**, amelyek jól azonosíthatóan **kapcsolódnak a kiemelt célcsoport helyzetének javításához**, elősegítik az esélyegyenlőségi feltételek erősítését.

A vármegyei TFP célrendszeréről az alábbi, Zala megye területfejlesztési programja 2020. december 17-i felülvizsgálati dokumentációja alapján készült ábra nyújt áttekintő képet.

1. táblázat: Zala vármegye területfejlesztési programjának célrendszere

Jövőkép 2013-2030							Gazdag és harmonikusan fejlődő zöld Zala						
Átfogó célok (2013-2030)		I. Jól működő, fejlett gazdaság			II. Foglalkoztatás bővítése és társadalmi kohézió			III. Élhető Zala megye					
Stratégiai ágazati célok, 2021-2027		1) Vállalkozások K+F+I teljesítményének és kapcsolatainak fejlesztése		2) Helyi értékekre építő gazdasági ágazatok megerősítése és rövid ellátási lánc fejlesztése		3) Helyi igényekre és K+F+I kapacitás támogatására szolgáló képzési rendszer		4) Leszakadó társadalmi csoportok integrált fejlesztése		5) Települések élhetőségnek javítása: munkalehetőségek, közlekedés, szolgáltatások, épített környezet fejlesztése		6) Természeti környezet védelme	
Prioritások, 2021-2027		I. Innovatív húzóágazatok fejlődési lehetőségeinek elősegítése				III. Oktatási, képzési és közszolgáltatási fejlesztések a társadalmi kohézió és a gazdaság erősítése érdekében				V. Integrált környezetvédelmi programok megvalósítása			
		II. Versenyképesebbé váló gazdasági szerkezet megteremtése				IV. Integrált programok a térség munkaerő-megtartó erejének növelésére				VI. Összehangolt települési és településközi infrastrukturális fejlesztések a területi kohézió érdekében			
Stratégiai területi célok, 2021-2027		Megyei jogú városok és azok vonzáskörzetének innovatív iparfejlesztése (Nagykanizsa és Zalaegerszeg, illetve ezen városok ipari vonzáskörzete)											
		Zala megye belső perifériáinak fejlesztése											
		Zala balatoni térsége (Keszthely és Hévíz térsége) kreatív tudásra és természeti értékekre épülő fejlesztése											
		Lenti-Hetés-Kerka fejlesztési térség											
		„Murafölde” gazdasági és turisztikai fejlesztési térség											
Horizontális célok		1) Foglalkoztatás növelése											
		2) Energia- és erőforrás-hatékonyság növelése az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentése mellett											
		3) Digitális technológiákhoz való hozzáférés elősegítése											
		4) Természetes környezet és biológiai sokféleség védelme; felszíni és felszín alatti vizek védelme											
		5) Társadalmi kohézió és esélyegyenlőség erősítése											
		6) Zala megye népességmegtartó erejének növelése											
		7) Fenntartható közlekedés támogatása és szűk keresztmetszetek felszámolása											

A vármegye **jövőképe** a teljes tervezés elvét követve **komplex módon fogalmazza meg** az elérni kívánt **kedvező** gazdasági, környezeti és **társadalmi célállapotot**, mellyel az átfogó célok rendszere teljes összhangot képez. Mind a jövőképben, mind az átfogó célok rendszerében **hangsúlyosan megjelenik a társadalmi összetartás, valamint a helyi és a térségi identitás.**

Az átfogó célok is magas fokú komplexitást mutatnak, ennél fogva azok mind ágazatpolitikai, mind területfejlesztési kompetenciába tartozó tématerületeket felölelnek, így azok elérése is összetett eszközrendszer, az ágazati- és területfejlesztési támogatások széles portfóliójának alkalmazásával lehet sikeres.

A fentiek tükrében a vármegyei TFP-nek a megfogalmazott célok mentén történő előrehaladását is sokkal inkább az átfogó célok alábontását jelentő stratégiai célok és az azokhoz rendelt prioritások mentén lehet eredményesen vizsgálni.

A TFK és TFP három átfogó célkitűzésének elérését hat, a terület társadalmi, gazdasági és környezeti adottságaihoz és kihívásaihoz illeszkedő stratégiai ágazati cél és ezzel párhuzamos dimenziót jelentve öt stratégiai területi cél szolgálja. E rendszert egészíti ki a stratégiai célokon átívelő, a jövőkép elérését szolgáló hét horizontális cél.

A **jól működő, fejlett gazdaság átfogó cél** alá két stratégiai ágazati cél és e célok elérését szolgáló két fejlesztési prioritást rendel a TFP:

1. A Vállalkozások K+F+I teljesítményének és kapcsolatainak fejlesztése stratégiai ágazati cél fókuszában a kutatás-fejlesztés és innováció támogatása, innovatív gazdasági tevékenységek ösztönzése áll,
2. A helyi értékekre építő gazdasági ágazatok megerősítése és rövid ellátási lánc fejlesztése stratégiai ágazati cél a vármegyében hagyományokkal rendelkező gazdasági ágak további erősítésére, valamint a helyi termelői kapacitások rövid ellátási láncba csatolására koncentrálnak.

A fenti két cél elérését együttesen szolgáló **mindkét prioritás** ennek megfelelően **gazdaságfejlesztési fókuszú**, horizontján elsősorban a vállalkozások versenyképesség javítása és az innovációs képesség javítása jelenik meg.

- I. Az **innovatív húzóágazatok fejlődési lehetőségeinek elősegítése** prioritás keretében tervezett mindhárom intézkedés (innovációra és tudásra épülő gazdaság támogatása; K+F+I projektek és kutatóhelyek támogatása; innovatív zöld beruházások megvalósítása) támogatáspolitikai oldalról **elsősorban ágazati kompetenciába** tartozó (kifejezetten **GINOP Plusz**, kivéve az önkormányzatok tulajdonukban levő gazdasági társaságok esetében, ahol TOP Plusz keretében támogatható) fejlesztéseket foglal magában,
- II. A **versenyképesebbé váló gazdasági szerkezet megteremtése** prioritás alá tartozó három intézkedés (befektetésösztönzés; gazdasági infrastruktúra fejlesztése; turisztikai fejlesztések) mindegyike megcélazza a vállalkozói szektor mellett az önkormányzati szféra szereplőit is, így támogatáspolitikai, finanszírozási szempontból az **ágazati kompetencia mellett hangsúlyosabban megjelenik a**

területfejlesztés politika szerepe, így a **GINOP Plusz** források mellett érdemi szerephez jutnak a **TOP Plusz** támogatási forrásai is a vármegyei ITP-ben rögzített keretek mentén.

A **foglalkoztatás bővítése és társadalmi kohézió átfogó cél** alá szintén két stratégiai ágazati cél és e célok elérését szolgáló két fejlesztési prioritás tartozik:

3. A helyi igényekre és K+F+I kapacitás támogatására szolgáló képzési rendszer fejlesztése stratégiai ágazati cél elsősorban a helyi felsőoktatási és szakképzési bázisok továbbfejlesztését, kutatási kapacitásaik bővítését szolgálja,
4. A leszakadó társadalmi csoportok integrált fejlesztése stratégiai ágazati cél kiemelten a vármegye belső periféria térségeinek komplex, a társadalmi felzárkózást is magában foglaló fejlesztésére koncentrálni.

A fenti két cél elérését együttesen szolgáló **mindkét prioritás** a munkaerőpiaci, gazdaságfejlesztési szempontok mellett **kiemelten fókuszál a társadalmi integráció és felzárkózás elősegítésére.**

- III. Az **oktatási, képzési és közszolgáltatási fejlesztések a társadalmi kohézió és a gazdaság erősítése érdekében** prioritás keretében meghatározott három intézkedés közül a **társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések** a belső periférikus térségek komplex fejlesztésén alapulnak, ezért egyaránt tartalmazznak területfejlesztési és ágazati szakpolitikai kompetenciába sorolható elemeket, így a támogatási, finanszírozó eszközök köre is összetett, a **TOP Plusz** mellett **EFOP Plusz** (ennek keretében többek közt a FETE program), valamint **hazai támogatási programok** is megjelennek. A prioritáshoz tartozó másik két intézkedés (szakképzés fejlesztése, valamint a felsőoktatási tudásközpontok megerősítése) ugyanakkor kiemelten ágazati kompetenciába tartozó fejlesztéseket foglal magában, így a finanszírozás is elsősorban az EFOP Plusz és a **GINOP Plusz**, valamint hazai támogatási programok (pl. Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap) forrásain keresztül biztosítható.
- IV. Az **integrált programok a térség munkaerő-megtartó erejének növelésére** prioritás alatt megjelenő mindkét intézkedés (társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok, valamint a települési környezet vonzóbbá tétele) **komplex beavatkozási logikát** követ és erősen **területfejlesztési fókuszú**. Támogatáspolitikai szempontból finanszírozási forrásként **meghatározó a TOP Plusz** szerepe, de emellett az **EFOP Plusz** és a települési környezet fejlesztése tekintetében az **IKOP Plusz** is jelentőséggel bír. Mindemellett nem elhanyagolható a hazai támogatási programok sem (különösen a Magyar Falu program, OFA programok, valamint a bár egyre szűkülő forrásokkal rendelkező, de még jelen levő közfoglalkoztatási programok).

Az **élhető Zala megye átfogó cél** keretében két stratégiai ágazati cél került megfogalmazásra, melyek elérését két fejlesztési prioritás támogatja.

5. Települések élhetőségnek javítása: munkalehetőségek, közlekedés, szolgáltatások, épített környezet fejlesztése stratégiai ágazati cél a korszerű, **elérhető intézményi struktúra és szolgáltatásrendszer** fejlesztését, valamint a települések megközelíthetőségének javítását állítja középpontba a vármegye népességmegtartó erejének javítása érdekében,
6. A természeti környezet védelme stratégiai ágazati cél a környezetvédelemre, a természeti értékek megőrzésére és a felelős tájgazdálkodás elősegítésére helyezi a hangsúlyt.

E két stratégiai ágazati cél elérése érdekében a TFP két prioritást határoz meg.

- V. Az **integrált környezetvédelmi programok megvalósítása** prioritás alatt három, szakpolitikai és támogatási szempontból eltérő kompetenciába tartozó intézkedés került meghatározásra. A környezetvédelmi programok megvalósítása, különösen a felszíni- és felszín alatti vizek védelme, az ivóvízminőség javítása elsősorban ágazati szakpolitikai és **KEHOP Plusz** finanszírozás kompetenciájába sorolható, míg a természeti kincsek turisztikai hasznosítása intézkedés fejlesztéseinek finanszírozási szerkezetében a KEHOP Plusz mellett meghatározó szerepet játszik a **TOP Plusz** és szakpolitikai oldalról a területfejlesztési szempontok is hangsúlyosabban érvényesülnek. Ugyanez igaz az energetikai fejlesztések intézkedés esetében is azzal, hogy a megújuló energiaforrások használatának elősegítése a vállalkozói szektort is érintő fejlesztési terület, így finanszírozás szempontjából a **GINOP Plusz** is szerephez jut.
- VI. Az **összehangolt települési és településközi infrastrukturális fejlesztések a területi kohézió érdekében** prioritás keretében a **települési élhetőség javítását** szolgáló fejlesztési területeket lefedő intézkedéseket rögzíti a TFP. Ezek sorában a közlekedésfejlesztés és a közműfejlesztés intézkedések mind ágazati, mind területfejlesztési kompetenciába tartozó és így IKOP Plusz és KEHOP Plusz, valamint TOP Plusz által finanszírozott elemeket foglalnak magukban. A települési infrastruktúra fejlesztése intézkedés komplex városrehabilitációs beavatkozásokat céloz, így elsősorban településfejlesztési kompetenciába sorolható és finanszírozási forrását nagyrészt a TOP Plusz biztosítja. A lakhatás támogatása intézkedés elsősorban bérlakások és munkásszállók létesítésére, ill. a többfunkciós épületek kialakítására fókuszál, szakpolitikai oldalról elsősorban ágazati (jellemzően a szociálpolitika mellett a gazdaságpolitika ágazatot érintő) kompetenciába sorolható, finanszírozási háttere azonban szerte ágazónak mondható, ugyanakkor egyik operatív program keretében sem képez elsődleges fókuszot. A **kiemelt célcsoport** helyzetének javítása, az esélyegyenlőség biztosítása tekintetében **kiemelt jelentőségű települési humánszolgáltatások fejlesztése** intézkedés fejlesztési területei mind TOP Plusz, mind EFOP Plusz és DIMOP Plusz finanszírozást érintenek, attól függően, hogy önkormányzati, vagy állami hatáskörbe tartozó szolgáltatásokat foglalnak-e magukban.

A **stratégiai területi célok** közül, amelyek Zala vármegye területi különbségeire reagálva határoznak fejlesztési irányokat a „**Zala megye belső perifériáinak fejlesztése**” kifejezetten az elmaradottabb térségekben élő, **hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózási esélyeinek javítását célozza**. E területi cél fókuszában a hátrányos helyzetű kistelepülések élhetőségének és népességmegtartó-erejének növelésére áll. Földrajzilag a vármegye 151 települése tartozik e területi cél hatálya alá (a települések listáját a TFK stratégiai célok fejezete tartalmazza). Finanszírozási eszközeit tekintve a TFK kiemeli, hogy a TOP Plusz mellett „a területi célok megvalósításában egyaránt szerepet kapnak az ágazati stratégiák és operatív programok, valamint a helyi települési (ITS), illetve vidékies térségi szintű (CLLD) fejlesztési programok”. Szükséges megjegyezni, hogy e célzott területi fókusz mellett **a hátrányos helyzetű célcsoportot érintő fejlesztési szükségletek** kisebb súllyal, de **megjelennek a többi stratégiai területi cél kapcsán is**. Így pl. a „Zala balatoni térsége (Keszthely és Hévíz térsége) kreatív tudásra és természeti értékekre épülő fejlesztése stratégiai cél” esetében, melynek kapcsán a TFK kiemeli, hogy „a térség nem Balaton parti települései között több olyan mikro-régió található, amelyek komplex társadalmi-gazdasági kihívásokkal (pl. előnytelen demográfiai, képzettségi, foglalkoztatási, jövedelmi helyzet, az elmaradott infrastrukturális ellátottság, a rossz közösségi közlekedési viszonyok) néznek szembe.

A **horizontális célok** közül három is **közvetlenül szolgálja a kiemelt célcsoportok helyzetének javítását**, ezen belül is különösen az esélyegyenlőség biztosítását, valamint a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózásának elősegítését. E célok a foglalkoztatás növelése, a digitális technológiákhoz való hozzáférés elősegítése, de különösen a társadalmi kohézió és esélyegyenlőség erősítése.

4.3. A vármegyei területfejlesztési program végrehajtásának intézmény- és eszközrendszere

A vármegyei területfejlesztési koncepció és a program **tervezésének, partnerségi koordinációjának, végrehajtásának és nyomon követésének felelőse** a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény 10. §. (1) a) és (2) a) pontjai alapján a **vármegyei önkormányzat**. A törvényi előírás szerint ugyanakkor a TFP előrehaladásának nyomon követési és értékelési feladatait a Területfejlesztési Szolgálatral együttműködve látja el. A vármegyei önkormányzat hivatala (Zala Vármegyei Önkormányzati Hivatal) rendelkezik a területfejlesztési program végrehajtásához, a feladatok koordinációjához szükséges szervezeti egységgel (Térségfejlesztési Osztály) és szakember állománnyal, így a **feladatellátás a hivatal keretein belül történik**. A tervezési folyamatba, különösen a véleményezési aktusok során **bevonásra kerültek a TFP partnerségi programjában meghatározott szervezetek, köztük a társadalmi felzárkózás, közösségi együttműködések terén aktív szereplők is**. A program végrehajtásban a Hivatal mellett háttérintézményként közreműködik a Zala Megyei Területfejlesztési Ügynökség (jelenlegi nevén: Zalai Területfejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Kft.) is, valamint a projektgenerálás és pályázati tevékenység kapcsán nem elhanyagolható a Zala Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány szerepe sem.

A vármegye jelenleg is hatályos, 2020-ban felülvizsgált területfejlesztési programja átfogóan bemutatja a program végrehajtásának intézményi szereplőit és azok szerepvállalását. Az

intézmény- és eszközrendszer vizsgálata kapcsán szükséges kiemelni, hogy a **TFP felülvizsgálat időpontját követően** jelentős jogszabályi változások történtek (különösen a jelen háttérelmzésben is tárgyalt új területfejlesztési törvény), melynek következtében a területi tervezés és program végrehajtás folyamatában új szereplők jelentek meg, ill. a **vármegyei önkormányzat területfejlesztési hatás- és feladatkörei is változtak**. Mindemellett a **felülvizsgálat időpontjában** – ahogy arra a TFP is több helyen utal – **még nem voltak teljeskörűen ismertek a 2021-27-es EU-s programozási időszak operatív programjainak részletszabályai**, így a végrehajtás intézményi és finanszírozási keretrendszere sem. A szakmai berkekben „tervezési tehetetlenségnek” hívott természetes jelenség miatt mindezek az új szabályozási elemek, a finanszírozási és intézményi keretek részletei, változásai a területi tervdokumentumokba csak idővel, a soron következő felülvizsgálat, ill. megújítás során tudnak integrálódni. A **vármegyei TFP** területfejlesztési célú beavatkozásai tekintetében ugyanakkor elmondható, hogy az azok **finanszírozási eszközrendszerének gerincét jelentő TOP Plusz források** vármegyei felhasználását szabályozó vármegyei **integrált területi program (ITP)**, annak folyamatos felülvizsgálata révén már az **új intézményi-, szabályozási- és támogatási keretek figyelembe vételével** készült (megjegyzendő, hogy jelen háttér tanulmány készítésének időszakában is folyamatban van a vármegyei ITP egy, a TOP Plusz módosítások miatt szükségessé vált módosítása).

A **finanszírozási eszközöket** tekintve – ahogy a TFP is megfogalmazta – a vármegye területfejlesztési programjának finanszírozása **túlnyomórészt európai uniós forrásokból valósulhat meg** a 2021-2027 közötti időszakban. Tekintettel arra, hogy az **operatív programok** rendszere, különösen azok belső struktúrája, **támogatási területei még kialakítás alatt álltak a TFP tervezés időszakában**, sőt maguk az OP-k elnevezései is változtak a TFP-ben rögzített állapothoz képest (a TFP tervezése során a 2020. október 29-én társadalmi egyeztetésre bocsátott OP tervezetek képezték a releváns információk alapját), így jelen háttérelmzés keretében **szükséges a mára már ismert végleges állapot alapján ismét áttekinteni** a finanszírozást biztosító operatív programok rendszerét, az azok által kínált támogatási területeket. Mindezek figyelembevételével elemezhető a későbbiekben a TFP tényleges előrehaladása, a lefinanszírozott fejlesztési irányok, beavatkozások megvalósulása.

A Széchenyi Terv Plusz programcsomag keretében összesen nyolc operatív program (ebből hét szakmai és egy (VOP) az intézményrendszer adminisztratív fejlesztését segítő) valósul meg. Az alábbiakban az egyes OP-k támogatási területeinek rövid áttekintése során az OP neve mellett zárójelben feltüntetésre kerül az adott OP korábbi, a vármegyei TFP-ben használt elnevezése is.

TOP Plusz - Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (a TFP-ben: VMOP)

A TOP Plusz, mint a vármegyei **TFP területfejlesztési célú beavatkozásai megvalósításának elsődleges finanszírozási eszköze** hat prioritás köré szerveződő támogatási területeket határoz meg, melyből négy prioritás a vármegyék ITP-ben rögzített fejlesztéseit, kettő (4. és 5.

prioritások) a fővárosi fejlesztéseket célozza. A **TOP Plusz elsődlegesen a helyi önkormányzati fejlesztéseket finanszírozza**, de **szerepet vállal** a kiemelt térségek, valamint a komplex programmal fejlesztendő járások, **helyi társadalmi felzárkózási programok támogatásában is**. A program térségi szemléletét tükröző specifikuma, hogy a fenntartható városfejlesztési intézkedések keretében a helyi fejlesztési stratégiájuk alapján kiválasztott városok (FVS városok) a fejlesztéseiket integrált helyi városfejlesztési programokban valósíthatják meg, adott esetben bevonva a várostérségeik településeit is. A TOP Plusz prioritásainak, intézkedéseinek és felhívásainak rendszerét az alábbi táblázat foglalja össze.

2. táblázat: A TOP Plusz prioritás, intézkedés és felhívás rendszere

1. PRIORITÁS: ÉLHETŐ VÁRMEGYE	
Intézkedés	Kapcsolódó felhívások
1.1 Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	1.1.1 Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás
1.2 Településfejlesztés, települési szolgáltatások	1.2.1 Élhető települések 1.2.2 Szociális városrehabilitáció (ERFA) 1.2.3 Belterületi utak fejlesztése 1.2.4 Szegregált városi területekről integrált területekre költözés támogatása (PILOT)
1.3 Fenntartható városfejlesztés	1.3.1 Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása 1.3.2 Fenntartható városfejlesztés
2. PRIORITÁS: KLÍMABARÁT VÁRMEGYE	
2.1 Klímabarát vármegye	2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése 2.1.2 Fenntartható energiahatékonyság 2.1.3 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (kombinált-projektelőkészítés) 2.1.4 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (kombinált) 2.1.5 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált- projektelőkészítés) 2.1.6 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált)
3. PRIORITÁS: GONDOSKODÓ VÁRMEGYE	
3.1 Vármegyei és térségi fejlesztések (ESZA+ elemei)	3.1.1 Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések

	3.1.2 Szociális célú városrehabilitáció (ESZA+)
	3.1.3 Helyi humán fejlesztések
3. 2 Fenntartható városfejlesztés (ESZA+ elemei)	3.2.1 Fenntartható humán fejlesztések
3.3 Helyi és térségi közszolgáltatások (ERFA)	3.3.1 Gyermekevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése 3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése 3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése
3.4 Fenntartható humán infrastruktúra (ERFA)	3.4.1 Fenntartható humán infrastruktúra
4. PRIORITÁS: BUDAPEST INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK	<i>A vármegyék esetében nem releváns</i>
5. PRIORITÁS: BUDAPEST HUMÁN FEJLESZTÉSEK	<i>A vármegyék esetében nem releváns</i>
6. PRIORITÁS: VERSENYKÉPES VÁRMEGYE	
6.1 Helyi gazdaságfejlesztés	6.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés 6.1.2 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése 6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés 6.1.4 Aktív turizmus fejlesztése
6.2 Fenntartható versenyképes városfejlesztés	6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés

A vármegyei területfejlesztési program egyes beavatkozási irányainak lehetséges finanszírozását biztosító **TOP Plusz felhívások** azonosítása és a **kiemelt célcsoport helyzetének javítása szempontjából történő vizsgálata** a jelen háttérelmzés következő fejezetében, a Zala vármegyei ITP sajátosságainak figyelembevételével kerül bemutatásra.

A vármegyei TFP egyes beavatkozásai a területfejlesztési források mellett ágazati kompetenciába tartozó támogatási források bevonásával valósulhatnak meg, így az alábbiakban röviden áttekintésre kerülnek az egyes **ágazati OP-k támogatási prioritásai** (ezek elnevezése szintén változott a TFP készítését követően), **valamint azok beavatkozási területeinek kapcsolódása a vármegyei TFP fejlesztési intézkedéseikhez**. A vizsgálat során a kapcsolat erőssége és az adott beavatkozás területi korlátai szinkódolással is jelölésre kerültek a könnyebb áttekinthetőség érdekében (zöld: közvetlen kapcsolat, ill. nincs területi korlátozás, sárga: közvetett kapcsolat, ill. korlátozott területi hatókör, piros: nincs kapcsolat, ill. területi korlátozás miatt Zala vármegyében nem releváns).

GINOP Plusz - Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (a TFP-ben: VINOP)

A GINOP Plusz a gazdasági növekedést, a hazai vállalkozások versenyképességének fokozását, **a teljes foglalkoztatás elérését** és a gazdaság ellenállóképességének növelését támogatja a 2014-20-as időszak GINOP szerves folytatásaként. Az OP prioritás struktúráját az alábbi táblázat összegzi a vármegyei TFP kapcsolódó fejlesztési célterületeinek megjelölésével.

Prioritás / Beavatkozási területek	Zala vármegyét érintő esetleges területi korlátozás	Potenciálisan Zala vármegyei TFP mely intézkedéseinek előrehaladását támogatja (intézkedés neve/közvetett kapcsolódás/nincs kapcsolódás)
1. prioritás: Vállalkozásfejlesztés		
A gazdaság meghatározó részét alkotó KKV-szektor ellenállóképességének növelése, technológiai és szervezeti megújítása	A négy leghátrányosabb helyzetű régióban, a Szabad Vállalkozási Zónákban és a kistépüléseken működő KKV-k támogatására fókuszál.	II.1. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése
Célzott versenyképesség-növelés - kiemelt növekedési potenciállal bíró KKV-k komplex fejlesztése, zöld-, körforgásos gazdaság és kreatív ipar fejlesztése	Országos hatókör a teljes KKV szektort érintően	I.1. Innovációra és tudásra épülő gazdaság támogatása I.3. Innovatív zöld beruházások megvalósítása
A bizalom és az együttműködés növelése, az ügynökségi modell bevezetése (Az ügynökségi modell keretében kkv-k széles körének nyújtott szolgáltatások)	Országos hatókör a teljes KKV szektort érintően	Közvetett kapcsolódás
Rövid- és középtávon bevételt termelő, megtérülő technológiák finanszírozása (pénzügyi eszköz)	A négy leghátrányosabb helyzetű régióban, a Szabad Vállalkozási Zónákban és a kistépüléseken	I.1. Innovációra és tudásra épülő gazdaság támogatása

	működő KKV-k támogatására fókuszál.	
2. prioritás: Kutatás, fejlesztés, innováció		
Tudástermelés támogatása, a KFI kapacitások erősítésével és hatékonyabb kihasználásával (a kutatási és innovációs kapacitások fejlesztése és fokozása, valamint a fejlett technológiák elterjedése)	Országos hatókör	I.2. K+F+I projektek és kutatóhelyek támogatása
Tudásáramlás ösztönzése a KFI együttműködések támogatásával (Kompetencia Központok, Tudományos és Innovációs Parkok, Nemzeti Laboratóriumok)	Országos hatókör, de Tudományos és Innovációs Parkok esetében csak a négy leghátrányosabb helyzetű régió	Közvetett kapcsolódás
Tudáshasznosítás erősítése a vállalati KFI tevékenység növelésével (innovatív induló- vagy korai fázisú mikro- és kisvállalkozások inkubációja és mentorálása, tudáshasznosítás erősítése, vállalkozások KFI szolgáltatásokkal támogatása (pénzügyi eszköz))	Országos hatókör	I.1. Innovációra és tudásra épülő gazdaság támogatása
Európai Kutatási Térségbe való integráció elősegítése	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
A vállalkozói tényfeltárási folyamat (EDP) kiszélesítése és az EDP-hez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése	Országos hatókör, a Területi Innovációs Platformok (TIP) hálózatával kapcsolatban a kedvezményezett települések körének pontos meghatározására a pályázati felhívásokban rögzítettek szerint	Közvetett kapcsolódás
Intelligens szakosodási készségfejlesztés biztosítása	Országos hatókör	I.1. Innovációra és tudásra épülő gazdaság támogatása
3. prioritás: Fenntartható munkaerőpiac (ESZA+)		

A munkaerő-kínálat bővítése, fejlesztése (az álláskereső és inaktív foglalkoztathatóságának javítása és elhelyezkedésének segítése)	Országos hatókör, a kedvezményezett települések körének pontos meghatározására a pályázati felhívásokban rögzítettek szerint	III.1. Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések
A termelékenység növelése a munkaerő fejlesztésével és alkalmazkodóképességének javításával, valamint a foglalkoztatás feltételeinek javítása	Országos hatókör, a kedvezményezett települések körének pontos meghatározására a pályázati felhívásokban rögzítettek szerint	Közvetett kapcsolódás
4. prioritás: Ifjúsági garancia		
Az Ifjúsági Garancia működtetése, mely a (15-29 éves nem dolgozó és nem tanuló (NEET)) fiatalok munkához, munkatapasztalathoz vagy piacképes tudáshoz jutását segíti elő	Országos hatókör, a kedvezményezett települések körének pontos meghatározására a pályázati felhívásokban rögzítettek szerint	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
5. prioritás: Felsőoktatás, szakképzés (ESZA+)		
Szakképzési ágazati tudásközpontok létrehozása	Országos hatókör a komplex programmal fejlesztendő, illetve fejlesztendő járások településein található szakképzési centrumok előnyben részesítésével	III.2. Szakképzés fejlesztése
Szakképzés	Országos hatókör a komplex programmal fejlesztendő, illetve fejlesztendő járások településein található	III.2. Szakképzés fejlesztése

	szakképző intézmények előnyben részesítésével	
Hozzáférhető, minőségi és eredményes felsőoktatás	Országos hatókör	III.3. Felsőoktatási tudásközpontok megerősítése
Befogadó és hátránykompenzációt erősítő szakképzés	Országos hatókör a komplex programmal fejlesztendő, illetve fejlesztendő járások településein található szakképzési centrumok és tanulók előnyben részesítésével	III.2. Szakképzés fejlesztése IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
6. prioritás: Stratégiai Technológiák Európai Platformja (ERFA)		
A közös európai érdeket szolgáló fontos projektek (IPCEI) támogatása	Országos hatókör, a kiemelt jelentőségű KFI projektek döntő hányada tervezetten a fejlettebb régiókban valósul meg	I.1. Innovációra és tudásra épülő gazdaság támogatása
Technológiai infrastruktúrák komplex fejlesztésének támogatása	Országos hatókör, a kiemelt jelentőségű KFI projektek döntő hányada tervezetten a fejlettebb régiókban valósul meg	I.1. Innovációra és tudásra épülő gazdaság támogatása
„STEP Szakképzési” Képzőközpontok fejlesztése, létrehozása	Csak a négy legkevésebb fejlett régióban	III.2. Szakképzés fejlesztése

EFOP Plusz - Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (a TFP-ben: HOP)

Az ágazati OP-k sorában a GINOP Plusz mellett az **EFOP Plusz program a leghangúlyosabb eszköz** a vármegyei TFP beavatkozásainak megvalósításában, mivel **négy humán szakterület** – köznevelés, társadalmi felzárkózás, szociális és gyermekvédelem, valamint család- és ifjúságügy – **fejlesztéseinek támogatását** foglalja magába. Ezáltal a **kiemelt célcsoport helyzetének és az esélyegyenlőségi feltételek javítása terén is kiemelt**

jelentőségű támogatási eszközként értelmezhető. Az OP prioritás struktúráját az alábbi táblázat foglalja össze a vármegyei TFP kapcsolódó fejlesztési célterületeinek megjelölésével.

Prioritás / /Beavatkozási területek	Zala vármegyét érintő esetleges területi korlátozás	Potenciálisan Zala vármegyei TFP mely intézkedéseinek előrehaladását támogatja (intézkedés neve/közvetett kapcsolódás/nincs kapcsolódás)
1. prioritás: XXI. századi köznevelés (ESZA+)		
A pedagógus-továbbképzések rendszerének megújítása	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
A tanulók alapkompenciáinak fejlesztése nonformális keretek között megvalósuló programokon keresztül	Kedvezményezett, vagy felzárkózó települések (FETE települések)	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
A minőségi és méltányos oktatás fejlesztése rendszerszintű, valamint helyi oktatásszervezési és intézményi szintű fejlesztések összehangolásával és kiterjesztésével	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
2. prioritás: Pedagógus életpályamodell (ESZA+)		
A pedagógusok életpályájának vonzóbbá és kiszámíthatóbbá tétele	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
A pedagógusok bérszínvonalának tartós rendezése	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
Egységes, illetve differenciált bérösztönzés	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
3. prioritás: Társadalmi felzárkózási fejlesztések (ERFA és ESZA+)		
Foglalkoztatási helyzet javítását célzó infrastrukturális fejlesztések (ERFA)	Csak a négy legkevesbé fejlett régióban	III.1. Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések

Szegregált élethelyzetekben élők életkörülményeinek komplex fejlesztését szolgáló infrastrukturális intézkedések (ERFA)	Országos hatókör (a fejlesztendő eljárásokra forrásallokációs minimummal)	III.1. Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések
Gyermekek családok szegénységének csökkentését, valamint az oktatási esélyteremtést szolgáló infrastrukturális intézkedések (ERFA)	Csak a négy legkevesbé fejlett régióban	III.1. Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések
Hátrányos helyzetűek foglalkoztathatóságának erősítése (hátrányos helyzetűek és alacsony iskolai végzettségűek részére támogatott tanulási lehetőségek biztosítása) (ESZA+)	Országos hatókör (a fejlesztendő eljárásokra forrásallokációs minimummal)	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
Hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatásának támogatása (romák foglalkoztatásba ágyazott képzése) (ESZA+)	Országos hatókör	III.1. Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések
Társadalmi reintegráció erősítése (fogvatartottak társadalmi és munkaerő-piaci integrációja) (ESZA+)	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
Szegregált élethelyzetben élők helyzetének javítása komplex programokkal (ESZA+)	Országos hatókör (a fejlesztendő eljárásokra forrásallokációs minimummal)	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
Gyermekek családok szegénységének csökkentése (ESZA+)	Csak a kedvezményezett eljárásokban	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
Oktatási esélyteremtés (ESZA+)	Országos hatókör	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
Társadalmi felzárkózást megerősítő együttműködések, valamint szakpolitikai fejlesztések (ESZA+)	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
4. prioritás: Szociális fejlesztések (ESZA+)		

Inaktívak (hangsúlyosan a megváltozott munkaképességű személyek) munkavállalásra való felkészítése	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
Pályakezdők (fogyatékossgal élő, vagy sajátos nevelési igényű személyek) gyakorlati képzése	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
Fogyatékos személyeknek és pszichiátriai betegeknek nyújtott közösségi szolgáltatások fejlesztése	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	VI.5. Települési humánszolgáltatások fejlesztése
Időseknek nyújtott szolgáltatásfejlesztés	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	VI.5. Települési humánszolgáltatások fejlesztése
Hajléktalan személyeknek nyújtott szolgáltatásfejlesztés	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	Közvetett kapcsolódás
Gyermekek és az őket segítő szakemberek, családok támogatása	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	VI.5. Települési humánszolgáltatások fejlesztése
Humán erőforrást érintő beavatkozások (gyermekvédelmi szakemberek számára biztosított képzési, ösztöndíj és lakhatási támogatások)	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	Közvetett kapcsolódás
5. prioritás: Rászoruló személyek támogatása		
Tartós élelmiszer-csomagok rendszeres biztosítása a leginkább rászoruló célcsoportok számára	Csak a kedvezményezett járásokban	Közvetett kapcsolódás
Melegétel és kiegészítő élelmiszer rendszeres biztosítása hajléktalan személyek számára	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
Alapvető anyagi támogatások rendszeres juttatása	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás

Kapcsolódó kísérő intézkedések (felzárkózást segítő szükséglet alapú szolgáltatások biztosítása)	Országos hatókör	III.1. Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések
6. prioritás: Család- és ifjúságügyi fejlesztések		
Munkahelyi bölcsődei szolgáltatások biztosítása	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
Tanulói vagy hallgatói jogviszonnyal rendelkező kisgyermeknevelők ösztönző támogatása	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	Közvetett kapcsolódás
Személyi térítési díjhoz nyújtott célzott támogatás	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	Közvetett kapcsolódás
Kis- és kora gyermekkorú intervenciós ellátás	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	Közvetett kapcsolódás
A kapcsolati erőszak és az emberkereskedelem áldozatainak segítése	A négy legkevesbé fejlett régióra súlyozott forráselosztás	Közvetett kapcsolódás
7. prioritás: Felzárkózó települések ESZA+ (Társadalmi innovatív intézkedések) és ERFA		
Helyben végzett állandó és intenzív szociális munka az elszegényedett kistépüléseken	A 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozatban kijelölt települések	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok
Jelenlét pontok, közösségi terek, a közösségi szolgáltatások alapjául szolgáló infrastruktúra fejlesztése	A 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozatban kijelölt települések	IV.1. Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok

KEHOP Plusz - Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (a TFP-ben: ZIKOP)

A KEHOP Plusz amellet, hogy tovább viszi az előző időszak környezeti operatív programja, a KEHOP főbb beavatkozási területeit, szakmai spektrumát tekintve jelentős mértékben **kibővült** a **zöld átálláshoz**, valamint az **éghajlatváltozás hatásai miatt fellépő problémák** (különösen az árvíz-, és belvízproblémák, aszályok, túlzott erőforrás használat) **kiküszöbölésének** elősegítését szolgáló támogatási területekkel. Bár a KEHOP Plusz támogatások elsősorban az állami felelősségi körbe tartozó szektorális célok elérését szolgálják, jelentős mértékben **hozzájárulnak** a vármegyei **TFP V. Integrált környezetvédelmi programok megvalósítása prioritása** keretében tervezett beavatkozások, továbbá a környezetvédelmi infrastruktúra fejlesztések támogatása által a TFP-ben tervezett **közműfejlesztések** megvalósulásához. Az OP prioritás struktúráját az alábbi táblázat foglalja össze jelezve a Zala vármegyei TFP intézkedéseivel való kapcsolódási pontokat.

Prioritás / /Beavatkozási területek	Zala vármegyét érintő esetleges területi korlátozás	Potenciálisan Zala vármegyei TFP mely intézkedéseinek előrehaladását támogatja (intézkedés neve/közvetett kapcsolódás/nincs kapcsolódás)
1. prioritás: Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés		
Katasztrófakockázat csökkentés	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
Víz és település	Országos hatókör	V.1. Környezetvédelmi programok VI.3. Közműfejlesztés
Vízkar, aszálykar, vízvédelem	Országos hatókör	V.1. Környezetvédelmi programok
2. prioritás: Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság		
Szennyvíz+	Országos hatókör, de a 2000 lakosegyenérték	VI.3. Közműfejlesztés

	(LE) alatti agglomerációk csak kivételes esetben finanszírozhatók	
Ivóvízminőség	Országos hatókör	VI.3. Közműfejlesztés
Víztakarékosság és az éghajlatváltozás kihívásai	Országos hatókör	VI.3. Közműfejlesztés
Körforgásos hulladékgazdálkodás	Országos hatókör	I.3. Innovatív zöld beruházások megvalósítása VI. 4. Települési infrastruktúra fejlesztése
Körforgásos gazdaság fejlesztése	Országos hatókör	I.3. Innovatív zöld beruházások megvalósítása
Zöld-kék infrastruktúra	Országos hatókör	V.1. Környezetvédelmi programok VI. 4. Települési infrastruktúra fejlesztése
3. prioritás: Környezet- és természetvédelem		
Szennyezett ipari és barnamezős területek kármentesítése	Országos hatókör	V.1. Környezetvédelmi programok
A környezeti elemek védelmét szolgáló intézkedések és korszerű technológiák	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
A Natura 2000 területek és a zöldinfrastruktúra (ZI) megőrzéséhez és kezeléséhez szükséges ökológiai és infrastrukturális feltételek megteremtése	Országos hatókör	V.1. Környezetvédelmi programok
A biológiai sokféleség és a Natura 2000 hálózat által nyújtott kulturális és rekreációs ökoszisztéma szolgáltatások fenntartható hasznosításához szükséges feltételek megteremtése	Országos hatókör	V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása
A biológiai sokféleség megőrzését, az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartható	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás

hasznosítását és a zöldinfrastruktúra (ZI) fejlesztését megalapozó információs rendszerek fejlesztése		
4. prioritás: Megújuló energiagazdaság		
Energiahatékonysági intézkedések előmozdítása és szemléletformálás	Országos hatókör	V.3. Energetikai fejlesztések
Távfűtési és -hűtési rendszerek hatékonyságának javítása	Országos hatókör	V.3. Energetikai fejlesztések
Megújuló energiák ösztönzése a villamosenergia-termelésben és a fűtés-hűtés terén	Országos hatókör	V.3. Energetikai fejlesztések
Hidrogéntermelés megújuló alapjainak biztosítása	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
Az átviteli- és elosztóhálózatok, rendszerek rugalmasságát célzó fejlesztések, intelligens energiarendszerek és az energiatárolás ösztönzése	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás
A hidrogén, mint energiahordozó és -tároló széleskörű alkalmazásának elősegítése	Országos hatókör	Közvetett kapcsolódás

IKOP Plusz - Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (a TFP-ben: MIOP)

Az IKOP Plusz a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégiában (NKS) megfogalmazott célkitűzésekkel összhangban a kötőttpályás, közúti, kerékpárúti és kikötői beruházások megvalósítását célozza. Az egyes OP-k közötti lehatárolás okán szükséges kiemelni- ahogy maga az IKOP Plusz is fogalmaz – hogy „a közúthálózat fejlesztése alapvetően hazai költségvetésből és koncesszióban történik, uniós támogatás csak a közlekedés-biztonságnál (IKOP Plusz), az e-töltőknél (CEF és szükség szerint IKOP Plusz) és a helyi utaknál (TOP Plusz) merül fel”.

Az **IKOP Plusz intézkedései** a Zala vármegyei TFP-ben tervezett intézkedések közül jól lehatárolható módon **közvetlenül a V1.1. Közlekedésfejlesztés intézkedéshez járulnak hozzá**. Emellett **közvetett módon elősegítik** a III.1. **Társadalmi felzárkóztatást**, valamint a II.2. Gazdasági infrastruktúra fejlesztését célzó fejlesztések eredményes megvalósítását.

Az IKOP Plusz prioritási tengelyeit a források Zala vármegyei felhasználhatóságát érintő esetleges korlátozásokkal az alábbi táblázat foglalja össze.

Prioritási tengely	Zala vármegyét érintő esetleges területi korlátozás
---------------------------	--

1. prioritás: Tiszta üzemű városi-elővárosi közlekedés erősítése	Csak városi és elővárosi közlekedésfejlesztési beruházások támogathatók.
2. prioritás: TEN-T vasúti és regionális intermodális közlekedés fejlesztése	Csak a négy legkevesbé fejlett régióban megvalósuló fejlesztések támogathatók az OP alapján.
3. Fenntarthatóbb és biztonságosabb közúti mobilitás	A TEN-T közúthálózathoz nem tartozó gyorsforgalmi és 1-3 számjegyű utak, továbbá a Budapest közigazgatási határain kívüli EuroVelo 6 és EuroVelo 14 kerékpáros útvonalak fejlesztése támogatott.

DIMOP Plusz - Digitális Megújulás Operatív Program Plusz

A DIMOP Plusz szemben a többi ágazati OP-val jellemzően nem egy adott ágazat fejlesztéseinek támogatását foglalja magában, hanem **horizontális jelleggel**, szektorokon átívelően a **digitalizáció széleskörű alkalmazásának elterjedését**, az ehhez szükséges informatikai háttér fejlesztését kívánja elősegíteni. Ennek megfelelően a DIMOP Plusz keretében megvalósuló fejlesztések a **vármegyei TFP több prioritásának, intézkedésének előrehaladásához is hozzájárulhatnak** a beruházási és szolgáltatásfejlesztési projektek számára korszerű informatikai háttér biztosításával.

A DIMOP Plusz prioritásai a Zala vármegyei TFP intézkedései közül legmarkánsabban az 1. prioritás mindhárom intézkedése mellett a II.1. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése és az V.3. Energetikai fejlesztések intézkedések megvalósulását támogatják. A DIMOP Plusz 4. prioritás (digitális készségek) ezen felül jelentős háttértámogatást biztosít a TFP III.1. Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések és a III.2. Szakképzés fejlesztése intézkedések eredményesebb megvalósításához. A szélessávú hálózatok kiépítésének és a digitális kompetenciák fejlesztésének támogatásán keresztül a **DIMOP Plusz közvetlenül elősegíti a kiemelt célcsoportok esélyegyenlőségi feltételeinek javítását** különösen a digitális szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés lehetőségeinek javításával.

A DIMOP Plusz prioritásainak főbb fókuszterületeit az alábbi táblázat foglalja össze.

Prioritási tengely	Főbb támogatási fókuszterületek	Zala vármegyét érintő esetleges területi korlátozás
1. prioritás: Intelligensebb Magyarország	Vállalati digitalizációs KFI kapacitások erősítése és az ehhez szükséges kutatási infrastruktúrák fejlesztése. Magasan fejlett digitalizációs megoldások elérhetőségének javítása az állampolgárok, vállalatok és kormányzat számára.	Országos lefedettség, egyes esetekben a nem fővárosi vállalkozások előnyben részesítése.

	Vállalkozások digitális transzformációja. Közszolgáltatások digitalizálása.	
2. prioritás: Hi-tech és zöld átállás	Mesterséges intelligenciát igénybe vevő energiamenedzsment rendszerek fejlesztése. Energetikai adatokra támaszkodó döntéstámogató rendszerek, adatkommunikációs és adatfeldolgozó szoftverek fejlesztése. A hazai villamos energia elosztóhálózat rugalmasságának és stabilitásának növelését, megújuló villamosenergia-termelők integrálását célzó informatikai fejlesztések. Katasztrófavédelmi rendszerek fejlesztése. Környezeti monitoring rendszerek és a kapcsolódó döntéshozatali mechanizmusok fejlesztése.	Országos lefedettség
3. prioritás: Magyarország csatlakoztatva	Nagy kapacitású és magas szolgáltatási minőségű elektronikus hírközlő-hálózati infrastruktúra (gigabitképes hálózatok) fejlesztése közösségi internethozzáférési pontok kialakításával.	Országos lefedettség, de koncentrált az ország nehéz domborzati viszonyai miatt magas beruházás igényű területeire.
4. prioritás: Digitális Készségek	Oktatási nyilvántartások és a azokkal összekapcsolt tanulástámogató platformok fejlesztése. Iskolai tanulást is segítő digitális tartalmak és szolgáltatások fejlesztése Pedagógusok digitális pedagógiai módszertani képzése. Kedvezőtlen szocioökonómiai mutatóval rendelkező mikroközösségek belépő digitális kompetencia fejlesztése. Korszerű és emelt szintű informatikai tudás megszerzését támogató képzések. A közszolgáltatásban dolgozók digitális kompetenciáinak fejlesztése. A női IKT szakemberek számának növelését elősegítő képzések, alkotói digitáliskompetencia-fejlesztés.	Országos lefedettség

5. prioritás: Stratégiai Technológiák	STEP hatálya alá tartozó végtermékek fejlesztéséhez és gyártásához kapcsolódó szolgáltatások, digitális technológiák fejlesztése. HPC infrastruktúra fejlesztése.	Országos lefedettség a kevésbé fejlett régióban lévő kkv-k, mint kiemelt végfelhasználói célcsoport megjelölésével.
6. prioritás: Stratégiai technológiákhoz kapcsolódó képzések	A STEP rendelet szerinti kritikus digitális és mélytechnológiai innováció fejlesztéséhez és gyártásához szükséges kritikus speciális készségek fejlesztése.	Országos lefedettség

4.4. A vármegyei integrált területi program, mint a vármegyei területfejlesztési program megvalósításának fő eszköze

Zala vármegye területfejlesztési programja a 2021-2027-es programozási időszakra vonatkozóan átfogó spektrummal kijelölte a vármegyei fejlesztési prioritásokat, beavatkozási területeket, melyek az európai uniós, valamint a hazai és egyéb fejlesztési források bevonásával valósíthatók meg. Az európai uniós támogatási források felhasználását meghatározó operatív programok közül a **TOP Plusz rendelkezik vármegyei szintű területi allokációval**, amely forráskeretei felhasználásának szerkezetét, elvárt eredményeit és ütemezését vármegyénként önálló, integrált, a helyi fejlesztési igényekkel összehangolt programdokumentum, az Integrált Területi Program (ITP) szabályozza. Az **ITP tehát a TOP Plusz által biztosított támogatási lehetőségek, finanszírozott fejlesztési irányok és a vármegyei területfejlesztési programban meghatározott terület- és településfejlesztési célú fejlesztési igények szintézisét biztosító stratégiai programdokumentumként értelmezhető.**

A vármegyék ITP tervezési jogkörébe utalt TOP Plusz források megosztását a 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozat definiálja, ugyanakkor az egyes prioritásokon belül az egyes **intézkedésekre allokált források felosztását a vármegye a területfejlesztési koncepciójában és a területfejlesztési programjában azonosított fejlesztési irányok, beavatkozások mentén súlyozhatta**, valamint a TFK-ban azonosított település- és térségtípusok egyedi problémáinak kezelése érdekében **forrásfelhasználási módokat** (fejlesztési célterületek) és a hozzá kapcsolódó **védett forráskereteket** határozhatott meg (emellett a támogatási források területi célzását a településdifferenciálás és a területi kiválasztási rendszer eszközeivel is befolyásolhatta).

A **vármegyei ITP** a fentiekkel összhangban beavatkozási logikáját tekintve a **TOP Plusz prioritás és intézkedésrendszerét követve**, az egyes felhívások forrásallokációja szintjén a vármegyei TFP releváns beavatkozási irányait, súlyterületeit figyelembe véve épül fel. A vármegyei TFK és TFP stratégiai területi céljai az ITP fejlesztési célterület forrásfelhasználási mód kialakításának alapját képezik.

A Zala vármegyei ITP fejlesztési fókuszait, prioritásait, intézkedéseit és pályázati felhívásait a vármegyei TFP illeszkedő beavatkozási irányjaival, intézkedéseivel (melyek előrehaladását az

ITP adott felhívása közvetlenül támogatja) és azok TFP-ben jelzett indikatív forrásigényével összevetve az alábbi táblázat foglalja össze.

ITP prioritás/intézkedés/felhívás	ITP forráskeret (M Ft)	A támogatás mely TFP intézkedés megvalósításához járul hozzá?	A TFP intézkedés indikatív költségigénye (M Ft)
1. PRIORITÁS: ÉLHETŐ VÁRMEGYE			
1.1 intézkedés: Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás			
1.1.1 Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	33,38	V.1. Környezetvédelmi programok	2 260
1.2 intézkedés: Településfejlesztés, települési szolgáltatások			
1.2.1 Élhető települések (csak kerékpárút)	5 040,31	VI.1. Közlekedés-fejlesztés	106 800
1.2.2 Szociális célú városrehabilitáció (ERFA)	0		
1.2.3 Belterületi utak fejlesztése	605,97	VI.1. Közlekedés-fejlesztés	106 800
1.2.4 Szegregált városi területekről integrált területekre költözés támogatása (PILOT)	0		
1.3 intézkedés: Fenntartható városfejlesztés			
1.3.1 Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása	299,99	Közvetett kapcsolódás	
1.3.2 Fenntartható városfejlesztés (élhető települések; szociális célú városrehabilitáció; belterületi utak fejlesztése tevékenységcsoportok)	11 506,25	IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok VI.1. Közlekedés-fejlesztés VI.2. Közmű-fejlesztés VI.3. Települési infrastruktúra fejlesztése	6000+106 800+8 000+10 500= 131 300
2. PRIORITÁS: KLÍMABARÁT VÁRMEGYE			

2.1 intézkedés: Klímabarát vármegye			
2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	1 041,96	V.3. Energetikai fejlesztések	4 500
2.1.2 Fenntartható energiahatékonyság	3 993,28	V.3. Energetikai fejlesztések	4 500
2.1.3 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (kombinált-projektelőkészítés)	0		
2.1.4 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (kombinált)	80,00	V.3. Energetikai fejlesztések	4 500
2.1.5 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált-projektelőkészítés)	0		
2.1.6 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált)	200,00	V.3. Energetikai fejlesztések	4 500
3. PRIORITÁS: GONDOSKODÓ VÁRMEGYE			
3.1 intézkedés: Vármegyei és térségi fejlesztések (ESZA+ elemei)			
3.1.1 Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések	3 892,00	III.1 Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések	3 500
3.1.2 Szociális célú városrehabilitáció (ESZA+)	0		
3.1.3 Helyi humán fejlesztések	2 625,00	IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok (részben) VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
3.2 intézkedés: Fenntartható városfejlesztés (ESZA+ elemei)			

3.2.1 Fenntartható humán fejlesztések (szociális célú városrehabilitáció; helyi humán fejlesztések tevékenységcsoportok)	900,00	III.1 Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok (részben) VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	3 500+6 000=9 500
3.3 intézkedés: Helyi és térségi közszolgáltatások (ERFA)			
3.3.1 Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése (bölcsőde és óvoda)	298,40	VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése (csak egészségügyi alap-és szakrendelés)	459,22	VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése	2 032,19	VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
3.4. intézkedés: Fenntartható humán infrastruktúra			
3.4.1 Fenntartható humán infrastruktúra (Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése; Köznevelési infrastruktúra fejlesztése; Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése tevékenységcsoportok)	4768,5	VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
6. PRIORITÁS: VERSENYKÉPES VÁRMEGYE			
6.1 intézkedés: Helyi gazdaságfejlesztés			
6.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés	0		

6.1.2 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése	6 724,39	VI.1. Közlekedés-fejlesztés	106 800
6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	4 113,64	II.3. Turisztikai fejlesztések V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása	57 846+2 300= 60 146
6.1.4 Aktív turizmus fejlesztése	2 075,52	II.3. Turisztikai fejlesztések V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása	57 846+2 300= 60 146
6.2 intézkedés: Fenntartható versenyképes városfejlesztés			
6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés (helyi gazdaságfejlesztés; helyi és térségi turizmusfejlesztés tevékenységcsoportok)	10 632,01	II.2. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése II.3. Turisztikai fejlesztések V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása	73 000+57 846+2 300= 133 146

Ahogy a fenti összefoglaló táblából is látható, a **TOP Plusz** támogatási területeinek vármegyei szintű forráselosztását biztosító ITP a **TFP tervezett beavatkozási területei, intézkedéseinek nem mindegyikéhez tud támogatási forrást rendelni** (ez természetesen nem is lehet célja, mivel a TFP teljes spektrumú tervezésre épül), ugyanakkor az is jól érzékelhető, hogy míg az ITP a fenntartható városfejlesztésre irányuló felhívások kivételével egy klasszikus szakterületi szemléletű intézkedésstruktúrát követ, addig a **TFP** egy jóval **komplexebb, integrált térségi megközelítést alkalmaz** a prioritás és intézkedésrendszerét tekintve. Mindemellett az ITP tervezés során a vármegye az ERFA rendelet 11. cikkében kijelölt kötelezettség teljesítéséhez való hozzájárulás érdekében a **fenntartható városfejlesztés forrásfelhasználási mód keretében 4 kijelölt város részére** (Zalaegerszeg, Nagykanizsa, Keszthely és Lenti) **önálló forráskereteket** biztosított. E forráskeretek az 1.3.2 Fenntartható városfejlesztés, a 2.1.2 és 2.1.6 Fenntartható energiahatékonyság, a 3.2.1 Fenntartható humán fejlesztések, a 3.4.1 Fenntartható humán infrastruktúra és a 6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés ITP felhívásokban öltenek testet és jellegzetességük, hogy eltérően a vármegye többi települése számára elérhető egy-egy fejlesztési tématerületre címzett támogatási forrásoktól, **több tevékenységcsoport integrált támogatását foglalják magukban**. Tovább árnyalja a képet, hogy az FVS városok számára elérhető egyes felhívások keretében nem minden tevékenységcsoportban állnak rendelkezésre támogatási források, amelyek a nem FVS város települések számára a társfelhívások keretében biztosítottak (ilyen pl. a 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése tevékenységcsoport, amely a 6.2.1 fenntartható versenyképes városfejlesztés

felhívás keretében a vármegyei ITP alapján nem rendelkezik forráskerettel). Mindebből következik, hogy ITP szintjén e komplex felhívások forráskereteinek egy-egy TFP fejlesztési területre való hozzájárulása nem minden esetben látható, az adott tevékenységcsoportra fordított támogatások összege az egyes FVS városok által benyújtott konkrét pályázatok dokumentációjában jelenik meg.

A fentiek okán a két program intézkedés struktúrája és így az indikatív forrásigények (TFP) és forráskeretek (ITP) szintjén sem lehetséges a legtöbb esetben közvetlen egy-egy megfelelést kimutatni, **egy-egy komplexebb TFP intézkedés forrásigényét több ITP felhívás forráskerete együttesen tudja fedezni** (illetőleg az ITP források és ágazati OP-k forrásainak együttes bevonásával valósulhat meg). Az elemzés során a fentiek miatt az egyes TFP intézkedések helyett a főbb fejlesztési területek ITP keretében való finanszírozottságát érdemes megvizsgálni, amely megmutatja, hogy **mely szakterületeken szükséges jelentősebb ágazati OP**, ill. hazai támogatási **források bevonására támaszkodni** a TFP beavatkozási területeinek, fejlesztéseinek eredményes megvalósítása érdekében, valamint mely területek azok, ahol a TFP intézkedések megvalósításához elegendő források állnak rendelkezésre az ITP keretében.

TFP fejlesztési terület	TFP indikatív forrásigény (M Ft)	Finanszírozó ITP felhívások	ITP forráskeret (M Ft)	ITP-ből történő finanszírozhatóság aránya (%)
Gazdaságfejlesztés	126 075,00	6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés részeként helyi gazdaságfejlesztés. Megj.: a helyi gazdaságfejlesztés tevékenységcsoport vonatkozásában nincs elkülönített forráskeret a felhíváson belül az ITP-ben! A felhívás teljes kerete: 10632,01 M Ft.	0,00	0,00%
Környezetvédelem (környezetvédelmi programok, klímavédelem)	2 260,00	1.1.1 Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	33,38	1,48%

Turisztikai fejlesztések	60 146,00	6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés 6.1.4 Aktív turizmus fejlesztése 6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés részeként Helyi és térségi turizmusfejlesztés tevékenység-csoport, amelyre nincs elkülönített forráskeret a felhíváson belül az ITP-ben! A felhívás teljes kerete: 10632,01 M Ft.	6 189,16	10,29%
Közlekedés-fejlesztés	106 800,00	1.2.1 Élhető települések (csak kerékpárút) 1.2.3 Belterületi utak fejlesztése 1.3.2 Fenntartható városfejlesztés (csak részben!) 6.1.2 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése	12 370,67	11,58%
Energetikai fejlesztések	4 500,00	2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése 2.1.2 Fenntartható energiahatékonyság 2.1.4 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (kombinált) 2.1.6 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált)	5 315,24	118,12%

Társadalmi felzárkóztatás és humán szolgáltatások	11 500,00	3.1.1 Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések 3.1.3 Helyi humán fejlesztések 3.2.1 Fenntartható humán fejlesztések 3.3.1 Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése (bölcsőde és óvoda) 3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése (csak egészségügyi alap-és szakrendelés) 3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése 3.4.1 Fenntartható humán infrastruktúra	14 676,91	127,63%
---	-----------	--	-----------	---------

A Zala vármegyei TFP fő fejlesztési irányai közül az ITP keretében legnagyobb mértékű finanszírozottság a társadalmi felzárkóztatás és humán szolgáltatások területén tapasztalható. A TFP-ben megjelölt indikatív forrásigényt közel egy negyedével meghaladó mértékű támogatási forráskeret áll rendelkezésre az ITP által biztosított TOP Plusz források formájában. Ez azt is jelenti, hogy a Zala vármegyében felmerült igények alapján a vármegyei TFP-ben tervezett, **kiemelt célcsoportokat különösen érintő társadalmi szolgáltatások, társadalmi felzárkózást elősegítő humán fejlesztési programok finanszírozása biztosított.**

A TFP fő fejlesztési területei közül a fentiek mellett az **energetikai fejlesztések** köréről mondható el, hogy a **vármegyei ITP** a felmerült és a **TFP-ben tervezett indikatív forrásigényekhez megfelelő fedezetet biztosít.** A rendelkezésre álló TOP Plusz forráskeret közel 20%-kal meghaladja a TFP tervezése során felmerült forrásigényeket (ez a forráskeret többlet még az ITP tervszámok rögzítése óta eltelt időszak építőipari költségnövekedését figyelembe véve is reális fedezetet biztosíthat a tervezett fejlesztések eredményes kivitelezéséhez).

A többi fő fejlesztési területet tekintve, azokat érdemes két külön csoportban kezelni. A **gazdaságfejlesztés, a környezetvédelem és a közlekedésfejlesztés** bár a vármegyei ITP szemszögéből kiugróan alacsony finanszírozottságot mutatnak a TFP-ben rögzített indikatív forrásigényekhez viszonyítva, azonban e **szakterületek fókuszát** támogatáspolitikai szempontból messze nem a TOP Plusz, hanem az egyes **kapcsolódó ágazati operatív programok** jelentik. Ennek megfelelően e szakterületek finanszírozása a **vármegyei ITP-ben csak kiegészítő jelleggel** jelenik meg.

A vármegyei ITP-ben a feltárt és a **TFP-ben rögzített indikatív forrásigényekhez képest jelentős alulfinanszírozottságot** mutató **turisztikai fejlesztések** képezik a másik csoportot, hiszen a turisztikai fejlesztések támogatása (a hazai támogatási programok mellett) **erőteljes**

TOP Plusz fókusszal jellemezhető. Az ágazati OP-közül a GINOP Plusz esetében a vállalkozásfejlesztés hangsúlyai már nem a turisztikai ágazatra helyeződnek és a KEHOP Plusz keretében is csak marginálisan, a természetvédelemhez kapcsolódóan jelennek meg a kapcsolódó turisztikai ágak támogatási lehetőségei. Mindezek figyelembevételével a vármegyében felmerült igényekhez és ennek megfelelően a TFP-ben megjelenő súlyához képest a támogatáspolitikai oldalról és a TFP sikeres megvalósítása szempontjából a **turisztikai fejlesztések finanszírozása jelenti az egyik kritikus pontot**. A turisztikai ágazat jelentős élömlékigényét is figyelembe véve ez **kihathat a foglalkoztatási helyzet javítását és a területi felzárkóztatást segítő programok hatékonyságára is**, így a **kiemelt célcsoportok helyzetének javítása szempontjából is jelentőséggel bír**.

4.5. Az előrehaladás értékelésének legfontosabb szempontjai

A vármegyei területfejlesztési koncepció, valamint **-program előrehaladásának értékelése két dimenzió, a szakmai-fejlesztéspolitikai, valamint a pénzügyi teljesülés mentén történhet**. Ennek függvényében az értékelés alapja egyrészt a TFP-ben előzetesen meghatározott szakmai indikátorok köre, másrészt a TFP intézkedéseire finanszírozást biztosító támogatási programok a vármegyére vonatkozó pénzügyi előrehaladásának értékelése.

Míg a területfejlesztési program **szakmai nyomon követését** a területfejlesztési törvény és annak végrehajtási rendeletei, így különösen a **területi monitoring rendszerről szóló 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet** szabályozzák, addig a **pénzügyi előrehaladás** vizsgálatához a **finanszírozást biztosító támogatási programok** végrehajtására vonatkozó jogszabályok adnak útmutatást. A vármegyei TFP szempontjából meghatározó jelentőségű TOP Plusz források felhasználásának előrehaladását a **projekt szintű EUPR adatbázis elemzése** mellett a **vármegyei ITP-nek** a jelen elemzést közvetlenül megelőző időszakban **elkészült félidei értékelése**, az abban tett megállapítások is segítik. Az ITP félidei értékelése az irányító hatóság által kiadott útmutató és sablon alapján az ITP módosításainak rövid bemutatása mellett a fejlesztési források felhasználásának vizsgálatára (pénzügyi előrehaladás) és az eredményesség értékelésére (szakmai indikátorok teljesülése) fókuszál, amelyet összegzés és a jövőbeli területi tervezés számára szóló javaslatok megfogalmazása követ. A teljes tervezést tartalmazó vármegyei TFP értékelése során is javasolt mérlegelni az ITP félidei értékelés módszertani megközelítésének és szerkezeti felépítésének alkalmazását.

A TFP szakmai előrehaladás értékelésének javasolt főbb paraméterei, szempontjai kitérve a kiemelt célcsoport helyzetének vizsgálatával való összefüggésekre:

A szakmai előrehaladás értékelését az egyes **TFP prioritások mentén**, a programdokumentumban az azokhoz **rendelt indikátorok** (szükség esetén a tervezéskor meghatározott indikátorok gyakorlati alkalmazhatóságának felülvizsgálatával, azok kisebb módosításával) bázisán és az adott fejlesztési területet jól leíró **statisztikai mutatók kiegészítő jelleggel történő alkalmazásával** javasolt elvégezni. Az egyes prioritásokhoz kapcsolódóan a lenticében javasolt **statisztikai mutatók mentén** a vármegyei helyzetkép és azok TFP

előrehaladását is jelző változása mértékének, dinamikájának **részletes bemutatását** a jelen háttér tanulmány készítésével párhuzamosan kidolgozásra kerülő „**A vármegye társadalmi és gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait célzó vizsgálatot és értékelést segítő háttér tanulmány**” **tartalmazza**, így jelen háttér tanulmány a statisztikai mutatók elemzésére nem terjed ki, azonban az összegző, javaslattevői fejezetben a társ háttér tanulmány eredményeinek figyelembevételével kerülnek a megállapítások és javaslatok megfogalmazásra.

I. prioritás: innovatív húzóágazatok fejlődési lehetőségeinek elősegítése

A TFP a prioritások azonosítása fejezetben két indikátort rendel a program monitoring számára:

- A programban részvevő vállalkozások száma,
- A vállalkozásoknak nyújtott támogatások által generált magánberuházás aránya a támogatás összegéhez.

A prioritáshoz tartozó indikátorok a **kiemelt célcsoport**, a hátrányos helyzetű, leszakadó társadalmi csoportok **helyzetének értékeléséhez közvetett módon járulnak hozzá**. A vármegye innovatív vállalkozásainak megerősítése egyrészt hozzájárulhat a foglalkoztatás növeléséhez, ezáltal a hátrányos helyzetű és inaktív társadalmi rétegek munkaerőpiacra történő bevonásához, másrészt az eredményesen működő vállalkozások nagyobb mértékű helyi iparűzési adóbevételeket biztosítanak, ezáltal több lehetőséget adva a helyi önkormányzatoknak szociális felzárkóztató programok, a helyi közösségek építését szolgáló tevékenységek megvalósítására.

Mindkét indikátor a **prioritáshoz tartozó tématerületeken megvalósult támogatások vizsgálatát teszi szükségessé**, így különösen a kapcsolódó GINOP Plusz pályázati adatok elemzését a projekt megvalósítási helyszíne alapján Zala vármegyére történő szűréssel. A programban részvevő vállalkozások száma indikátor értéke a GINOP Plusz támogatott pályázatok pályázó szervezeteinek számával adható meg, amennyiben szigorúan véve csak vállalkozások képezik az indikátor bázisát, akkor az EUPR adatbázis „minősítési kód”, illetve „gazdálkodási forma” adatszlopai alapján történő adatszűréssel az értékek kinyerhetők.

A vállalkozásoknak nyújtott támogatások által generált magánberuházás aránya a támogatás összegéhez indikátor mérése a pályázati, támogatási adatbázis (EUPR) alapján közvetlenül elvégezhető. Az indikátor értéke vállalkozásoknak nyújtott támogatások összege („Szerződött támogatás (adatlap)” adatszlop), valamint a támogatott pályázatok (beruházások) összköltségvetésének („Szerz. összköltség (adatlap)” adatszlop) aránya.

A prioritás keretében megfogalmazott fejlesztési területek vármegyei helyzetét és időbeli változásait (lehetőség szerint a 2014-2024 közötti időszakra) jó közelítéssel reprezentáló, az előrehaladás értékelését segítő statisztikai mutatók köre:

- 26.1.2.2. Kutató-fejlesztő helyek száma és tényleges, állományi K+F-létszáma, vármegyei szintű adat érhető el (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/tte/hu/tte0023.html);

- 26.1.2.3. Kutató-fejlesztő helyek ráfordításai (falakon belüli), költségei és beruházásai, ebből a Kutató-fejlesztő helyek K+F-beruházásai vármegyei szintű adat érhető el (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/tte/hu/tte0024.html),

II. prioritás: Versenyképesebbé váló gazdasági szerkezet megteremtése

A TFP a prioritások azonosítása fejezetben két indikátort rendel a program monitoring számára:

- A programban résztvevő vállalkozások száma,
- Aggregált iparüzési adóbevétel alap változása Zala megyei településeken.

Hasonlóan az I. prioritáshoz, a **prioritáshoz tartozó indikátorok a kiemelt célcsoport, a hátrányos helyzetű, leszakadó társadalmi csoportok helyzetének értékeléséhez közvetett módon járulnak hozzá.** A vármegye vállalkozási környezetének javítása és a turisztikai célú vállalkozások megerősítése egyrészt hozzájárulhat a foglalkoztatás növeléséhez, ezáltal a hátrányos helyzetű és inaktív társadalmi rétegek munkaerőpiacra történő bevonásához, másrészt az eredményesen működő vállalkozások nagyobb mértékű helyi iparüzési adóbevételeket (valamint a turisztikai fejlesztések által nagyobb IFA bevételeket) biztosítanak, ezáltal több lehetőséget adva a helyi önkormányzatoknak szociális felzárkóztató programok, valamint a helyi közösségek építését szolgáló tevékenységek megvalósítására.

A programban résztvevő vállalkozások száma indikátor a prioritáshoz tartozó tématerületeken (befektetésösztönzés, gazdasági infrastruktúra fejlesztése (ipari parkok fejlesztése), turisztikai fejlesztések) **megvalósult támogatások vizsgálatát teszi szükségessé**, így különösen a kapcsolódó GINOP Plusz, valamint a turisztikai fejlesztések tekintetében a TOP Plusz pályázati adatok elemzését a projekt megvalósítási helyszíne alapján Zala vármegyére történő szűréssel. A programban résztvevő vállalkozások száma indikátor értéke a GINOP Plusz támogatott pályázatok pályázó szervezeteinek számával adható meg, amennyiben szigorúan véve csak vállalkozások képezik az indikátor bázisát, akkor az EUPR adatbázis „minősítési kód”, illetve „gazdálkodási forma” adatszlopai alapján történő adatszűréssel az értékek kinyerhetőek. Mivel a TOP Plusz turisztikai célú felhívásai esetében a kedvezményezettek körét főként önkormányzatok jelentik, így javasolt e tekintetben kibővíteni az indikátor értelmezését a vállalkozások száma mellett a TOP Plusz kedvezményezetti körrel.

Az aggregált iparüzési adóbevétel alap változása Zala megyei településeken indikátor mérése a fentiekkel szemben nem a támogatási adatbázisok, hanem a kapcsolódó statisztikai mutató segítségével mérhető. A releváns adatokat a KSH Tájékoztatási adatbázisban (<https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>) elérhető „A helyi önkormányzatok helyi adó bevételeiből az iparüzési adó (1000 Ft)” idősoros adattáblája tartalmazza, melyből a változás iránya és mértéke vizsgálható.

A prioritás keretében megfogalmazott fejlesztési területek vármegyei helyzetét és időbeli változásait (lehetőség szerint a 2014-2024 közötti időszakra) jó közelítéssel reprezentáló, az előrehaladás értékelését segítő további statisztikai mutatók köre:

- 17.1.2.1. Külföldi közvetlentőke-befektetések Magyarországon vármegye és régió szerint – BPM6, vármegyei szintű adat érhető el (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/kkr/hu/kkr0082.html),
- 3.1.2.1. Nemzetgazdasági beruházások teljesítményértéke megvalósulási hely szerinti vármegye, régió és anyagi-műszaki összetétel szerint, vármegyei szintű adat érhető el (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/ber/hu/ber0007.html),
- 13.1.2.1. Az ipari termelés értéke és volumenindexe telephely szerint, vármegyei szintű adat érhető el (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/ipa/hu/ipa0020.html),
- KSH Tájékoztatási adatbázis: Turisztikai szálláshelyek vendégforgalma - Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (link: <https://statinfo.ksh.hu/Statinfo/QueryServlet?ha=GB2012>)

III. prioritás: Oktatási, képzési és közszolgáltatási fejlesztések a társadalmi kohézió és a gazdaság erősítése érdekében

A TFP a prioritások azonosítása fejezetben három indikátort rendel a program monitoring számára:

- A programban elért munkavállalók száma,
- Korai iskolaelhagyók aránya Zala megyében,
- A legfeljebb 8 osztály végzettek aránya a teljes népességen belül Zala megyében.

A prioritáshoz tartozó mindhárom indikátor – a TFP általános előrehaladásának vizsgálata mellett – **érdemben hozzájárul a kiemelt célcsoport**, a hátrányos helyzetű, leszakadó társadalmi csoportok **helyzetének** és felzárkózásának (esetleges további leszakadásának), a társadalmi kohézió változásának, az esélyegyenlőség biztosításának **értékeléséhez**.

A programban elért munkavállalók száma indikátor a megvalósult támogatások, **nyertes pályázatok szakmai eredményeinek vizsgálatát** teszi szükségessé, így különösen a TOP Plusz 3.1.1 Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések felhívás keretében a vármegyei önkormányzat által koordinált „**Zalai foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködés**” projekt kapcsolódó szakmai indikátorainak figyelembevételét.

A prioritáshoz kapcsolódó **további két indikátor a kapcsolódó statisztikai mutatók segítségével mérhető**, mivel azok nem közvetlenül egyes támogatási programok megvalósulásához kötöttek (mindazon által a KEHOP Plusz egyes pályázatai kifejezetten elősegítik ezen statisztikai mutatók értékeinek javulását). A legfeljebb 8 osztály végzettek aránya a teljes népességen belül Zala megyében indikátor vizsgálata a KSH népszámlálási adatbázisa (<https://nepszamlalas2022.ksh.hu/adatbazis/#/table/WBS003>) alapján végezhető a 2011. és a 2022. évi népszámlálási adatok összevetésével a „legmagasabb befejezett iskolai végzettség” dimenzió mentén.

A prioritás keretében megfogalmazott fejlesztési területek – és e prioritás esetében különösen a kiemelt célcsoport, azon belül is a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok - vármegyei

helyzetét és időbeli változásait (lehetőség szerint a 2014-2024 közötti időszakra) jó közelítéssel reprezentáló, az előrehaladás értékelését segítő további statisztikai mutatók köre:

- 20.1.2.5. A nyilvántartott álláskereső száma, vármegye és régió szerint, december (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0087.html),
- KSH Tájékoztatási adatbázisban (<https://statinfo.ksh.hu/Stainfo/haViewer.jsp>) elérhető „Éves településstatisztikai adatok 2024-es településszerkezetben” adatsorozatban a szakiskolákra és a szakképző iskolákra vonatkozó adatok idősoros elemzése (pl. szakképző iskolai feladatellátási helyek száma; szakképző iskolai osztályok száma a nappali oktatásban; szakképző iskolai tanulók száma a nem nappali oktatásban; szakképző iskolában sikeres szakmai vizsgát tett tanulók száma).
- 23.1.2.4. Érettségizettek és felsőfokú oklevelet szerzettek aránya (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0034.html), de külön is vizsgálható: Eredményes érettségi vizsgát tett tanulók száma a nappali oktatásban; Felsőfokú oklevelet szerzett hallgatók száma (képzési hely szerint).

IV. prioritás: Integrált programok a térség munkaerő-megtartó erejének növelésére

A TFP a prioritások azonosítása fejezetben két indikátort rendel a program monitoring számára:

- A programba bevont települések száma,
- Vándorlási egyenleg (elvándorlás és odavándorlás különbözete).

A prioritáshoz tartozó **mindkét indikátor** – a TFP általános előrehaladásának vizsgálata mellett – **közvetlenül hozzájárul a kiemelt célcsoport**, a hátrányos helyzetű, leszakadó társadalmi csoportok **helyzetének** és felzárkózásának (esetleges további leszakadásának), a társadalmi kohézió változásának, az esélyegyenlőség biztosításának **értékeléséhez**. A TFP-ben meghatározott indikátorok különösen az által jól tükrözik a társadalmi felzárkózási folyamatokat, beavatkozásokat, mivel a programba bevont települések alatt a prioritás fókuszát jelentő hátrányos helyzetű munkavállalók foglalkoztathatóságának javítása, az iskolaelhagyás arányának mérséklése, valamint a lakhatási feltételek javítása, továbbá a települési humán-közföldszolgáltatások körének bővítése beavatkozási területekhez kapcsolódó támogatási pályázatokat elnyert településeket vizsgálja. Mindezen fejlesztések megvalósulása közép- és hosszútávon pedig az elvándorlás mérséklését, a vándorlási egyenleg javulását kell, hogy eredményezze. A fentiek mellett a prioritás célterülete a vármegyei területfejlesztési koncepció által meghatározott Zala vármegye belső periferiája térség 151 kedvezményezett települése, így területileg is fókuszáltan segíti a leszakadó társadalmi csoportok integrált fejlesztését.

A programba bevont települések száma indikátor a **prioritáshoz tartozó tématerületeken** (ifjúságfejlesztő programok, életpályatervezést elősegítő szolgáltatások, elhelyezkedéssel kapcsolatos segítségnyújtás, lakhatási feltételek javítása, a települési humán-közföldszolgáltatások fejlesztése) **megvalósult támogatások vizsgálatát** teszi szükségessé, így különösen a kapcsolódó EFOP Plusz, valamint TOP Plusz pályázati adatok elemzését a projekt megvalósítási helyszíne alapján Zala vármegyére történő szűréssel.

A prioritáshoz kapcsolódó vándorlási egyenleg (elvándorlás és odavándorlás különbözete) indikátor a **kapcsolódó statisztikai mutatók segítségével mérhető**, mivel ezen indikátor nem

közvetlenül egyes támogatási programok megvalósulásához kötött, hanem az **általános társadalmi folyamatokat tükrözi**, melyekre a támogatási programok keretében **megvalósult fejlesztések csak közép és hosszú távon fejtik ki hatásukat**. A releváns adatokat a KSH összefoglaló táblák (STADAT) adatbázisban elérhető „22.1.2.8. A népmozgalom főbb arányszámai vármegye és régió szerint” mutatócsoport idősoros adattáblája (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0041.html) tartalmazza (belföldi, ill. nemzetközi vándorlási különbözet ezer lakosra), melyből a változás iránya és mértéke vizsgálható.

A prioritás keretében megfogalmazott fejlesztési területek –e prioritás esetében is különösen kiemelt célcsoport, azon belül is a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok - vármegyei helyzetét és időbeli változásait (lehetőség szerint a 2014-2024 közötti időszakra) jó közelítéssel reprezentáló, az előrehaladás értékelését segítő további statisztikai mutatók köre:

- 22.1.2.8. A népmozgalom főbb arányszámai vármegye és régió szerint mutatócsoporton belüli természetes szaporodás, fogyás (–) ezer lakosra (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0041.html);
- 18.1.2.2. Önkormányzatok tulajdonában levő ingatlanok vármegye és régió szerint (ebből lakás, valamint lakóépület és otthonház), vármegyei szintű adat érhető el (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/lak/hu/lak0018.html);
- 18.1.2.7. Fajlagos lakásépítési költség vármegye és régió szerint, vármegyei szintű adat érhető el (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/lak/hu/lak0023.html).

V. prioritás: Integrált környezetvédelmi programok megvalósítása

A TFP a prioritások azonosítása fejezetben három indikátort rendel a program monitoring számára:

- A programba bevont települések száma,
- Környezettudatosság mérése - a környezetvédelmet a legfontosabb 5 dolog között említők aránya,
- Lakosságtól elszállított hulladékban az elkülönített gyűjtésű aránya.

A prioritáshoz tartozó indikátorok **a kiemelt célcsoport**, a hátrányos helyzetű, leszakadó társadalmi csoportok **helyzetének értékeléséhez közvetett módon járulnak hozzá**. A környezettudatosság növekedésével és ezzel szoros összefüggésben a hulladékkezelés fejlődésével javulhat a leszakadó társadalmi csoportok életminősége, egészségi állapota, valamint kedvezőbbé válhat a lakókörnyezetük minősége és közegészségügyi állapota.

A programba bevont települések száma indikátor a **prioritáshoz tartozó tématerületeken** (természetvédelem, klímaváltozás hatásainak mérséklése, természetes vizek és ivóvízbázis védelme, szelíd- és ökoturizmus, környezeti-fenntarthatósági szemléletformálás, valamint megújuló energiaforrások használatának elősegítése) **megvalósult támogatások vizsgálatát teszi szükségessé**, kiemelten a kapcsolódó KEHOP Plusz, valamint a turisztikai és energetikai

fejlesztések kapcsán a kapcsolódó TOP Plusz pályázati adatok elemzését a projekt megvalósítási helyszíne alapján Zala vármegyére történő szűréssel.

A környezettudatosság mérése - a környezetvédelmet a legfontosabb 5 dolog között említők aránya indikátor mentén történő előrehaladás értékelése statisztikai, illetve pályázati adatok elemzésével nem valósítható meg, ahhoz programba épített kérdőíves lekérdezés szükséges a vármegye lakossága körében, kellő reprezentativitást biztosítva a kiemelt célcsoportba tartozók bevonásával.

A lakosságtól elszállított hulladékban az elkülönített gyűjtésű aránya indikátor mentén mért előrehaladás értékelése a **kapcsolódó statisztikai mutatók segítségével** mérhető. A releváns adatokat a KSH összefoglaló táblák (STADAT) adatbázisban elérhető „15.1.2.21. A közszolgáltatás keretében elszállított hulladék keletkezése” mutatócsoport idősoros adattáblája keretében a lakosságtól elszállított összes hulladék és az ebből: elkülönített gyűjtéssel elszállított hulladék adatsorok számított aránya (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/kor/hu/kor0064.html) tartalmazza.

A prioritás keretében megfogalmazott fejlesztési területek vármegyei helyzetét és időbeli változásait (lehetőség szerint a 2014-2024 közötti időszakra) jó közelítéssel reprezentáló, az előrehaladás értékelését segítő további statisztikai mutatók köre:

- 15.1.2.14. Erdők vármegye és régió szerint, ebből közjóléti rendeltetésű erdők (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/kor/hu/kor0058.html), vagy Corine Land Cover adatbázis (link: <https://land.copernicus.eu/en/products/corine-land-cover>);
- 15.1.2.24. Közműolló, ezen belül a vízhálózatba és a csatornahálózatba bekapcsolt lakások arányának különbsége (másodlagos közműolló), (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/kor/hu/kor0067.html);
- KSH TÉR-KÉP 2024 kiadvány 6.29. Az elektromos hőszivattyúval épített lakások aránya a lakásépítésekben, 2024 (link: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/ter_kep_2024.pdf), vagy népszámlálási adatok alapján: Hőszivattyús fűtőberendezéssel ellátott (link: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu>);
- KSH TÉR-KÉP 2024 kiadvány 6.30. Az épített lakások megoszlása elsődleges fűtési mód szerint, 2024 (link: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/ter_kep_2024.pdf), vagy népszámlálási adatok alapján: Fűtési mód, fűtőanyag (link: <https://nepszamlalas2022.ksh.hu>)

VI. prioritás: Összehangolt települési és településközi infrastrukturális fejlesztések a területi kohézió érdekében

A TFP a prioritások azonosítása fejezetben két indikátort rendel a program monitoring számára:

- Programban résztvevő települések száma,
- Fejlesztések által érintett településeken az ingatlanérték változása.

A prioritáshoz tartozó indikátorok a **kiemelt célcsoport**, a hátrányos helyzetű, leszakadó társadalmi csoportok **helyzetének** és annak változása **értékelését közvetlenül is támogatják**, mivel a prioritás tevékenységei az életkörülmények javítását, a vidéki térségek felzárkózását különösen szolgáló elérhetőségi és lakhatási feltételek javítását, valamint a települési humán szolgáltatások (köztük kiemelten az egészségügy, szociális ellátás, óvoda) fejlesztését célozzák, amely az ezen fejlesztésekkel érintett települések számával jól reprezentálható.

A programban résztvevő települések száma indikátor a **prioritáshoz tartozó tématerületeken** (közlekedésfejlesztés, lakhatást segítő fejlesztések, közműfejlesztés és csapadékvíz-gazdálkodás, városrehabilitáció és közterület fejlesztés, települési humánszolgáltatások fejlesztése) **megvalósult támogatások vizsgálatát teszi szükségessé**, a szerteágazó fejlesztési területek többségét finanszírozó TOP Plusz, valamint az ágazati OP-közül kiemelten a kapcsolódó IKOP Plusz, KEHOP Plusz és EFOP Plusz pályázati adatok elemzését a projekt megvalósítási helyszíne alapján Zala vármegyére történő szűréssel.

A fejlesztések által érintett településeken az ingatlanérték változása indikátor bár nem közvetlenül az egyes fejlesztési területek közvetlen eredményeit méri, hanem azok összességéként, együttes **közép- és hosszútávú hatásaként várhatóan fellépő ingatlanérték növekedésen keresztül láttatja a települések élhetőségének**, a települési szolgáltatások minőségének és ezáltal a települések vonzóképesége változásának, a szegregációs folyamatok mérséklődésének mérésére is alkalmas mutató (megjegyzendő, hogy e tekintetben az átlagértékek mellett a szórást és a területi eloszlás mintázatát is érdemes figyelembe venni a társadalmi felzárkózás és a területi kiegyenlítődési folyamatainak pontosabb vizsgálata érdekében). Az indikátor mentén az előrehaladás értékeléséhez szükséges statisztikai adatok a KSH adatbázisában nyilvánosan csak régiós szinten érhetőek el, vármegyei adatok adatkérés útján szerezhetőek be, valamint a használt ingatlanok forgalmi értékére közelítő becslés adható az ingatlan.com portál adatai alapján. A regionális szintű adatokat a KSH összefoglaló táblák (STADAT) adatbázisban elérhető 18.1.2.12. Egy lakás átlagos négyzetméterára régió és épülettípus szerint idősoros adattáblája tartalmazza (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/lak/hu/lak0028.html).

A prioritás keretében megfogalmazott fejlesztési területek –e prioritás esetében is különösen kiemelt célcsoportok, ezen belül is a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkózását segítő infrastruktúra- és szolgáltatásfejlesztések - vármegyei helyzetét és időbeli változásait (lehetőség szerint a 2014-2024 közötti időszakra) jó közelítéssel reprezentáló, az előrehaladás értékelését segítő további statisztikai mutatók köre:

- TeIR T-MER felületen elérhető „saját vármegyeszékhely elérési ideje közúton a leggyorsabb úton”, ill. „legközelebbi gyorsforgalmi út csomópont elérési ideje közúton a leggyorsabb úton” indikátorok (link: <https://www.oeny.hu/oeny/teir>);
- 15.1.2.23. A közüzemi ivóvízvezeték- és szennyvízgyűjtő- hálózatba bekapcsolt lakások aránya (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/kor/hu/kor0066.html);

- 25.1.2.2. Bölcsődei ellátást nyújtók adatai (bölcsőde, minibölcsőde, munkahelyi bölcsőde, családi bölcsőde) vármegye és régió szerint mutató keretében a bölcsődei férőhelyek száma (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0040.html)
- 23.1.2.5. Óvodai nevelés vármegye és régió szerint mutató keretében a feladatellátási helyek száma (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/okt/hu/okt0035.html);
- 4.1.2.5. Kórházak vármegye és régió szerint mutató keretében a működő kórházi ágyak száma (link: https://www.ksh.hu/stadat_files/ege/hu/ege0048.html);

5. Hatások és eredmények: A vármegyei területfejlesztési program beavatkozásrendszerének társadalmi kohézióra, esélyegyenlőségre és a társadalmi szolgáltatások fejlődésére gyakorolt becsült hatásai

A vármegyei területfejlesztési koncepció és program előrehaladásának értékelését, a támogatott beavatkozások társadalmi kohézióra, az esélyegyenlőség biztosítását elősegítő társadalmi szolgáltatások fejlesztésére gyakorolt becsült hatásainak elemzését az alábbi fejezet a **TFP prioritásaihoz kapcsolódó intézkedések, fejlesztési irányok körének EU-s támogatási programok keretében való megvalósulásán, finanszírozottságán keresztül** igyekszik megvilágítani. A kiemelt célcsoporton belül különösen a hátrányos helyzetű célcsoportok által nagy arányban lakott elmaradott térségek területi felzárkóztatására **dedikált területfejlesztési támogatási forrásokat biztosító TOP Plusz** és a vármegyei területfejlesztési program elemei közötti kapcsolatot megteremtő vármegyei ITP intézkedésrendszerének **eredményes megvalósulása kiemelt jelentőségű társadalmi hatásokkal bír**, így a háttérelemzés fő fókuszterületét jelenti.

A területfejlesztési program tematikus intézkedésstruktúrája mentén történő vizsgálatát megelőzően szükséges kitekinteni a TFP-ben nevesített, **Zala vármegyét érintő országos jelentőségű beruházások előrehaladására**. Ahogy a TFP fogalmaz, ezen országos jelentőségű fejlesztések Zala vármegye társadalmi-gazdasági fejlődésének előmozdítását, valamint a Zala vármegyét magába foglaló nyugat-dunántúli térség területi és társadalmi kohéziójának erősítését szolgálják.

- Zalaegerszeg járműipari fejlesztései (önvezető autó és tesztpálya fejlesztése, valamint kapcsolódó projektek). A Zala-zone tesztpálya fejlesztési projekt kiemelt kormányzati beruházás keretében megvalósult. A beruházás kiemelt célcsoportra gyakorolt hatása elsősorban új munkahelyek létrehozásával a foglalkoztatási helyzet javításán keresztül érvényesül.
- Zalaegerszegen létesülő hadiipari beruházás (harci járművek gyártása). A projekt szintén kiemelt kormányzati beruházás keretében megvalósult. A „tankgyárban” termelő-összeszerelő tevékenység mellett kutatás-fejlesztés is folyik. A beruházás kiemelt célcsoportra gyakorolt hatása elsősorban új munkahelyek létrehozásával a foglalkoztatási helyzet javításán keresztül érvényesül, de emellett a gyakorlati szakképzés színvonalának javításában, így a hátrányos helyzetű tanulók versenyképesebb gyakorlati tudásszerzésében is szerepet játszik.
- Nagykanizsa körforgásos gazdaság vezérprojektje: science park. A science park fejlesztése – ha nem is az eredetileg tervezett szélesebb tartalommal - de elkezdődött, a beruházás több ütemben valósul meg. Első lépésként a projektgazda Pannon Egyetem 1,8 Mrd Ft-os támogatással, barnamezős beruházásként három épületben vízanalitika és víztechnológia, valamint a megújuló energia kutatásokhoz kapcsolódó laboratóriumokat, irodákat és oktatási helységeket alakít ki. A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztése a Dél-zalai hátrányosabb helyzetű térségekben élő fiatalok

képzési, továbbtanulási lehetőségeinek bővítését is szolgálja hozzájárulva a kiemelt célcsoportok felzárkózási esélyeinek javításához.

- Balaton turisztikai térség kijelölése – célzott marketing és imázsfejlesztés. E tevékenység nem konkrét beruházási projektként, sokkal inkább a térségi turisztikai stratégiákba és programokba beépülő, a turisztikai ügynökség, TDM szervezetek, turisztikai szolgáltatók és a balatoni települések szolgáltatásfejlesztéseként értelmezhető feladatkört jelent, így annak megvalósítása nem egy-egy projekthez kötött, hanem folyamatos tevékenység. A vármegye kiemelt célcsoportjainak helyzetét közvetlen módon kevésbé befolyásolja, azonban közvetett úton a települések turisztikai bevételének növekedésén keresztül hozzájárulhat a települési életminőség javításához.

Az alábbi, a **TFP-ben nevesített közlekedési nagyberuházások megvalósulása** jelentős mértékben **hozzájárulna** a vármegye aprófalvas, **hátrányosabb helyzetű térségeinek felzárkóztatásához**, az ott élő célcsoport életkilátásainak javításához a főváros, továbbá a vármegye szolgáltató központi funkcióval rendelkező városai, valamint a munkahelyek elérhetőségének javításával, ill. a térség befektetők számára vonzóbbá válásával, új munkahelyek teremtetésével.

- Térség közúti elérhetőségének javítása - M76 Zalaegerszegig tartó szakaszának elkészítése. Az M76 (más jelöléssel R76) gyorsforgalmi út az M7 autópálya csomóponttól Keszthely-Fenékpusztá lehajtóig tartó első szakasza elkészült, annak forgalomba helyezése megtörtént. A további szakaszok kivitelezését és a szükséges előkészítési folyamatokat azonban az Építési és Közlekedési Minisztérium a kormányzati beruházási stop intézkedéscsomag részeként felfüggesztette. Érdemi előrelépés azóta nem történt.
- Térség közúti elérhetőségének javítása - M9 gyorsforgalmi út (Szombathely-Zalaegerszeg-Nagykanizsa-Kaposvár felé). Az M9 gyorsforgalmi út fejlesztése kapcsán a TFP készítése óta érdemi előrelépés nem történt.
- Vasúti fejlesztések - Zalaegerszeg Rédicsen át Lendvával történő összeköttetése. A hiányzó Rédics-Lendva szakasz kiépítése nem történt meg, a projekt előkészítési szakasza (tervezés, megvalósíthatósági tanulmányok) megkezdődött ugyan, de a kivitelezés időpontja bizonytalan.
- Vasúti fejlesztések - az észak-balatoni vasútvillamosítás folytatását Zala irányába. Az észak-balatoni vasútvillamosítása beruházás a Balaton keleti medencéje irányából elkezdődött, azonban annak folytatása Zala irányába bizonytalan (annak függvénye lesz, hogy a 2026. júniusától létrejövő új szakminisztérium szakmai programjában mennyiben fog prioritást élvezni a fejlesztés).
- Vasúti fejlesztések - Budapest-Nagykanizsa vonal korszerűsítése a teljes vonalon (hiányzó szakasz). A fejlesztése kapcsán a TFP készítése óta érdemi előrelépés nem történt.
- Vasúti fejlesztések - észak-déli vasúti összeköttetés teljes rekonstrukció. A fejlesztése kapcsán a TFP készítése óta érdemi előrelépés nem történt.

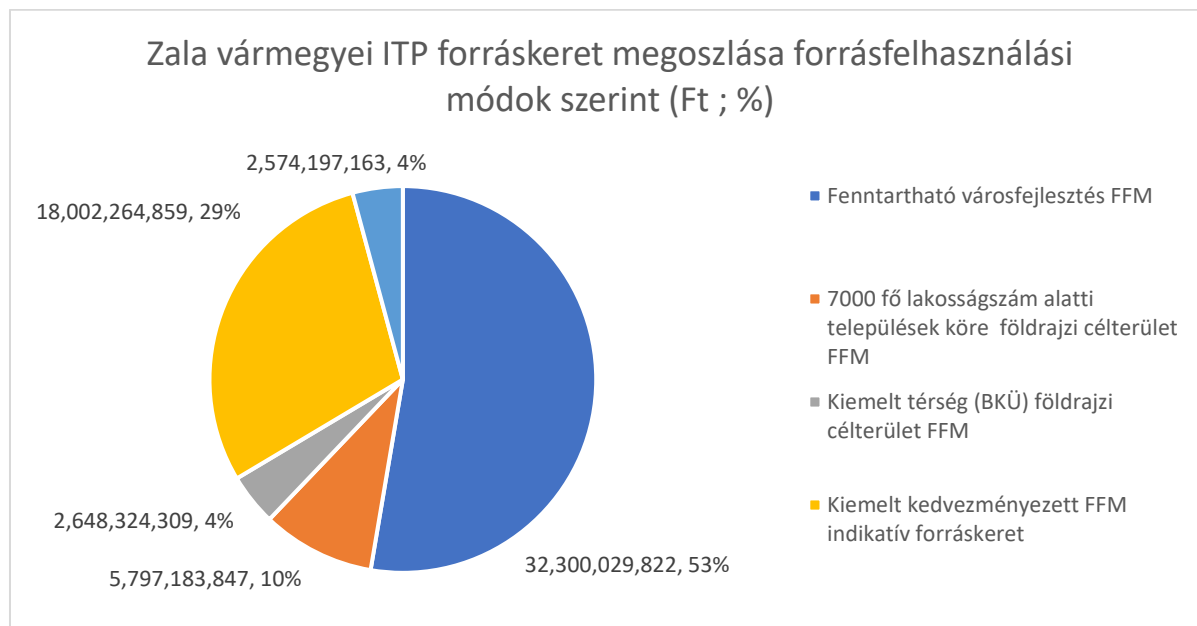
- Sármelléki nemzetközi repülőtér működtetésének és fejlesztésének hosszú távú biztosítása. A sármelléki repülőtér kapcsán a TFP készítése óta többszöri tulajdonos és üzemeltetési modell váltás következett be, a repülőtér a jelen háttérelmézés készítésének időszakában alacsony kapacitással, de üzemel, elsősorban turisztikai célú charter járatokat indít és fogad. A repülőtér működése a kiemelt célcsoport tekintetében jelentős hatást nem gyakorol.

5.1. A vármegyei integrált területi program keretében finanszírozott kiemelt célcsoportokat érintő releváns TFP fejlesztési irányok megvalósulásának előrehaladása, becsült hatásai

Az alábbiakban a vármegyei területfejlesztési program megvalósításának kiemelt eszközeként a vármegyei ITP – kiemelten annak kiemelt célcsoportokat érintő felhívásainak - pénzügyi előrehaladása kerül áttekintésre a tervezett forrásallokáció tükrében. A pénzügyi előrehaladás elemzése a vármegyei önkormányzat számára az ITP félidei értékeléséhez a TOP Plusz Irányító Hatósága 2026. február 9-én rendelkezésre bocsátott EUPR rendszer 2026. január 8-i adatai kerültek felhasználásra kiegészülve az ITP félidei értékelés szöveges dokumentuma munkaváltozata releváns megállapításainak vizsgálatával.

Az ITP forrásallokáció kialakításának elveit egyrészt a **vármegyei TFK és TFP-ben megfogalmazott fejlődési irányok határozták meg**, de jelentősen befolyásolta a forrásallokációs tervezést az Irányító Hatóság által elvárt forrásallokációs célok teljesítése is. Az ITP útmutatóban meghatározottak szerint az egyes TOP Plusz intézkedéseken belül a területfejlesztési koncepcióban és a területfejlesztési programban azonosított település és térségtípusok egyedi problémáinak kezelése érdekében a valós igények szerint meghatározott forráskeretet a vármegye öt forrásfelhasználási mód mentén tervezte. Ezek sorában **három forrásfelhasználási mód kimondottan egy-egy földrajzi területre, ill. tértípusra koncentrálva** határozott meg védett forráskereteket. Legnagyobb forráskeretaránnyal (több, mint 52%) a vármegye 4 legnagyobb városát magában foglaló fenntartható városfejlesztés forrásfelhasználási mód rendelkezik. A sorban második, a **vármegye vidékies, aprófalvas, hátrányosabb helyzetű térségeit magában foglaló**, 7000 fő lakosságszám alatti települések köre forrásfelhasználási mód bár csak a teljes forráskeret nem egészen 10%-ával rendelkezik, de a kiemelt célcsoporton belül a hátrányos helyzetű lakossággal jelentős arányban érintett belső periférikus térségek számára meghatározó jelentőséggel bír. A legkisebb forráskeret arányú (4,3%) Balaton Kiemelt Üdülőkörzet FFM mindössze a helyi és térségi turizmusfejlesztésre tartalmaz védett forráskeretet, igaz e fejlesztési tématerület a kiemelt célcsoportokra kevésbé van közvetlen hatással.

1. ábra: Zala vármegyei ITP forráskeret megoszlása forrásfelhasználási módok szerint

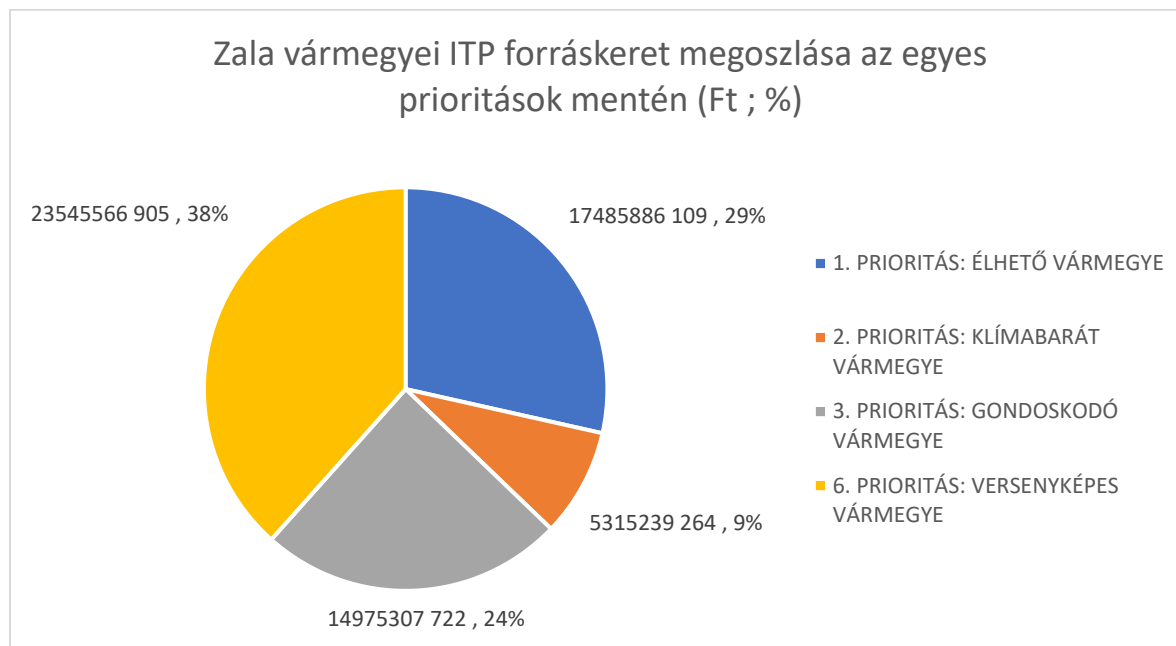

Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió

A kiemelt célcsoport tekintetében meghatározó jelentőséggel bír a **kiemelt kedvezményezett forrásfelhasználási mód** forráskerete is, mivel ennek részét képezi a TOP Plusz 3.1.1 Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések felhívás keretében több, mint 3,8 Mrd Ft költségvetéssel megvalósuló, a vármegyei önkormányzat által koordinált „**Zalai foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködés**” projekt, melynek fő célcsoportjait az 50 év feletti, nem alacsony iskolai végzettségű személyek, a rossz közlekedésű településen élők, az inaktív személyek, valamint az ingázást vállaló magasabban képzett személyek képezik. Szintén a kiemelt kedvezményezett forrásfelhasználási mód keretében, a TOP Plusz 3.1.3 **Helyi humán fejlesztések** felhívás forrásai felhasználásával valósul meg 200 M Ft támogatással a vármegyei önkormányzat által gesztorált „Együttműködő Zala – Vármegyei humán fejlesztések” projekt, melynek tevékenységei értelemszerűen a kiemelt célcsoportot érintik és melyhez jelen háttér tanulmány is kapcsolódik.

A vármegyei ITP keretében a TOP Plusz forrásallokációt és ezáltal a forráskihelyezés fentiekben bemutatott, a forrásfelhasználási módok mentén való területi mintázata mellett annak tématerületi (prioritás szintű) megoszlását a 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozat definiálja. Emellett a TOP Plusz programdokumentum rögzíti a főbb tématerületek TOP Plusz szintű minimum allokációját (tematikus vállalások), valamint további szakmai és pénzügyi elvárásokat fogalmaz meg, amelyeket az ITP útmutatóban rögzítetteknek megfelelően a vármegyei ITP-k tervezése során szükséges volt figyelembe venni.

2. ábra: Zala vármegyei ITP forráskeret megoszlása az egyes prioritások mentén

Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió

Az ITP **legnagyobb arányban** a közlekedésfejlesztést (4 és 5 számjegyű utak fejlesztése) és a turisztikai fejlesztések támogatását magában foglaló **6. prioritásra** biztosít forráskereteket. E tématerületek támogatása a TFP intézkedései közül kiemelten a II.3. **Turisztikai fejlesztések** és a VI.1. **Közlekedés-fejlesztés** megvalósulását segíti elő, melyek a kiemelt célcsoport felzárkóztatásához közvetett módon járulnak hozzá (a szolgáltatások és munkahelyek elérhetőségének javításával, valamint munkahelyteremtéssel). A második legnagyobb támogatási kerettel rendelkező **1. prioritás jóval komplexebb**, a kiemelt célcsoport életkörülményeit a települések élhetőségének javításán keresztül közvetlenül is szolgáló fejlesztési területeket ölel fel. A **3. gondoskodó vármegye prioritás** bár összes forráskeretét tekintve kisebb súlyt képvisel, de **ennek keretében valósulhat meg a kiemelt célcsoport helyzetének javítását, felzárkóztatását közvetlenül és célzottan szolgáló TFP intézkedések** széles körének támogatása magában foglalva a beruházás típusú fejlesztéseknél kisebb forrásigényű, de társadalmi hatásait tekintve meghatározó „szoft” típusú, ESZA+ források által támogatott fejlesztéseket is.

Az ITP forráskeretek felhasználásának előrehaladása az egyes fejlesztési tématerületek, felhívások mentén

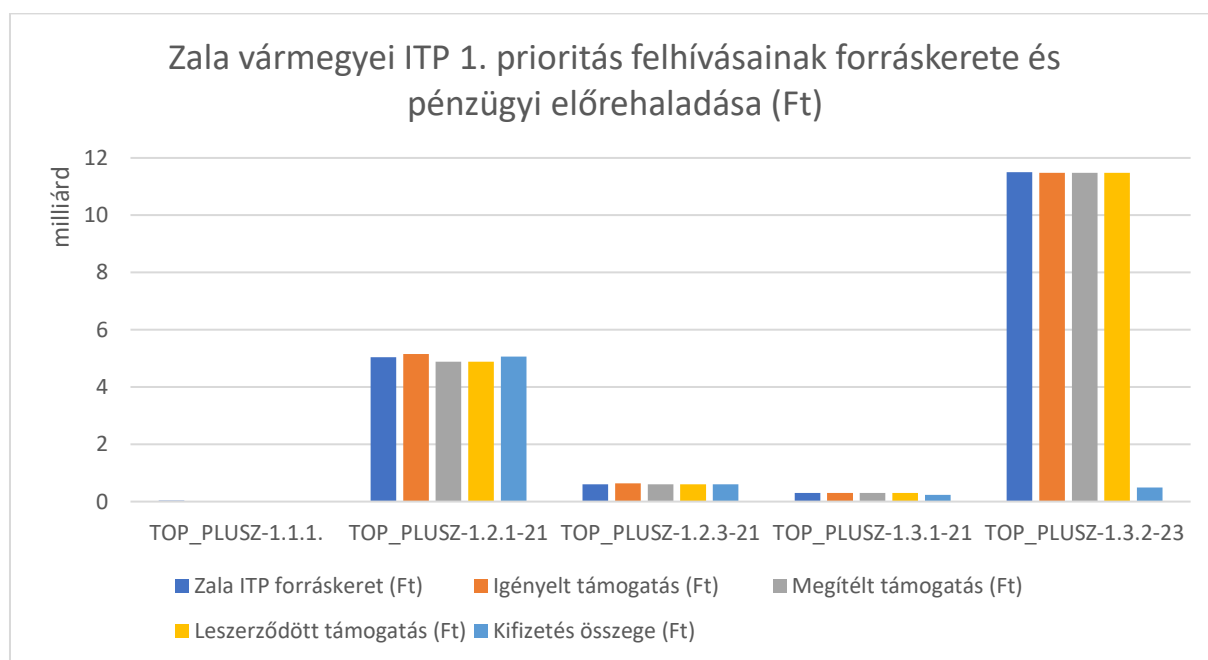
A Zala vármegyei ITP keretében az EUPR adatbázis alapján **összesen 199 db pályázat** került benyújtásra és ebből **169 db pályázat rendelkezik hatályos támogatási szerződéssel**. A szerződések által lekötött **támogatási forrás összege 49760282179 Ft**, amely **a teljes ITP forráskeret 81,15%-os** lekötöttségét jelenti. A kifizetések összege bár mindössze 19917724369 Ft, ami csak 32,48%-os forrásfelhasználást tükröz, azonban szükséges

figyelembe venni, hogy 2025 év elején a projektek jelentős része még nem zárt le, azok megvalósítása és így a költségek pénzügyi elszámolása folyamatban volt.

1. prioritás: Élhető vármegye

Az összességében a második legnagyobb forráskerettel rendelkező 1. prioritás öt tervezett felhívása közül négy került meghirdetésre (a vármegyei önkormányzat, mint kiemelt kedvezményezett számára forráskerettel rendelkező 1.1.1 Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás felhívás meghirdetése a későbbiekben várható). A prioritás keretében **47 db pályázat rendelkezik támogatási szerződéssel**, a támogatások összege meghaladja a 17 Mrd Ft-ot, amely **csaknem 100%-os forráslekötést** (98,72%) jelent. A kifizetések aránya az ITP forráskeret 36,6%-át teszik ki, ami valamivel meghaladja a teljes ITP kifizetési arány átlagát. Az **alacsony kifizetési arány** jól azonosíthatóan az **FVS városok** által megvalósítás alatt álló 1.3.2 Fenntartható városfejlesztés felhívás a **többi felhívástól eltérő későbbi meghirdetésének**, eltérő ütemezésének **köszönhető**. Azonban mivel a vármegye négy legnagyobb városát érintően a prioritás tématerületeit komplexen felöleli, így összességében jelentős hatással van e tématerületek előrehaladására.

3. ábra: Zala vármegyei ITP 1. prioritás felhívásainak forráskerete és pénzügyi előrehaladása

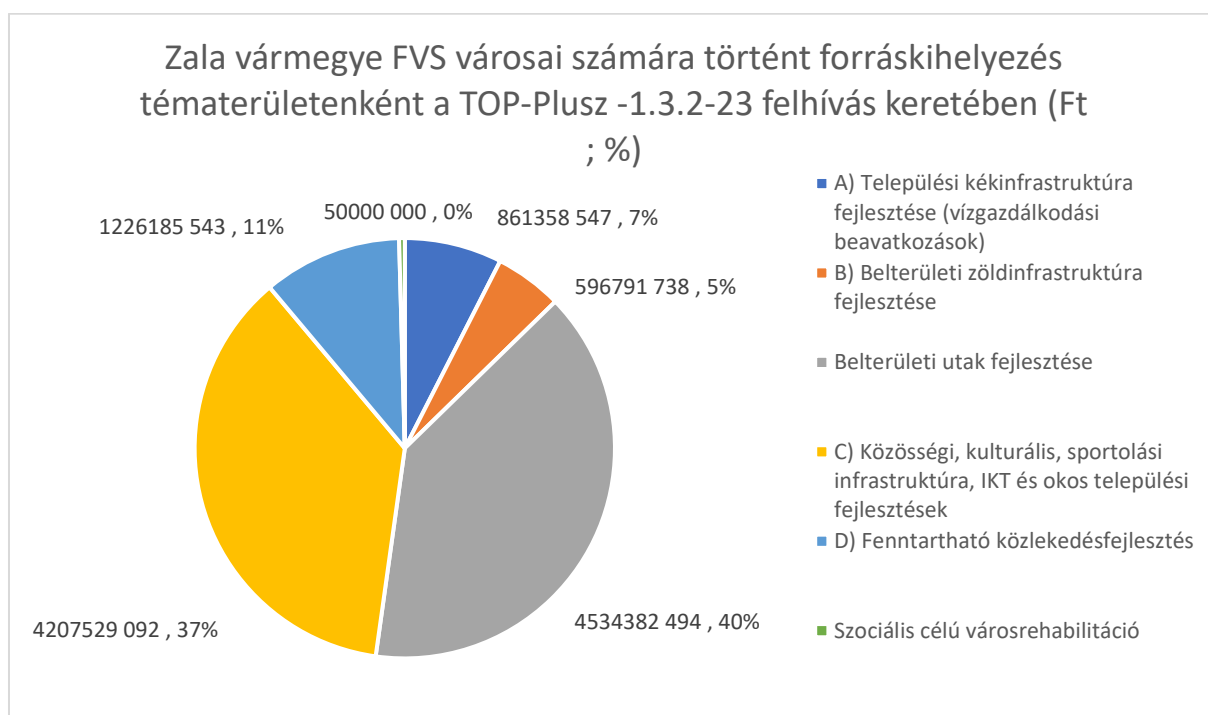
Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió és EUPR adatbázis

Megállapítható, hogy a Zala vármegye **nem FVS város települései számára** elérhető mindegyik meghirdetett felhívás keretében megvalósuló projektek a **vármegyei TFP VI.1. Közlekedés-fejlesztés intézkedés előrehaladását segíti elő 22 projekt által közel 5,5 Mrd Ft támogatási összeggel**. A megvalósulás helyszíne alapján a **fejlesztések 33 települést érintenek**. E fejlesztések a kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához

közvetett módon járulnak hozzá (a szolgáltatások és munkahelyek elérhetőségének javításával, a mobilitás fokozásával).

Az **FVS városok** esetében a 21 db (a fenntartható városfejlesztési stratégiák 4 db tervezési projektjét ide nem számítva) támogatási szerződéssel rendelkező komplex fejlesztési projekt támogatási összegei a főbb tématerületek mentén az alábbi diagramon jelzettek szerint oszlanak meg. A fenntartható városfejlesztés projektek tevékenységei közül a minimális összeget képviselő, a **TFP IV.1 társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok** intézkedésének előrehaladását segítő **szociális célú városrehabilitáció mellett** a leszerződött támogatási keret mintegy 37%-át képviselő, 4,2 Mrd Ft támogatási összegű **közösségi, kulturális, sportolási infrastruktúra, IKT és okos települési fejlesztések közvetlenül szolgálják a kiemelt célcsoport helyzetének javítását, felzárkóztatását.** Emellett a települések életminőségét, a lakosság közérzetét és egészségi állapotát is javító belterületi zöldinfrastruktúra fejlesztések is nagymértékben hozzájárulnak a kiemelt célcsoport helyzetének javításához.

4. ábra: Zala vármegye FVS városai számára történt forráskihelyezés tématerületenként a TOP-Plusz -1.3.2-23 felhívás keretében

Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió és EUPR adatbázis

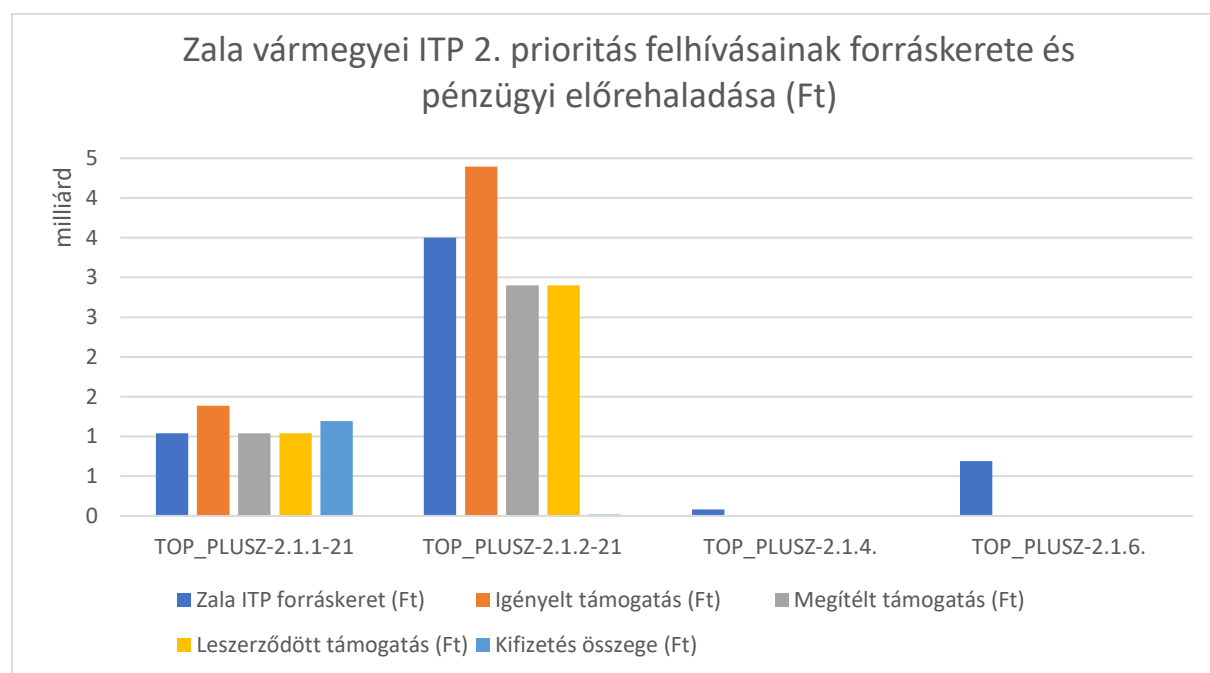
A **legnagyobb forráskihelyezési aránnyal rendelkező belterületi útfejlesztési** projektek (7 db), valamint a **fenntartható közlekedésfejlesztési** beruházások (4 db) a **vármegyei TFP VI.1. Közlekedés-fejlesztés intézkedés előrehaladását** szolgálják, a kiemelt célcsoport felzárkózását közvetett módon segítik.

2. prioritás: Klímabarát vármegye

Az ITP-ben tervezett négy felhívás közül a két **vissza nem térítendő támogatásokat biztosító felhívás került meghirdetésre**, míg a kombinált finanszírozású két társ felhívás kiírása a jövőben várható. Mindkét felhívás önkormányzati épületenergetikai korszerűsítéseket támogat az FVS városok körébe nem tartozó települések, illetve az FVS városok körében.

A prioritás keretében **27 db pályázat rendelkezik támogatási szerződéssel**, a támogatások összege megközelíti a 4 Mrd Ft-ot, amely **közel 75%-os forráslekötést** jelent. A **kifizetések aránya** ugyanakkor mindössze az ITP forráskeret 22,82%-át teszik ki, ami **jóval elmarad a teljes ITP kifizetési arány átlagától**. Hasonlóan az 1. prioritás esetében tapasztaltakhoz, az alacsony kifizetési arány itt is az FVS városok számára elérhető felhívás (TOP_PLUSZ-2.1.2-21 Fenntartható energiahatékonyság) eltérő ütemű meghirdetésének és ennek megfelelően a projektek időben későbbre tehető megvalósításának köszönhető. Mivel azonban e pályázói kör számára biztosított forráskeret több, mint háromszorosa a nem FVS város településekéhez képest, így összességében jelentős mértékben befolyásolja az önkormányzati épületenergetikai fejlesztések előrehaladásának státuszát.

5. ábra: Zala vármegyei ITP 2. prioritás felhívásainak forráskerete és pénzügyi előrehaladása

Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió és EUPR adatbázis

A 2. prioritás keretében megvalósuló fejlesztések a **vármegyei TFP V.3. Energetikai fejlesztések intézkedésének előrehaladását támogatják** az önkormányzati intézmények energetikai fejlesztései által. A megvalósulás helyszíne alapján **a fejlesztések 26 települést érintenek**. E fejlesztések a **kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához közvetett módon járulnak hozzá**. Különösen az egészségügyi, oktatási, szociális és közösségi szolgáltatásokat biztosító intézményeknek helyt adó önkormányzati épületek energetikai fejlesztései járulnak hozzá a célcsoport számára hozzáférhető szolgáltatások korszerű infrastrukturális környezetben való biztosításához, az energiaköltségek csökkenésével pedig

stabilabb működés eléréséhez és a költségmegtakarítások által a szolgáltatások színvonalának javításához.

3. prioritás: Gondoskodó vármegye

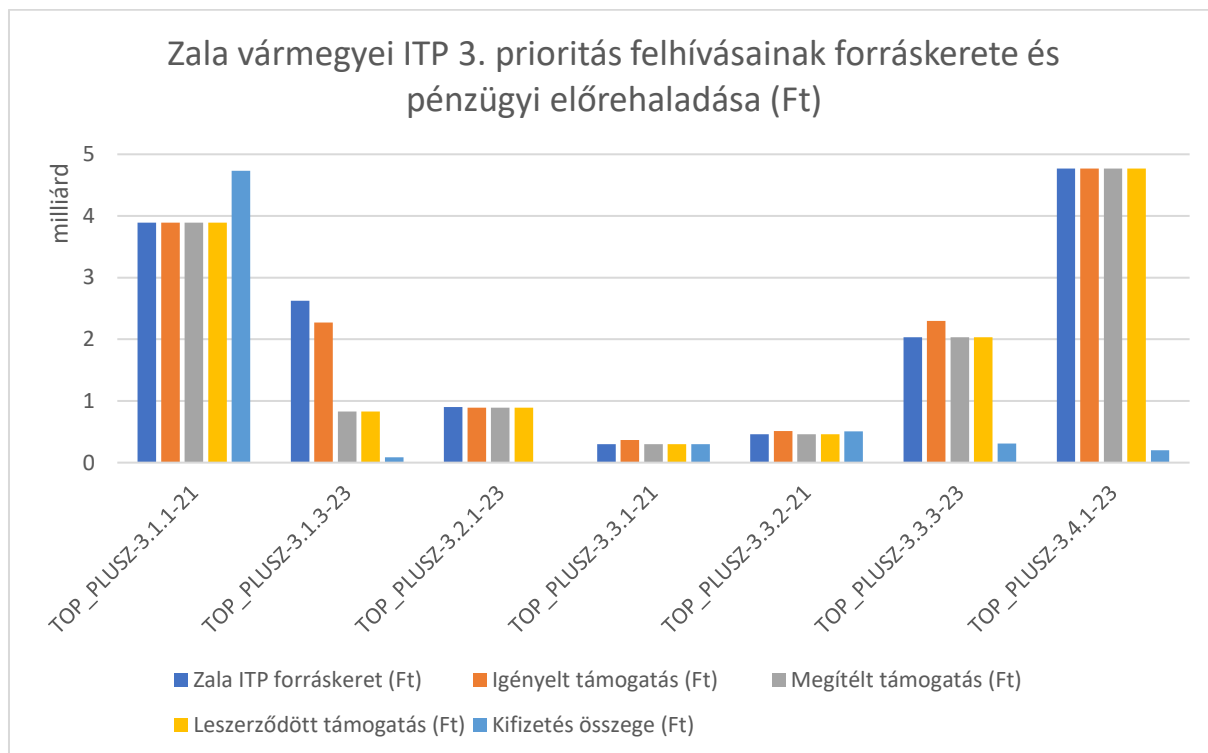
A vármegyei ITP 3. prioritása forráskeretét tekintve bár csak a harmadik legnagyobb összeggel rendelkezik, de kiemelt jelentőségét az adja, hogy **e prioritás foglalja magában mindazon humán infrastruktúra** (ERFA finanszírozású beruházási projektek) **és humán szolgáltatás** (ESZA+ típusú szoft projektek) **fejlesztések támogatását, amelyek legszorosabban kapcsolódnak a társadalmi integrációs folyamatokhoz** és közvetlenül szolgálják a kiemelt célcsoport helyzetének javítását, felzárkózásának elősegítését és az esélyegyenlőségi feltételek biztosítását.

A prioritás 3 ESZA+ típusú és 4 ERFA típusú felhívást foglal magában, amelyek támogatásával megvalósuló fejlesztések a vármegyei **TFP humán fejlesztéseket célzó, a társadalmi felzárkózást** legnagyobb mértékben **elősegítő három intézkedésének előrehaladását** jelentős mértékben szolgálják, úgymint a **III.1 Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések**, a **IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok** és a **VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése**.

A prioritás keretében **57 db pályázat rendelkezik támogatási szerződéssel**, a támogatások összege meghaladja a 13 Mrd Ft-ot, amely **közel 88%-os forráslekötést** jelent. A **kifizetések aránya** e prioritás esetében is **relatív alacsony**, az ITP forráskeret 41,07%-át teszik ki, de így is jóval meghaladja a teljes ITP kifizetési arány átlagát. Eltérően az előző prioritások esetében tapasztaltaktól, az alacsony kifizetési arány itt nem kizárólag az FVS városok számára elérhető felhívások (TOP_PLUSZ-3.2.1-23 Fenntartható humán fejlesztések és TOP_PLUSZ-3.4.1-23 Fenntartható humán infrastruktúra) eltérő ütemű meghirdetésének és ennek megfelelően a projektek időben későbbre tehető megvalósításának köszönhető, hanem emellett a TOP_PLUSZ-3.1.3-23 Helyi humán fejlesztések, valamint a kiemelt kedvezményezett Tankerületi Központok számára biztosított TOP_PLUSZ-3.3.3-23 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése felhívás is alacsony kifizetési aránnyal rendelkeznek.

A **nem FVS város települései számára** elérhető meghirdetett felhívások közül a TOP_PLUSZ-3.1.1-21 **Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések rendelkezik a legnagyobb támogatási összeggel**. Bár e felhívás keretében mindössze egyetlen pályázat, a Zala Vármegye Önkormányzata, mint kiemelt kedvezményezett által vezetett konzorciumban megvalósuló projekt került támogatásra, de ezen projekt teljes vármegyei hatókörrel rendelkezik, célcsoportjait tekintve pedig **jelentős mértékben lefedi a vármegye hátrányos helyzetű társadalmi csoportjait**. E kiemelt projekt eredményeivel nagy mértékben **hozzájárul a vármegyei TFP III.1 Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések intézkedésének előrehaladásához**.

6. ábra: Zala vármegyei ITP 3. prioritás felhívásainak forráskerete és pénzügyi előrehaladása

Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió és EUPR adatbázis

A TOP_PLUSZ-3.1.3-23 **Helyi humán fejlesztések** felhívás forrásfelhasználási mutatói a prioritáson belül kedvezőtlennek mondhatóak, mivel a 2,6 Mrd Ft-ot is meghaladó forráskeretnek **mindössze egy harmada került támogatási szerződéssel lekötésre**, a kifizetések összege pedig ennek is alig egy tizedét éri el. Elmondható, hogy a rendelkezésre álló EUPR adatok alapján a **TFP IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok**, valamint a **VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése** intézkedéseire sikeres megvalósítását **támogató helyi humán fejlesztések forrásallokációja**, projektekkel való lefedettsége és azok **előrehaladása elmarad a prioritás többi intézkedéséhez képest**, így egyenlőre eredményeivel kevésbé képes szolgálni a kiemelt célcsoport helyzetének javítását, felzárkóztatását elősegítését. A felhívás keretében mindössze 9 db pályázat rendelkezik támogatási szerződéssel, azonban mivel a pályázatok egy része konzorciumi formában valósul meg, így a **fejlesztések összességében a 17 települést érintenek**.

A TOP_PLUSZ-3.2.1-23 **Fenntartható humán fejlesztések** felhívás keretösszege bár az 1 Mrd Ft-ot sem éri el, de a **kiemelt célcsoport helyzetének javítása, felzárkóztatása, az esélyegyenlőségi feltételek biztosítása szempontjából nagy jelentőséggel bír**, mivel e projektek keretében mind a négy FVS városban komplex **helyi közösségfejlesztési projektek** valósulnak meg, emellett Keszthelyen szociális célú városrehabilitációs fejlesztések is történnek. A 4 db komplex pályázat közel 890 M Ft-os támogatási összegéből mintegy 795 M Ft kerül közösségfejlesztési célra felhasználásra, míg a szociális célú városrehabilitációs fejlesztések támogatási összege 95 M Ft-ot tesz ki. A **projektek 4 db települést érintenek** (a

4 FVS város területén valósulnak meg), de kulturális és közösségi szolgáltatásaik révén **hozzájárulnak a városok vonzáskörzetében, a tágabb térségben élő hátrányos helyzetű lakosság társadalmi felzárkóztatásához**, a vidéken élők esélyegyenlőségi feltételeinek javításához is. A felhívás keretében megvalósuló projektek, bár területileg koncentráltan, de a vármegye lakosságának nagy részét érintően közvetlenül elősegítik a vármegyei TFP III.1 Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések, a IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok és a VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése intézkedéseinek előrehaladását.

A TOP_PLUSZ-3.3.1-21 **Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése** intézkedés bár a **kiemelt célcsoportok helyzetének javítását, felzárkózását különösen elősegítő** bölcsődei és óvodai infrastrukturális fejlesztéseket foglalja magában, a **prioritáson belül a legalacsonyabb forráskerettel**, így a legkisebb leszerződött támogatási összeggel (mintegy 298 M Ft) rendelkezik. Elmondható azonban, hogy e felhívás keretében az **egyik legelőrehaladottabb a projektek megvalósítása és így a kifizetések aránya** is. Az 5 db hatályos támogatási szerződéssel rendelkező projekt **mindössze 4 településen** valósul meg (Becsehely két nyertes pályázattal rendelkezik), így a vármegyei TFP előrehaladását **csak korlátozott mértékben képes szolgálni**.

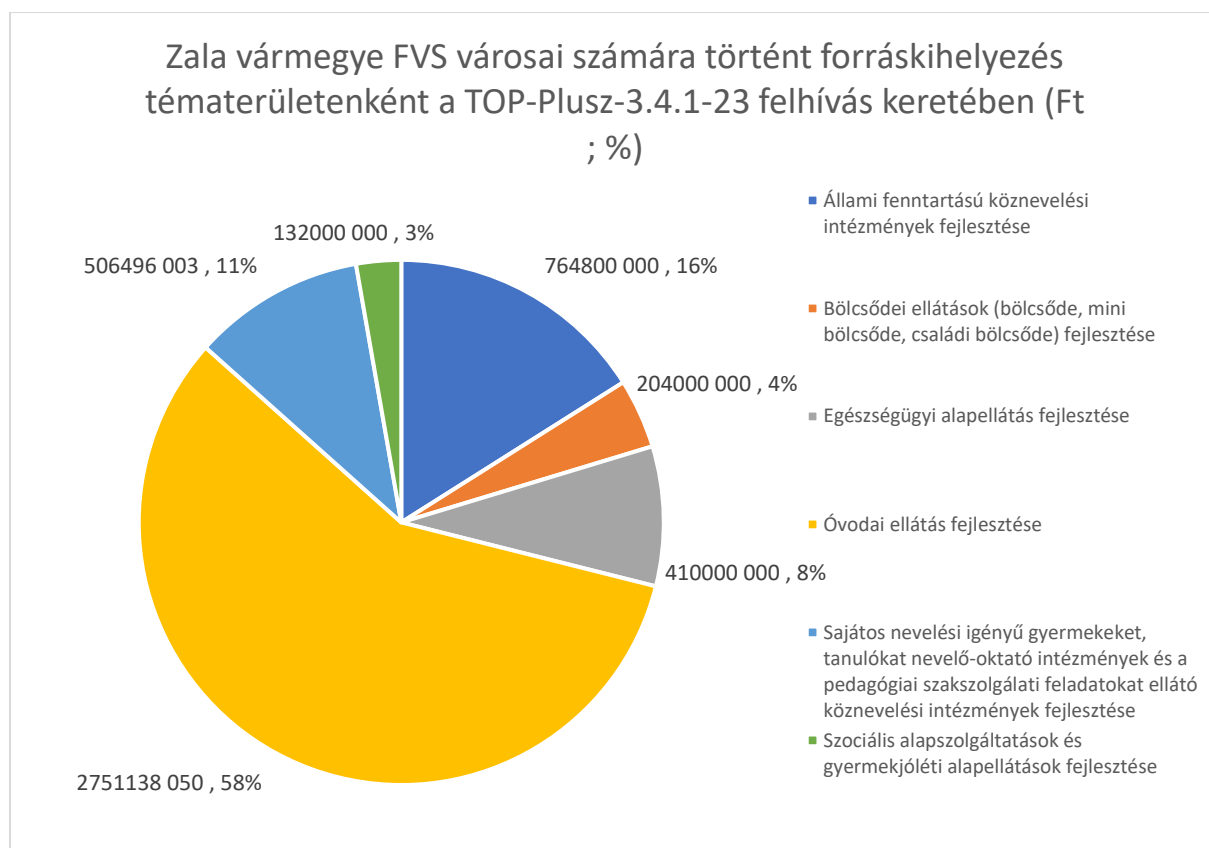
A TOP_PLUSZ-3.3.2-21 **Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése** felhívás, amely fejlesztési tématerület a **kiemelt célcsoport szempontjából szintén meghatározó jelentőséggel bír**, az előző intézkedéshez hasonlóan ugyancsak **alulreprezentált** mind a forráskeret (459,2 M Ft), mind a kihelyezett támogatások és a megvalósult projektek szempontjából. Itt is elmondható ugyanakkor, hogy a **forráskihelyezés sikeressége és a támogatott projektek megvalósítása magas fokú**. 11 db pályázat rendelkezik hatályba lépett szerződéssel, a **fejlesztések 12 települést érintenek** (Eszteregnye és Rigyác konzorciumban valósít meg fejlesztési projektet). A megvalósuló fejlesztések mindegyike az egészségügyi alapellátás fejlesztésére irányul, a **szociális infrastruktúra fejlesztését célzó beruházások támogatására a vármegye nem allokált forrást**, így az nem találhatóak a nyertes projektek között sem. A fentiek figyelembevételével az intézkedés keretében megvalósuló fejlesztések – azok korlátozott száma és a szociális infrastruktúra fejlesztéseinek teljes hiánya miatt a vármegyei TFP előrehaladását **csak korlátozott mértékben képes szolgálni**.

A TOP_PLUSZ-3.3.3-23 **Köznevelési infrastruktúra fejlesztése** felhívás a **kiemelt célcsoport helyzetének javítása, felzárkóztatása szempontjából különösen jelentős** közoktatási intézményfejlesztéseket támogat, azonban szükséges megjegyezni, hogy e projektek nem önkormányzati, hanem kiemelt kedvezményezettként a Tankerületi Központok kompetenciájában valósulnak meg. Elmondható, hogy a 2 Mrd Ft-ot valamivel meghaladó **keretösszeg teljes egészében lekötésre került**, azonban a **kifizetések aránya** (hasonlóan az FVS városok számára kiírt felhívásokhoz) **jelentősen elmarad** a prioritás átlagától, alig haladja meg a leszerződött támogatás összegének 15%-át. A vármegyében 11 db projekt megvalósítása van folyamatban, melyek megvalósulási helyszínei is **11 települést érintenek**. A fejlesztések a vármegyei **TFP VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése intézkedés előrehaladásához járulnak hozzá**.

A TOP_PLUSZ-3.4.1-23 **Fenntartható humán infrastruktúra** intézkedés keretében a vármegye **4 FVS városában** kerülnek megvalósításra a **kiemelt célcsoport helyzetének javítását, felzárkóztatását** a nem FVS város települések társfelhívásai kapcsán bemutatott módon **elősegítő fejlesztések**. A prioritáson belül **e felhívás rendelkezik a legnagyobb**, több mint 4,7 Mrd Ft-os **forráskerettel**, melynek közel 88%-a támogatási szerződéssel rendelkező projektekkel lekötésre került. Megállapítható ugyanakkor, hogy **a kifizetések aránya e felhívás esetében a legalacsonyabb**, alig haladja meg a leszerződött támogatási összeg 4%-át. Az FVS városokban **összesen 16 db humán infrastruktúra fejlesztési projekt** megvalósítása van folyamatban, ami a 4 FVS város, mint megvalósítási helyszín között **jelentős területi különbségeket mutat**: míg Keszthelyen és Lentiben mindössze 1-1 projekt valósul meg, addig a két megyei jogú városban, Zalaegerszegen és Nagykanizsán 8, illetve 6 db projekt szolgálja a humán szolgáltatások infrastrukturális hátterének fejlesztését, ezáltal a városok és vonzáskörzetük lakossága, köztük a kiemelt célcsoportok életszínvonalának és esélyegyenlőségi feltételeinek javítását.

A fenntartható városfejlesztés projektek tevékenységei közül - szemben a nem FVS város települések társfelhívásaival - **legnagyobb forrásarányt az óvodai ellátás fejlesztése képvisel**, amely a bölcsődei ellátás fejlesztésével együtt az intézkedés teljes támogatási összegének kétharmadát lefedi. Az **egészségügyi alapellátás fejlesztésére** szolgáló projektek ugyanakkor **az FVS városokban is relatív alacsony forráskeretfelhasználással rendelkeznek** (az összes támogatás mindössze 8%-át fedik le). **Legkisebb forrásarányt a szociális alapszolgáltatások** infrastrukturális fejlesztései teszik ki, de ha csak jelképes arányban is, az FVS városokban legalább megjelenik e fejlesztési terület támogatása (szemben a nem FVS város településekkel). A fentiek tükrében elmondható, hogy az FVS városokban az ITP ezen intézkedésén keresztül a **kiemelt célcsoport, különösen a hátrányos helyzetű személyek szociális felzárkóztatásának elősegítése a szociális intézményrendszer fejlesztése által csak mérsékelten**, míg a **közoktatási és köznevelési infrastruktúra fejlesztésén keresztül markánsan** kimutatható. A támogatások volumenén és a támogatott fejlesztési projektek számán keresztül elmondható, hogy a fenntartható városfejlesztés intézkedés eredményeivel **érdemben hozzájárul a vármegyei TFP VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése intézkedés előrehaladásához**.

7. ábra: Zala vármegye FVS városai számára történt forráskihelyezés tématerületenként a TOP-Plusz -3.4.1-23 felhívás keretében

Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió és EUPR adatbázis

6. prioritás: Versenyképes vármegye

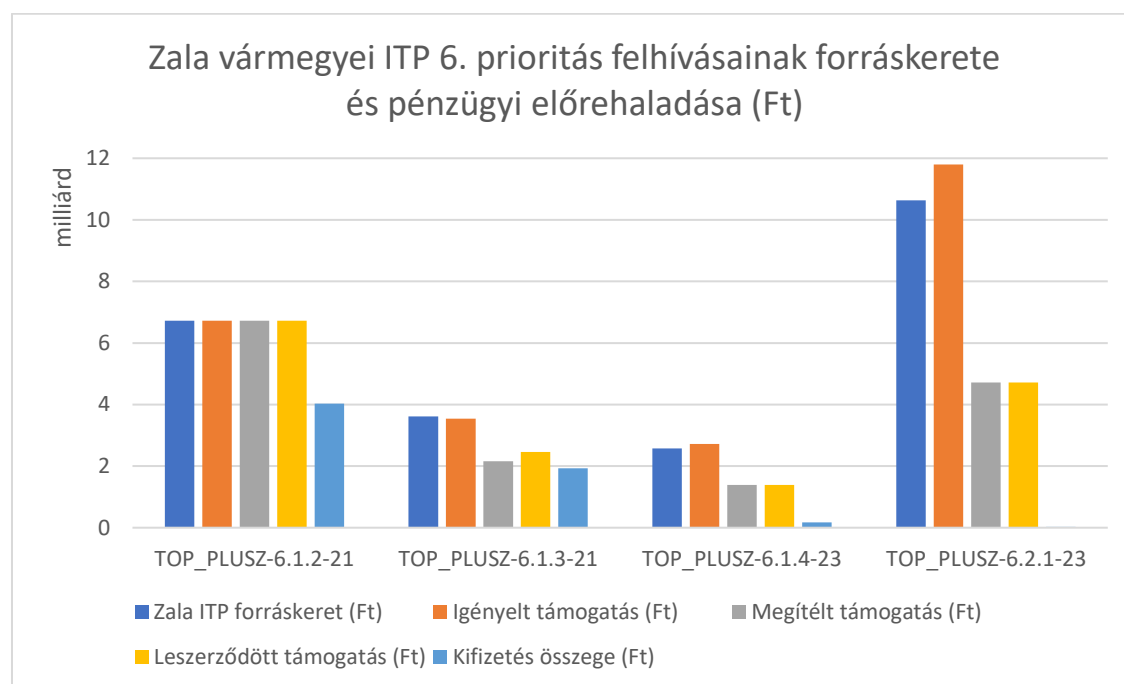
A vármegyei ITP legnagyobb forráskerettel rendelkező 6. prioritása döntően két tématerületet ölel fel: **közútfejlesztést és turisztikai fejlesztéseket**. A TOP Plusz e prioritáshoz tartozó **helyi gazdaságfejlesztés** felhívására bár a vármegyei ITP nem allokált forráskeretet, de az FVS városok **fenntartható versenyképes városfejlesztési projektjei részeként** megjelennek ilyen típusú fejlesztések. A vidéki térségekben élő kiemelt célcsoport helyzetének javítása, felzárkóztatása szempontjából is jelentőséggel bíró e tématerület támogatására így más eszközök bevonása is szükséges.

A prioritás keretében négy felhívás került meghirdetésre, összesen **23 db pályázat rendelkezik támogatási szerződéssel**, a támogatások összege meghaladja a 15 Mrd Ft-ot, amely szemben a többi prioritás jellemzőivel, **nem mutat közel teljeskörű forráslekötést** (mindössze 65%). A **kifizetések aránya** az ITP forráskeret 26,13%-át teszik ki, ami **elmarad** a teljes ITP kifizetési arányához képest. Az **alacsony kifizetési arány** e prioritás esetében is főként az FVS városok által megvalósítás alatt álló TOP_PLUSZ-6.2.1-23 Fenntartható versenyképes városfejlesztés felhívás a többi felhívástól eltérő későbbi meghirdetésének, eltérő ütemezésének köszönhető. Mivel e felhívás forráskerete meghatározó összegű a prioritáson belül és a vármegye négy legnagyobb városát érintően a prioritás tématerületeit komplexen felöleli, így összességében

jelentős hatással van a TFP kapcsolódó tématerületek (közlekedésfejlesztés és turisztika) előrehaladására. Emellett a jóval alacsonyabb forráskerettel rendelkező TOP_PLUSZ-6.1.4-23 Aktív turizmus fejlesztése felhívás esetében tapasztalható kiugróan alacsony kifizetési arány.

E prioritás keretében megvalósuló fejlesztések a **kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához közvetett módon járulnak hozzá** (a közlekedésfejlesztés tématerületen a szolgáltatások és munkahelyek elérhetőségének javításával, a mobilitás fokozásával, míg a turisztikai fejlesztések esetében a foglalkoztatási helyzet javításával).

8. ábra: Zala vármegyei ITP 6. prioritás felhívásainak forráskerete és pénzügyi előrehaladása (Ft)

Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió és EUPR adatbázis

A vármegye **nem FVS város települései számára** elérhető meghirdetett felhívások közül a TOP_PLUSZ-6.1.2-21 **4 és 5 számjegyű utak fejlesztése** rendelkezik a legnagyobb leszerződött támogatási összeggel (6,72 Mrd Ft), ami egyben a rendelkezésre álló **teljes forráskeret sikeres lekötését** is jelenti. A **kifizetési arány** is ezen intézkedés esetében a **legkedvezőbb**. E projektekről szükséges kiemelni, hogy bár nem önkormányzati, hanem kiemelt kedvezményezettként a Magyar Közút kompetenciájában valósulnak meg, de a területi fejlődést kiegyenlítő és a **hátrányos helyzetű térségekben élő lakosság, különösen a kiemelt célcsoport felzárkóztatását segítő hatásuk** kiemelkedő jelentőségű. Mivel a közútfejlesztés jelentős forrásigényű beruházásokat takar, így a vármegyében **mindössze 2 db projekt** megvalósítására kerül sor, melyek **azonban 10 települést érintenek** a vármegye hátrányos helyzetű Zalaszentgróti, valamint a Lenti és a Letenyei járásaiban. A projektek a vármegyei **TFP VI.1. Közlekedés-fejlesztés intézkedés előrehaladását** segíti elő.

A TOP_PLUSZ-6.1.3-21 **Helyi és térségi turizmusfejlesztés** felhívás szintén a vármegye nem FVS város települései számára biztosít támogatást azzal a **területi súlyozással**, hogy a

forráskeret meghatározó részét (közel 2,65 Mrd Ft-ot) a **Balaton Kiemelt Üdülőkörzet**, mint fejlesztési célterület települései számára különít el. A **forráslekötés** aránya e felhívás esetében **közel sem teljeskörű**, a leszerződött támogatások összege alig haladja meg a forráskeret kétharmadát (68%), míg a kifizetési arány, azaz a felhívás pénzügyi megvalósulása valamivel 53% felett alakul. A vármegyében **11 db projekt** megvalósítása van folyamatban, amely **10 települést érint** (közülük 6 település a BKÜ területén található, Vonyarcvashegyen 2 db projekt megvalósítására kerül sor). A felhívás keretében megvalósuló fejlesztések a **kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához közvetett módon**, elsősorban új munkahelyek létrehozásával a foglalkoztatási helyzet javításán, valamint a rekreációs lehetőségek bővítésén keresztül **járulnak hozzá**. A projektek a TFP intézkedései közül nagyobb mértékben a **II.3. Turisztikai fejlesztések**, míg kisebb mértékben az **V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása** előrehaladását segítik elő.

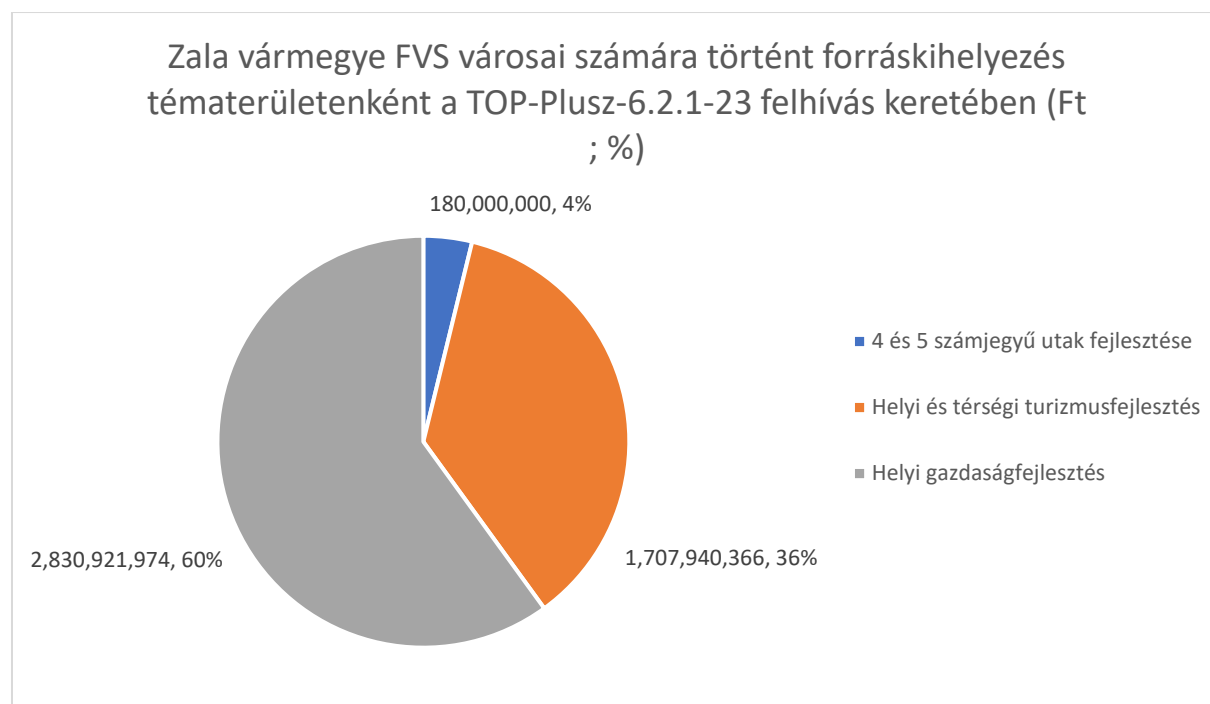
A TOP_PLUSZ-6.1.4-23 **Aktív turizmus fejlesztése** felhívás a turisztikai fejlesztések egy speciális területe számára kínál védett támogatási forráskeretet **önálló forrásfelhasználási mód**, az aktív turizmus fejlesztési cél keretében. A **forráslekötés** aránya e felhívás esetében **sem teljeskörű**, a leszerződött támogatások összege alig haladja meg a forráskeret felét (53,7%), míg a **kifizetési arány az egyik legalacsonyabb** a teljes ITP-n belül, mintegy 6,5%. E felhívás keretében mindössze **2 db pályázat** áll megvalósítás alatt, azonban mivel mindkét pályázat **térségi szintű** (Mura térsége, illetve Kerka térsége) **fejlesztéseket takar**, így a projektek **összesen 14 települést érintenek**. A felhívás keretében megvalósuló fejlesztések hasonlóan a TOP_PLUSZ-6.1.3-21 Helyi és térségi turizmusfejlesztés felhíváshoz a **kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához közvetett módon**, elsősorban új munkahelyek létrehozásával a foglalkoztatási helyzet javításán, valamint a rekreációs lehetőségek bővítésén keresztül **járulnak hozzá**. A projektek a TFP intézkedései közül mind a **II.3. Turisztikai fejlesztések**, mind az **V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása** előrehaladásához hozzájárulnak.

A TOP_PLUSZ-6.2.1-23 **Fenntartható versenyképes városfejlesztés** intézkedés keretében a vármegye **FVS városaiban** kerülnek megvalósításra a fenti nem FVS város települések társfelhívásaitól eltérően jellemzően **nem kizárólag turisztikai és közlekedésfejlesztési fókuszú**, hanem nagyobb arányban gazdaságfejlesztési célú beruházások, így a **helyi gazdaságfejlesztés támogatása az FVS városok esetében tetten érhető**. A prioritás felhívásai közül bár e felhívás rendelkezik a **legnagyobb forráskerettel** (10,6 Mrd Ft), azonban a **leszerződött támogatások összege alacsony**, alig haladja meg a 4,7 Mrd Ft-ot, a kifizetések aránya pedig a 0,3%-ot sem éri el. A felhívás keretében összesen **8 db projekt** áll megvalósítás alatt, ebből 4 db Zalaegerszegen, 3 db Keszthelyen és 1 db Nagykanizsán. Az FVS városok közül Lenti nem valósít meg fejlesztést e felhívás alatt, azonban a TOP_PLUSZ-6.1.4-23 Aktív turizmus fejlesztése felhívás keretében támogatott „a Lenti Kerkaland Turisztikai Térség aktív turisztikai fejlesztése” projekt által a városban is történnek turisztikai beruházások.

A felhívás tématerületi komplexitásának megfelelően az FVS városokban megvalósuló fejlesztések a vármegyei TFP **II.3. Turisztikai fejlesztések**, valamint a **V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása** mellett nagy mértékben szolgálják a **II.2. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése**, és szerényebb mértékben a **VI.1. Közlekedésfejlesztés**

intézkedések előrehaladását támogatják. A **kiemelt célcsoport** társadalmi helyzetének javítását, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok **felzárkóztatását** a megvalósuló fejlesztések közül legnagyobb mértékben a **helyi gazdaság fejlesztését célzó beruházások**, valamint közvetettebb módon a turisztikai fejlesztések, azok **munkahelyteremtő katalitikus hatásaik révén segítik**.

9. ábra: Zala vármegye FVS városai számára történt forráshelyezés tématerületenként a TOP-Plusz-6.2.1-23 felhívás keretében

Saját szerkesztés, adatok forrása: Zala vármegyei ITP 6.0 verzió és EUPR adatbázis

5.2. Az ágazati operatív programok hozzájárulása a vármegyei területfejlesztési program kiemelt célcsoportokat érintő intézkedéseinek előrehaladásához, becsült hatásaihoz

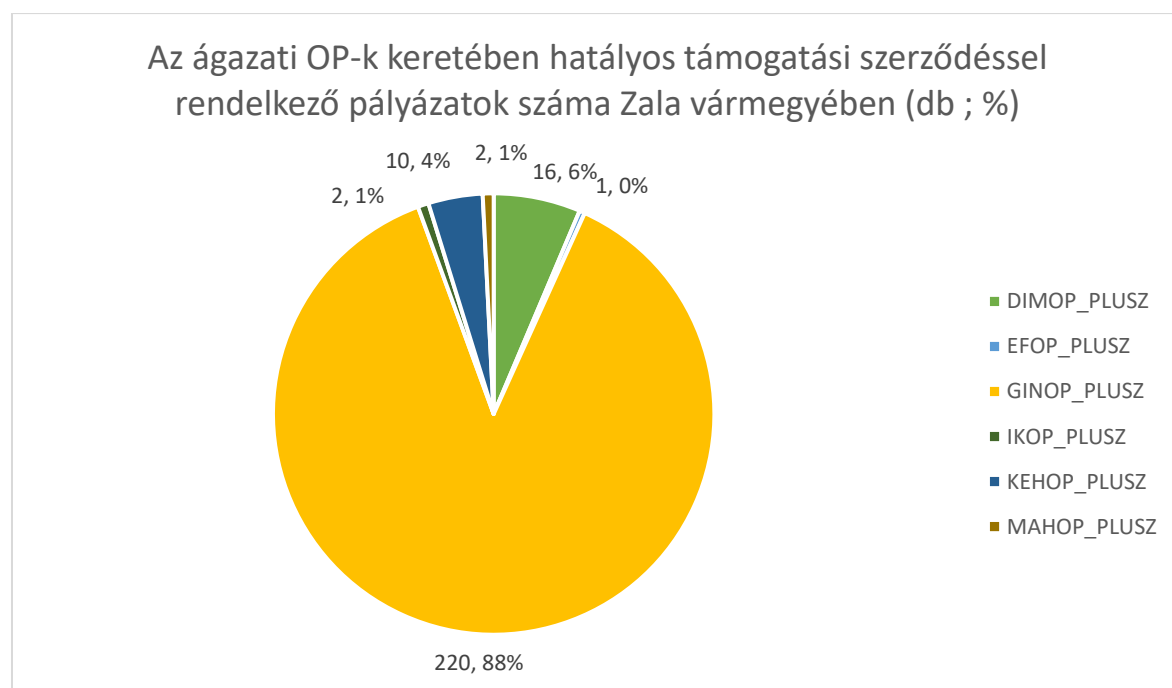
A vármegyei TFP prioritásainak és intézkedéseinek előrehaladását a vármegyei ITP keretében a **TOP Plusz források** terhére biztosított területfejlesztési források **mellett ágazati kompetenciába tartozó támogatási források**, az egyes ágazati operatív programok finanszírozásával megvalósuló fejlesztések is **segítik**. Bár az ágazati források tervezése **jellemzően nem területi elosztási elvek mentén** történik, és így a vármegyei területfejlesztési program beavatkozási irányai mentén közvetlen módon nem orientáltak, **azonban** a vármegyében megvalósuló ágazati fejlesztések szakmai eredményeik révén **jelentős hozzáadott értékkel bírnak a vármegye területfejlesztési céljainak eléréséhez**, így a területi felzárkózás elősegítése, a kiemelt célcsoport helyzetének javítása, a társadalmi kohézió erősítése terén.

Az egyes ágazati operatív programok, prioritásainak és intézkedéseinek a vármegyei TFP beavatkozási területeihez való lehetséges kapcsolódását, szinergiáit ezáltal a TFP előrehaladásához való potenciális hozzájárulás erősségét a jelen háttérelmzés 4.3. a vármegyei területfejlesztési program végrehajtásának intézmény- és eszközrendszere című fejezet mutatja be. Jelen fejezet **áttekintést nyújt a TFP előrehaladásához hozzájárulást biztosító ágazati OP-k Zala vármegyét érintő előrehaladásáról**, különösen a kiemelt célcsoport helyzetének javításához aktívan hozzájáruló fejlesztési területek kapcsán.

A palyazat.gov.hu felületen elérhető nyilvános adatok alapján Zala vármegyében hat ágazati OP keretében összesen 251 db hatályos támogatási szerződéssel rendelkező pályázat megvalósítása zajlik, melyek támogatási összege megközelíti a 22,5 Mrd Ft-ot.

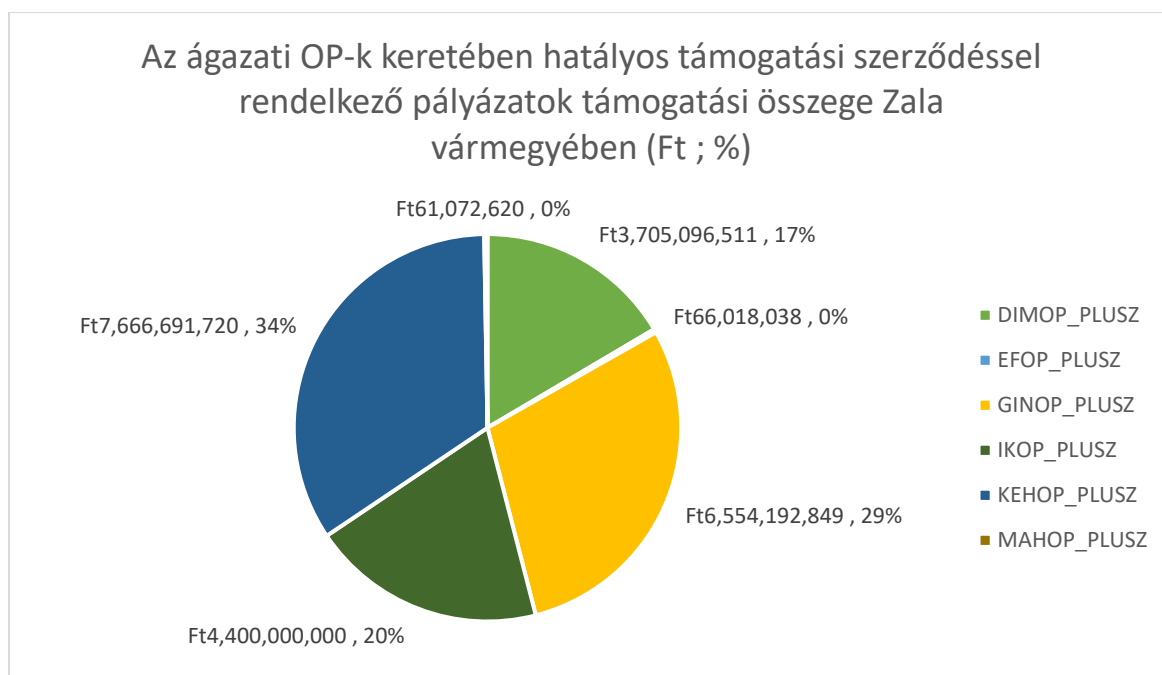
Darabszámát tekintve messze a **GINOP Plusz keretében megvalósuló fejlesztések képezik a legnagyobb arányt**, azonban a **támogatás összege alapján** már jóval **kiegyenlítettebb megoszlás** tapasztalható. A GINOP Plusz mellett jelentős összegű támogatási forrás érkezett a vármegyébe a környezet-, természetvédelmi és energetikai fejlesztéseket támogató **KEHOP Plusz**, valamint közlekedési infrastruktúra fejlesztését célzó **IKOP Plusz** és a DIMOP Plusz keretében is. Szükséges már előljáróban megállapítani, hogy a **kiemelt célcsoport felzárkóztatása szempontjából különösen fontos** fejlesztési területeket finanszírozó **EFOP Plusz** mind a szerződött projektek számát, mind a támogatási összegét tekintve **jelentős elmaradásban van** az OP-k közül, így az ezen OP keretében megvalósuló fejlesztési projektek társadalmi hatása egyelőre csekélyebb léptékű.

10. ábra: Az ágazati OP-k keretében hatályos támogatási szerződéssel rendelkező pályázatok száma Zala vármegyében

Saját szerkesztés, adatok forrása: palyazat.gov.hu

11. ábra: Az ágazati OP-k keretében hatályos támogatási szerződéssel rendelkező pályázatok támogatási összege Zala vármegyében

Saját szerkesztés, adatok forrása: palyazat.gov.hu

Az alábbiakban áttekintésre kerülnek a **TFP egyes prioritásainak előrehaladását támogató ágazati OP források** bevonásának főbb jellemzői és azoknak a **célcsoport helyzetére gyakorolt hatásai**.

1. prioritás: Innovatív húzóágazatok fejlődési lehetőségeinek elősegítése

A TFP 1. prioritásának előrehaladásához elsősorban az alábbi ágazati OP prioritások keretében támogatott fejlesztések járulnak hozzá:

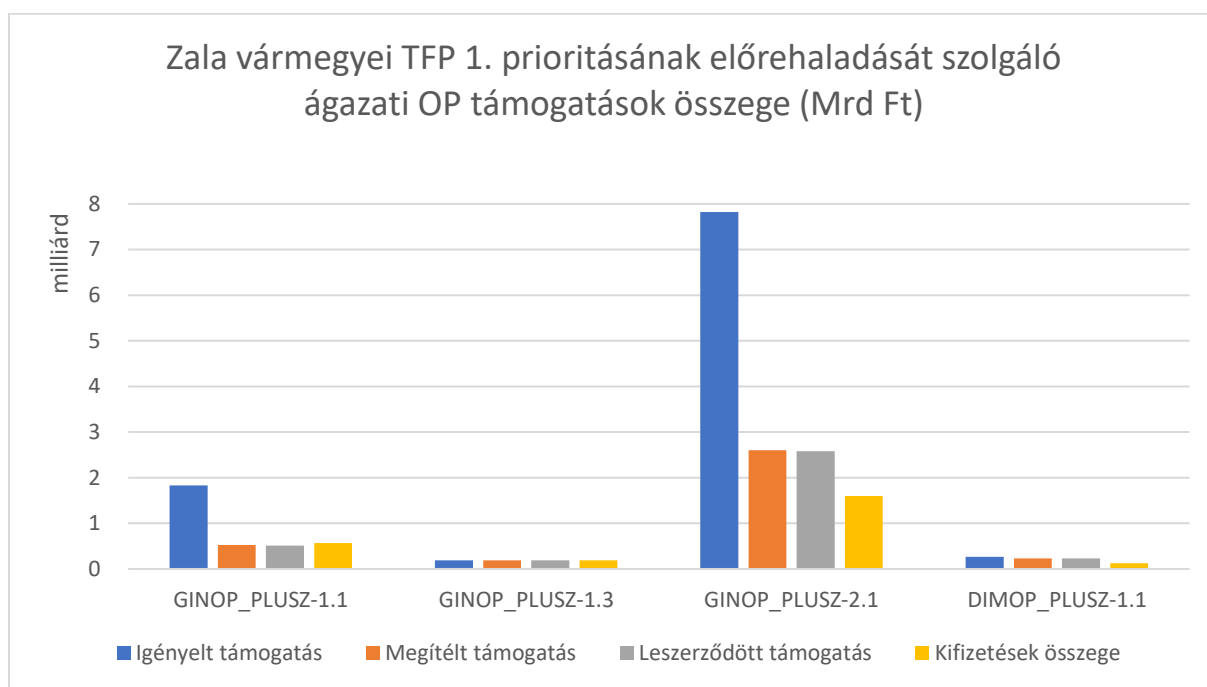
- GINOP Plusz 1. prioritás: Vállalkozásfejlesztés;
- GINOP Plusz 2. prioritás: Kutatás, fejlesztés, innováció;
- GINOP Plusz 6. prioritás: Stratégiai Technológiák Európai Platformja;
- KEHOP Plusz 2. prioritás: Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság;
- DIMOP Plusz 1. prioritás: Intelligensebb Magyarország

A TFP 1. prioritásának intézkedései (innovációra és tudásra épülő gazdaság támogatása; K+F+I projektek és kutatóhelyek támogatása; innovatív zöld beruházások megvalósítása) kapcsán megvalósuló GINOP Plusz által támogatott fejlesztések a **kiemelt célcsoport helyzetének javítására, a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek felzárkóztatására közvetett hatást gyakorolnak** elsősorban új munkahelyek teremtésén és a térség általános gazdasági helyzetének javításán keresztül. A kapcsolódó KEHOP Plusz fejlesztések szintén közvetett hozzájárulást biztosítanak részben az alacsonyabban képzetek számára is elérhető új munkahelyek teremtésével, részben a lakosság életminőségének javításával.

Az elemzés időpontjáig a **GINOP Plusz 1. és 2. prioritás keretében kerültek meghirdetésre a TFP 1. prioritáshoz kapcsolódó felhívások**. Összesen **41 db** Zala vármegyében megvalósuló fejlesztési **projekt** rendelkezik hatályos támogatási szerződéssel, ebből 34 db pályázat esetében történt már kifizetés. A leszerződött pályázatok **támogatási összege közel 3,3 Mrd Ft**-ot tesz ki. Mind a megvalósuló fejlesztések számosságát, mind a támogatás összegét tekintve a **TFP 1. prioritás előrehaladásához legnagyobb mértékben a GINOP_PLUSZ-2.1 intézkedés, azon belül is a GINOP_PLUSZ-2.1.3-24 KKV-k innovációs képességének támogatása** felhívás járul hozzá.

A **TFP 1. prioritás** előrehaladását a beruházások támogatásán kívül az **informatikai háttér, a digitális környezet fejlesztésén** keresztül a DIMOP Plusz 1. prioritás is elősegíti, elsősorban a dedikált K+F+I és piacra lépést támogató program a digitális gazdaság szereplőinek - digitális termék-innovációs fejlesztések támogatásával. Összesen **7 db** Zala vármegyében megvalósuló fejlesztési **projekt** rendelkezik hatályos támogatási szerződéssel, mindegyik esetben történt már kifizetés is. A leszerződött pályázatok **támogatási összege közel 233 M Ft**.

12. ábra: Zala vármegyei TFP 1. prioritásának előrehaladását szolgáló ágazati OP támogatások összege

Saját szerkesztés, adatok forrása: palyazat.gov.hu

II. prioritás: Versenyképesebbé váló gazdasági szerkezet megteremtése

A TFP 2. prioritásának előrehaladásához elsősorban az alábbi ágazati OP prioritás keretében támogatott fejlesztések járulnak hozzá:

- GINOP Plusz 1. prioritás: Vállalkozásfejlesztés;
- DIMOP Plusz 1. prioritás: Intelligensebb Magyarország

Szükséges megjegyezni, hogy a KEHOP Plusz keretében támogatott turisztikai fejlesztések nem a TFP 2. prioritás általános turisztikai fejlesztési irányaihoz, hanem az 5. prioritás V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása intézkedéséhez kapcsolódnak, így azok e helyen nem jelennek meg az elemzésben.

A TFP 2. prioritásának intézkedései (befektetésösztönzés; gazdasági infrastruktúra fejlesztése; turisztikai fejlesztések) kapcsán megvalósuló GINOP Plusz által támogatott fejlesztések a **kiemelt célcsoport helyzetének javítására, a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek felzárkóztatására közvetett hatást gyakorolnak** elsősorban új munkahelyek teremtésén és a térség általános gazdasági helyzetének javításán keresztül.

A GINOP Plusz kapcsolódó felhívásai keretében összesen **179 db** Zala vármegyében megvalósuló fejlesztési **projekt** rendelkezik hatályos támogatási szerződéssel, ennek mindegyikében történt már kifizetés. A leszerződött pályázatok **támogatási összege 3,27 Mrd Ft**-ot tesz ki. A legtöbb fejlesztési projekt (152 db) a GINOP_PLUSZ-1.2.2-22 Magyar Falu Vállalkozás-újraindítási Program keretében valósul meg, míg a legnagyobb leszerződött támogatási összeggel (1,67 Mrd Ft) a GINOP_PLUSZ-1.2.3-21 A mikro-, kis- és középvállalkozások modern üzleti és termelési kihívásokhoz való alkalmazkodását segítő fejlesztések támogatása a leghátrányosabb helyzetű régiókban felhívás rendelkezik. Szükséges megjegyezni, hogy **ágazati OP-k a TFP 2. prioritás befektetésösztönzés, valamint a turisztikai fejlesztések intézkedéseinek előrehaladásához nem nyújtanak hozzájárulást**, támogatott fejlesztések e tématerületeken nem valósulnak meg. Szükséges megjegyezni, hogy bár nem beruházási elemek támogatásával, de az informatikai háttér fejlesztésén keresztül a a DIMOP Plusz 1. prioritás is hozzájárul a TFP 2. prioritás előrehaladásához elsősorban a DIMOP_PLUSZ-1.2.6 KKV-k növekedési lehetőségeinek támogatása a digitális infrastruktúra és transzformáció elősegítésére felhíváson keresztül, valamint kisebb részben a turisztikai szolgáltatók informatikai fejlesztését is támogató DIMOP_PLUSZ-1.2.2-24 Iparági non-profit szereplők bevonásával, ágazati típus problémákra alkalmazható modell megoldások létrehozása felhívás által. Ez utóbbi felhívás keretében ugyanakkor mindössze **1 db támogatási szerződéssel rendelkező pályázat** található Zala megyében közel 1,2 Mrd Ft támogatási összeggel, míg az első esetben bár 123 db pályázat került benyújtásra, de támogatási szerződéssel még egyetlen projekt sem rendelkezik.

III. prioritás: Oktatási, képzési és közszolgáltatási fejlesztések a társadalmi kohézió és a gazdaság erősítése érdekében

A TFP 3. prioritásának előrehaladásához az előző fejezetben tárgyalt, a társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések című intézkedés megvalósulását szolgáló TOP Plusz források mellett elsősorban az alábbi ágazati OP prioritások keretében biztosított támogatási források járulnak hozzá:

- EFOP Plusz 3. prioritás: Társadalmi felzárkózási fejlesztések;
- EFOP Plusz 5. prioritás: Rászoruló személyek támogatása;
- GINOP Plusz 5. prioritás: Felsőoktatás, szakképzés.

A TFP 3. prioritásának intézkedései (társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések; szakképzés fejlesztése; Felsőoktatási tudásközpontok megerősítése) kapcsán megvalósuló EFOP Plusz és GINOP Plusz által támogatható fejlesztések a **kiemelt célcsoport helyzetének javítását, a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek felzárkóztatását közvetlenül és kiemelten célozzák és elősegítik.**

Bár az **EFOP Plusz által támogatott tématerületek kiemelt jelentőséggel bírnak** a vármegyei TFP 3. prioritása tekintetében, ugyanakkor az operatív programok sorában jelenleg az **EFOP Plusz megvalósítása, támogatáskihelyezése mutatja a legnagyobb elmaradást.** Az érintett pályázati felhívások nagy része még meghirdetésre sem került és a megjelent felhívások keretében is Zala vármegyében mindössze 2 db pályázat került benyújtásra 155 M Ft támogatási igénnyel és ebből **mindösszesen 1 db pályázat rendelkezik támogatási döntéssel** és hatályos támogatási szerződéssel. Ez a projekt az EFOP_PLUSZ-6.1.1-25 Munkahelyi bölcsődék létrehozása felhívás keretében jutott 66 M Ft támogatáshoz, amely azonban inkább a TFP 4. prioritáshoz, mintsem a 3. prioritáshoz kapcsolódik (EFOP Plusz 6. prioritás: Család- és ifjúságügyi fejlesztések). A fentiek értelmében kijelenthető, hogy bár a TFP 3. prioritás esetében az EFOP Plusz támogatási lehetőségei kiemelt jelentőséggel bírnának, a **TFP előrehaladásához és a kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához, az esélyegyenlőségi feltételek biztosításához a jelenlegi kezdetleges támogatáskihelyezési státusz mellett érdemi hozzájárulást még nem tudnak biztosítani.** Szükséges megjegyezni, hogy az országosan is alacsony számú EFOP Plusz által támogatott projektek jellemzően **országos területi lefedettségű kormányzati, államigazgatási szervek fejlesztéseit** takarják, így pl. a Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság EFOP_PLUSZ-3.1.3-25 - Nő az esély a közszolgáltatásokban és az EFOP_PLUSZ-3.3.1-25 "Egy eséllyel több" – Esélyteremtő szakmai hálózat fejlesztése, melyek **közvetetten érinthetik a Zala vármegyében élő kiemelt célcsoportba tartozó személyeket is.**

A TFP 3. prioritás részét képező **szakképzés, valamint felsőoktatás fejlesztés** tématerületek fejlesztéseinek megvalósításához a **GINOP Plusz 5. prioritásának** releváns felhívásai tudnak hozzájárulást biztosítani, azonban **Zala vármegyében jelenleg egyetlen támogatott projekt sem található** (a GINOP_PLUSZ-5.2.5-25 felhívás keretében került 2 db pályázat benyújtásra közel 221 M Ft támogatási igénnyel, de támogatási döntéssel egyik sem rendelkezik). Hasonlóan az EFOP Plusz-hoz, a **GINOP Plusz esetében is megállapítható, hogy a TFP 3. prioritás előrehaladásához a kapcsolódó potenciális felhívások jelenleg érdemi hozzájárulást nem tudnak biztosítani** és így a kiemelt célcsoport helyzetének javítását, felzárkóztatásának előmozdítását is kevésbé tudják hatékonyan szolgálni.

IV. prioritás: Integrált programok a térség munkaerő-megtartó erejének növelésére

A TFP 4. prioritásának előrehaladásához mind a társadalmi felzárkóztatást és a népesség megtartását célzó integrált programok, mind a települési környezet vonzóbbá tétele intézkedések megvalósulását szolgáló, az előző fejezetben tárgyalt TOP Plusz források mellett elsősorban az alábbi ágazati OP prioritások keretében biztosított támogatási források járulnak hozzá:

- EFOP Plusz 1. prioritás: XXI. századi köznevelés,
- EFOP Plusz 3. prioritás: Társadalmi felzárkózási fejlesztések;
- EFOP Plusz 6. prioritás: Család- és ifjúságügyi fejlesztések;
- EFOP Plusz 4. prioritás: Szociális fejlesztések;
- EFOP Plusz 7. prioritás: Felzárkózó települések;
- GINOP Plusz 4. prioritás: Ifjúsági garancia;
- GINOP Plusz 5. prioritás: Felsőoktatás, szakképzés.

A TFP 4. prioritása intézkedéseinek **előrehaladását** potenciálisan az **EFOP Plusz** által támogatott fejlesztési területek **széles köre**, valamint **kisebb mértékben a GINOP Plusz** támogatások is szolgálják, így elviekben **közvetlen és jelentős hozzájárulást biztosítanak a kiemelt célcsoport helyzetének javításához**, a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek felzárkóztatásához.

Hasonlóan a TFP 3. prioritáshoz, a TFP 4. prioritás keretében tervezett fejlesztési irányok finanszírozásában is **kiemelt jelentőséggel bírnak az EFOP Plusz által támogatott tématerületek**, azonban jelenleg az EFOP Plusz megvalósítása, támogatáskihelyezése ütemezésében nagy elmaradást mutat. Az érintett pályázati felhívások nagy része még meghirdetésre sem került és a **megjelent felhívások keretében is Zala vármegyében mindössze 2 db pályázat került benyújtásra 155 M Ft támogatási igénnyel és ebből mindösszesen 1 db pályázat rendelkezik támogatási döntéssel és hatályos támogatási szerződéssel.** Ez a projekt az EFOP_PLUSZ-6.1.1-25 Munkahelyi bölcsődék létrehozása felhívás keretében jutott 66 M Ft támogatáshoz, amely **kis mértékben ugyan, de hozzájárul a TFP 4. prioritás előrehaladásához.** E helyütt is fontos megjegyezni, hogy az országosan is alacsony számú EFOP Plusz által támogatott projektek **jellemzően országos területi lefedettségű kormányzati, államigazgatási szervek fejlesztéseit** takarják, amelyek **közvetetten érinthetik a Zala vármegyében élő kiemelt célcsoportba tartozó személyeket is.** Hasonló helyzet áll fenn a TFP 4. prioritáshoz kapcsolható GINOP Plusz felhívások esetében is. A **Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal** vezetésével a GINOP_PLUSZ-5.3.1-23 felhívás keretében több, mint 6,8 Mrd Ft támogatással **országos hatókörrel megvalósuló Apáczai ösztöndíjprogram** keretében a Zala vármegyében élő hátrányos helyzetűnek minősülő, vagy rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult technikumi, szakképző iskolai tanulók is támogatáshoz juthatnak, így e program is **hozzájárulhat a kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához.** Ugyanígy közvetett támogatásokkal a Nemzetgazdasági Minisztérium által 208 Mrd Ft költségvetéssel megvalósuló GINOP_PLUSZ-4.1.1-23 - **Ifjúsági Garancia Plusz munkaerőpiaci program** is hozzájárulhat a Zala vármegyében élő 15-29 év közötti, sem nem tanuló, sem nem dolgozó (ún. NEET) **fiatalok felzárkózási esélyeinek javításához.**

A TFP 4. prioritásához kapcsolódóan a **GINOP Plusz** keretében **Zala vármegyében mindössze 2 db pályázat került benyújtásra 660 M Ft támogatási igénnyel a GINOP_PLUSZ-5.3.2-25 Szakképzési hátránykompenzációs programok** és rugalmas tanulási utak felhívásra, mely projektek esetében támogatási döntés még nem született. A felhívás keretében a végzettség nélküli iskolaelhagyás okaira választ adó programok keretében

elsősorban a **hátrányos társadalmi-gazdasági háttérű tanulók, alacsony képzettségű/végzettségű felnőttek** szakmai oktatásban és képzésben való részvétele és annak befejezésének biztosítása támogatott, így eredményes pályázatok esetén a **fejlesztések érdemi hozzájárulást biztosíthatnak a kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához**, valamint a TFP 4. prioritás előrehaladásához.

V. prioritás: Integrált környezetvédelmi programok megvalósítása

A TFP5. prioritásának fejlesztési irányai három jól körül határolható tématerületre fókuszálnak: környezetvédelmi programok, természeti kincsek turisztikai hasznosítása és energetikai fejlesztések. A **környezetvédelmi programok támogatása** kiemelten, de a „zöld” turisztikai fejlesztések is nagyrészt a **KEHOP Plusz** kompetenciába tartozik, így megvalósításukhoz is e program képes **legnagyobb mértékben hozzájárulni**. Az **energetikai fejlesztések támogatása** ugyanakkor **megoszlik** a korábbi fejezetben már tárgyalt **TOP Plusz** (önkormányzati épületenergetika) és a **KEHOP Plusz programok közt**, valamint a digitalizáció terén a **DIMOP Plusz** is vállal egy kisebb szeletet.

A TFP 5. prioritásának előrehaladásához elsősorban az alábbi ágazati OP prioritás keretében támogatott fejlesztések járulnak hozzá:

- KEHOP Plusz 1. prioritás: Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés;
- KEHOP Plusz 3. prioritás: Környezet- és természetvédelem;
- KEHOP Plusz 4. prioritás: Megújuló energiagazdaság;
- DIMOP Plusz 2. prioritás: Hi-tech és zöld átállás.

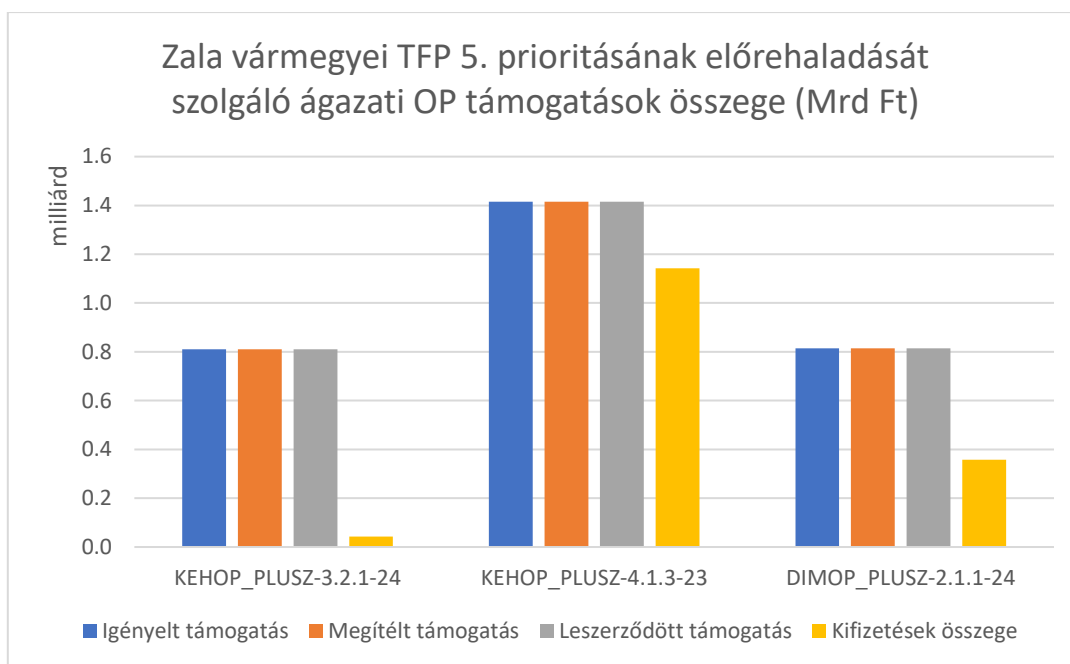
A TFP 5. prioritás előrehaladásához kapcsolódó **KEHOP Plusz fejlesztések a kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához közvetetten**, a települési életkörülmények javításával, az élet- és vagyonbiztonságot növelő, klímakockázatokat csökkentő vízgazdálkodási és energetikai fejlesztésekkel **járulnak hozzá**. A természetvédelmi fejlesztések ezen túl munkahelyeket is biztosíthatnak a hátrányos helyzetű vidéki térségek alacsonyán képzett lakosai számára.

A **vízgazdálkodás fejlesztését célzó környezetvédelmi programokhoz** finanszírozást biztosító KEHOP Plusz 1. prioritás keretében **Zala vármegyében mindezidáig nem került egyetlen pályázat sem benyújtásra**, illetve támogatásra. A **természetvédelmi beruházások** támogatását szolgáló KEHOP Plusz 3. prioritás keretében **összesen 2 db** hatályos támogatási szerződéssel rendelkező **projekt megvalósítása van folyamatban** a KEHOP_PLUSZ-3.2.1-24 Természetvédelmi beruházások – infrastruktúra, kommunikáció felhívás részeként mintegy 811 M Ft támogatási összeggel. A kifizetések összege ugyanakkor alig haladja meg a leszerződött támogatás 5%-át, így a vármegyei TFP előrehaladására csekély hatást gyakorol.

Az előzőeknél valamivel **kedvezőbb helyzetet mutat az energetikai fejlesztésekhez** támogatást biztosító KEHOP Plusz 4. prioritás, melynek keretében a KEHOP_PLUSZ-4.1.3-23 Középületek energiahatékonysági fejlesztései felhívás részeként **Zala vármegyében 4 db pályázat rendelkezik hatályos támogatási szerződéssel** 1,4 Mrd Ft-ot valamivel meghaladó összeggel. E felhívás esetében a kifizetések aránya is lényegesen magasabb, meghaladja a 80%-ot. A megvalósuló fejlesztések többsége **állami fenntartású oktatási intézmény épületenergetikai korszerűsítését** foglalja magában, így **közvetett módon a kiemelt**

célcsoport részét képező, a vármegyében élő fiatalok oktatási feltételeinek javítását, **társadalmi felzárkózásuk elősegítését is szolgálja**. A támogatási eszköztárat a DIMOP_PLUSZ-2.1.1-24 energia menedzsment rendszerek fejlesztése és bevezetése önkormányzatok számára felhívás egészíti ki, melynek keretében Zala vármegyében **4 db hatályos támogatási szerződéssel rendelkező pályázat** található közel 815 M Ft támogatási összeggel. A kifizetések összege e felhívás esetében ugyanakkor nem éri el a 45%-ot.

13. ábra: Zala vármegyei TFP 5. prioritásának előrehaladását szolgáló ágazati OP támogatások összege

Saját szerkesztés, adatok forrása: palyazat.gov.hu

VI. prioritás: Összehangolt települési és településközi infrastrukturális fejlesztések a területi kohézió érdekében

A TFP 6. prioritása komplex módon a településfejlesztés, a települési életminőség javítását **szolgáló települési infrastruktúra** számos szakterületének (közlekedésfejlesztés, lakhatás támogatása, közműfejlesztés, települési infrastruktúra (városrehabilitáció, közterület, zöld- és kék infrastruktúra) fejlesztése, települési humánszolgáltatások fejlesztése) **fejlesztését öleli fel**, ennél fogva a **prioritás előrehaladását** a korábbi fejezetben tárgyalt **TOP Plusz mellett több ágazati operatív program** keretében megvalósuló fejlesztések **együttesen szolgálják**. Ezek kiemelten:

- IKOP Plusz 3. prioritás: Fenntarthatóbb és biztonságosabb közúti mobilitás
- KEHOP Plusz 1. prioritás: Vízgazdálkodás és katasztrófakockázat csökkentés;
- KEHOP Plusz 2. prioritás: Körforgásos gazdasági rendszerek és fenntarthatóság;
- EFOP Plusz 4. prioritás: Szociális fejlesztések;
- DIMOP Plusz 3. prioritás: Magyarország csatlakoztatva

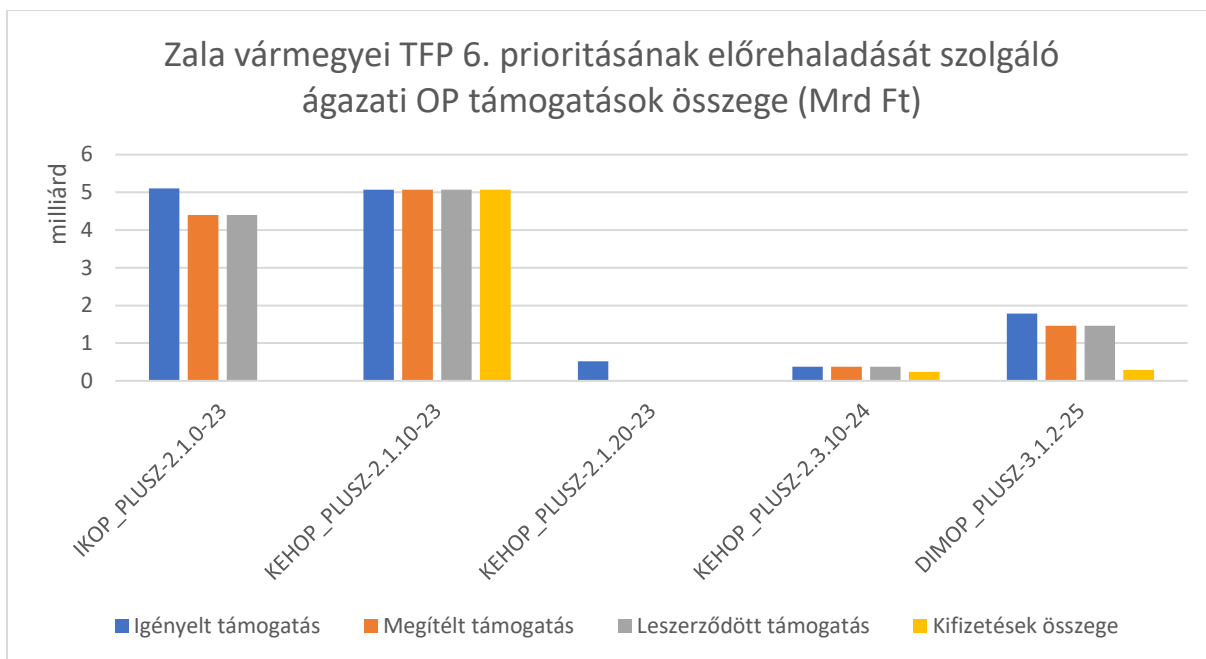
A vármegye munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű települései, **aprófalvas térségei közötti elérhetőségének javítása**, valamint a **kerékpáros közlekedés fejlesztése elsősorban** a vármegyei ITP-n keresztül a **TOP Plusz** támogatási forrásai bevonásával valósul meg, míg az **IKOP Plusz** támogatások főként a **nagytérségi közlekedési kapcsolatok fejlesztését**, ezáltal a gazdasági, szolgáltatási centrumok elérhetőségét segítik. Bár az **IKOP Plusz 3. prioritás** keretében (IKOP_PLUSZ-3.2.0-25 felhívás) jelenleg **országosan** is mindössze **egyetlen támogatási szerződéssel rendelkező projekt** van, amely **nem érinti Zala vármegyét**, azonban az **IKOP Plusz 2. prioritás** keretében a vasúti közlekedés fejlesztését célzó támogatott projektek közül **2 db közvetlenül érinti Zala vármegyét**. Az egyik projekt az IKOP_PLUSZ-2.1.0-23 TEN-T vasúti és regionális intermodális közlekedés fejlesztése a 4 legszegényebb magyarországi régió kívüli területeken felhívás keretében az Építési és Közlekedési Minisztérium (ill. annak jogutódja) koordinációjában **Zalaszentiván-Nagykanizsa fejlesztésének előkészítése** 3,7 Mrd Ft támogatási összeggel, amely azonban kivitelezést még nem tartalmaz. A másik projekt szintén Zalaszentiván településhez kötődően a **Szentivánvölgy megállóhely létesítése** 700 M Ft támogatási összeggel. Ezen kívül a MÁV Zrt. által koordinált **2 db országos hatókörű fejlesztés** (utazástervezés és forgalomirányítás, valamint gördülőállomány fejlesztés) eredményei is érezhetőek lesznek Zala vármegye vasúti közlekedésében.

Közműfejlesztések és települési infrastruktúra fejlesztések a korábban már tárgyalt **TOP Plusz mellett** a **KEHOP Plusz** keretében támogatott tevékenységként valósulnak meg. A települési vízgazdálkodási, **csapadékvíz kezelési** fejlesztéseket is támogató **KEHOP Plusz 1. prioritás** keretében **Zala vármegyében mindeztidáig nem került egyetlen pályázat sem benyújtásra**, illetve támogatásra. **Szennyvízkezelés fejlesztésre** Zala vármegyében a KEHOP_PLUSZ-2.1.10-23 szennyvíz-elvezetés és –tisztítás, szennyvízkezelés megvalósítására – szakaszolt projektek felhívás keretében **3 db pályázat rendelkezik hatályos támogatási szerződéssel**, több, mint **5 Mrd Ft támogatási összeggel**, mindhárom esetben a kifizetés aránya is teljeskörűnek mondható. Az **ivóvízellátás korszerűsítése** terén a KEHOP_PLUSZ-2.1.20-23 felhívás keretében Zala vármegyében **2 db pályázat került benyújtásra**, de támogatási döntéssel egyik sem rendelkezik. Emellett azonban a **Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. A Balaton és térsége ivóvízellátásának modernizációjához** kapcsolódó előkészítés nyertes pályázata tartalmaz Zala vármegyében tervezett fejlesztéseket is. A **hulladékgazdálkodás** terén (KEHOP_PLUSZ-2.3.10-24 felhívás) mindössze **1 db támogatott pályázat érinti Zala vármegyét**, melynek támogatási összege közel 372 M Ft, a kifizetési arány pedig megközelíti a 66%-ot. Szükséges megjegyezni, hogy e projekt keretében ugyanakkor a vármegye több településén is valósulnak meg fejlesztések (Zalaegerszeg, Lenti, Hévíz, Zalabér, Keszthely). A TFP 6. prioritás előrehaladásához kapcsolódó **KEHOP Plusz fejlesztések a kiemelt célcsoport helyzetének javításához, felzárkóztatásához közvetetten**, a települési életkörülmények és környezetminőség javításával, egészségesebb életfeltételek biztosításával járulnak hozzá.

Bár nem a klasszikus közműfejlesztések sorába tartozik, de a települések élhetőségének javítását szolgálják a DIMOP_PLUSZ-3.1.2-25 Gigabit Magyarország Program felhívás keretében megvalósuló **szélessávú internethálózat fejlesztések**. Zala vármegyében összesen **4**

db pályázat rendelkezik hatályos támogatási szerződéssel közel 1,5 Mrd Ft támogatási összeggel. A projektek előrehaladását tükröző kifizetési arány ugyanakkor meglehetősen alacsony, nem egészen 20%.

14. ábra: Zala vármegyei TFP 6. prioritásának előrehaladását szolgáló ágazati OP támogatások összege

Saját szerkesztés, adatok forrása: palyazat.gov.hu

A TFP 6. prioritás a **kiemelt célcsoport helyzetének javítását tekintve kiemelt jelentőségű** intézkedése, a **települési humánszolgáltatások fejlesztése előrehaladásához** míg jellemzően az **egészségügyi alapszolgáltatások** fejlesztése terén a korábbiakban tárgyalt **TOP Plusz által támogatott fejlesztések** biztosítanak hozzájárulást, addig a **szociális szolgáltatások széles köre az EFOP Plusz 4. prioritás keretében** támogatott projektek által mutathat előrehaladást. Ahogy azonban már jelen háttérelemzésben korábban megállapításra került, az **EFOP Plusz program megvalósítása** országos szinten is **jelentős elmaradásban van**, a 4. prioritás keretében **egyetlen felhívás sem rendelkezik támogatott pályázatokkal**, így értelemszerűen a jelenleg a vármegyei TFP humánszolgáltatások fejlesztése intézkedés eredményes megvalósulásához **sem mutatható ki gyakorlati hozzájárulásuk**.

6. Fejlesztési javaslatok megfogalmazása

6.1. Főbb azonosított problémák, hiányosságok összegzése

A vármegyei területfejlesztési program sikeres előrehaladásához és eredményes megvalósulásához két peremfeltétel együttes teljesülése szükséges. Egyrészt a tervezési elvek és dimenziók összeegyeztethetősége a vármegyei területfejlesztési program, valamint a finanszírozás eszközszerét biztosító támogatási programok között, másrészt a tervezési és programozási folyamatok megfelelő időbeli egymásra épülésének, szinkronításának biztosítása. Az első feltételnél fontos alapvetés, hogy a **területfejlesztési koncepció és a program teljes tervezésre törekszik**, emellett a Zala vármegyei TFP sajátossága, hogy annak prioritásai és szakmai intézkedései többségében az **integrált területi megközelítés elvét alkalmazva** komplex, több kapcsolódó szakterületet átfogó fejlesztési irányokat határoznak meg, így azok eredményes megvalósítását is **több finanszírozó program együttesen**, megfelelő forráskoordináció mellett képes szolgálni. Itt szükséges kiemelni, hogy a TFP finanszírozási eszközszerének tervezését nehezítette, hogy a **TFP tervezés időszakában még nem voltak ismeretek** sem a **TOP Plusz**, sem az **ágazati operatív programok pontos, végleges támogatási területei**, pályázati lehetőségei.

Tématerületi lefedettség, finanszírozottság kapcsán megállapítható, hogy a területfejlesztés fő támogatási forrását jelentő **TOP Plusz a vármegyei TFP** prioritásaiban meghatározott fejlesztések **megvalósításához érdemben képes hozzájárulást biztosítani**, ugyanakkor annak tematizáltsága és forrásfelhasználási feltételrendszere révén óhatatlanul **vannak hiányterületek**. E hiányterületek **jelentős hányadát az ágazati operatív programok** támogatási konstrukciói, pályázati felhívásai tematikusan **képesek lefedni**, ugyanakkor e felhívások keretében rendelkezésre álló **források országos versenyben** kerülnek kihelyezésre, így a vármegye számára garantált forráskeretek megléte nem jellemző. Az egyes TFP prioritások fejlesztéseinek ágazati OP-k keretében történt tényleges finanszírozottságát az elemzés előző fejezete részletesen bemutatja. Az ágazati OP-k keretében történt forráski helyezés mértéke is láttatja, hogy **szemben a TOP Plusz program előrehaladott végrehajtásával, az ágazati OP-k jelentős részénél ütemezésbeli csúszás érzékelhető** mind a felhívások meghirdetése, mint a támogatott projektek végrehajtása és különösen a kifizetések előrehaladása terén. A fentiek miatt a vármegyei **TFP azon prioritásainak és intézkedéseinek szakmai előrehaladása is kevésbé érzékelhető, amelyek jelentős mértékben ágazati OP finanszírozásra támaszkodnak**.

Mindemellett a vármegyei **TFP prioritásai keretében tervezett fejlesztési területek közül jól kirajzolódik egy viszonylag szűk kör, amelyre az EU-s források** (sem a TOP Plusz, sem az ágazati OP-k) **nem kínálnak finanszírozási lehetőséget**, így ezek megvalósításában kiemelt szerepvállalás szükséges a hazai kormányzati támogatáspolitikától, illetve egyéb közösségi, piaci finanszírozási lehetőségek megteremtésével. E tématerületek különösen:

- A TFP II. Versenyképesebbé váló gazdasági szerkezet megteremtése prioritása keretében tervezett **befektetésösztönzés**, amelynek a **kiemelt célcsoportra mért**

közvetlen hatása ugyan nem érzékelhető, de a befektetések elmaradása a helyi gazdaságban a foglalkoztatási helyzet romlásához vezethet, így közvetetten a térségben élő esélyegyenlőségi célcsoportokba tartozók életkörülményeire is kedvezőtlen hatással lehet. Befektetésösztönzési tevékenység támogatása mindössze a TOP Plusz keretében megvalósuló 3.1.1 Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések felhívás keretében lenne lehetséges, azonban e projekttevékenység támogatottsága a programvégrehajtó hatóságok részéről kevésbé preferálttá vált, így a **TFP intézkedés megvalósulásához való érdemi hozzájárulás nem biztosított**.

- A **kiemelt célcsoport szempontjából** a fentiekkel szemben **meghatározó probléma** ugyanakkor a TFP VI. Összehangolt települési és településközi infrastrukturális fejlesztések a területi kohézió érdekében prioritás részét képező **lakhatás támogatása intézkedés finanszírozásának hiánya**. E tématerületre **sem az ágazati OP-k** (így különösen az EFOP Plusz), **sem a vármegyei ITP forrásait jelentő TOP Plusz nem kínál célzott támogatási lehetőségeket**. Lakhatási feltételek javítására a TOP Plusz 1.2.2 Szociális városrehabilitáció felhívás keretében lenne lehetőség, azonban Zala vármegye az ITP-ben e felhívásra nem allokált forráskeretet. Szükséges megjegyezni, hogy az FVS városoknak is lenne lehetőségük a 1.3.2 Fenntartható városfejlesztés felhívás keretük terhére szociális városrehabilitációs beavatkozásokat tervezni, de a négy FVS város közül mindössze Keszthely tervez egy kisebb összköltségvetésű projektet megvalósítani.

A fentiek mellett a TFP **három olyan fejlesztési tématerülete** emelhető ki, **amelyekhez ugyan léteznek elérhető finanszírozási források** az operatív programok keretében, de **vagy azok mértéke messze nem fedi le a vármegyében jelentkező fejlesztési igényeket, vagy területi korlátozások** miatt nem képes a teljes vármegyét lefedni. Ezek a következők:

- A főként a TFP II. Versenyképesebbé váló gazdasági szerkezet megteremtése prioritás alatt tervezett **turisztikai fejlesztések intézkedés**, kisebb részben a TFP V. Integrált környezetvédelmi programok megvalósítása prioritás alatt megjelenő természeti kincsek turisztikai hasznosítása intézkedés **előrehaladását nehezíti a turisztikai fejlesztési támogatási források szűkössége**. E fejlesztési terület **támogatása erőteljes TOP Plusz fókusszal rendelkezik**, azonban a vármegyei ITP-ben a feltárt és a TFP-ben rögzített indikatív forrásigényekhez képest jelentős alulfinanszírozottságot mutat. A forráshiányt erősíti, hogy az ágazati OP-közül a GINOP Plusz esetében a vállalkozásfejlesztés hangsúlyai már nem a turisztikai ágazatra helyeződnek és a KEHOP Plusz keretében is csak marginálisan, a természetvédelemhez kapcsolódóan jelennek meg a turisztikai fejlesztések támogatási lehetőségei. Mindez **az esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének javítására is negatív hatással lehet**, hiszen a turisztikai ágazat jelentős élőlétszáigényét is figyelembe véve a foglalkoztatási helyzet javítását és a területi felzárkóztatást segítő programok hatékonysága is gyengülhet.
- A TFP II. Versenyképesebbé váló gazdasági szerkezet megteremtése prioritáshoz tartozó **gazdasági infrastruktúra fejlesztése** intézkedés esetében a **forráslehetőségekkel való területi lefedettség hiánya** okozhat nehézségeket

különösen a helyi gazdaság fejlesztésének előrehaladása tekintetében. **Bár a TOP Plusz keretében volna lehetőség** a helyi gazdaság fejlesztését szolgáló beruházások támogatására, a Zala vármegyei ITP a kapcsolódó 6.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés felhívásra nem allokált forráskeretet. Így a TOP Plusz keretében **gazdasági infrastruktúra fejlesztésére csak az FVS városok területén nyílik lehetőség** a 6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés felhívás kerete terhére. A négy FVS város közül a vármegye három legnagyobb városában, Zalaegerszegen Nagykanizsán és Keszthelyen valósulnak meg ilyen típusú fejlesztések. Lentiben és a nem FVS településeken, azaz a **vidéki térségekben élő kiemelt esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének javítása** szempontjából is jelentőséggel bíró **helyi gazdaság fejlesztése** tématerület támogatása így **más eszközök bevonását teszi szükségessé.**

- Hasonlóan a **nem teljes területi lefedettség**ből adódó problémák merülhetnek fel a **kiemelt célcsoport helyzete szempontjából meghatározó jelentőségű szociális szolgáltatások fejlesztése** terén. Az elsősorban a TFP VI. Összehangolt települési és településközi infrastrukturális fejlesztések a területi kohézió érdekében prioritáshoz tartozó **települési humánszolgáltatások fejlesztése intézkedés előrehaladását nehezítő finanszírozási hiány** abból adódhat, hogy **bár a TOP Plusz keretében volna lehetőség** a szociális infrastruktúra fejlesztését szolgáló beruházások támogatására, a **Zala vármegyei ITP** a kapcsolódó 3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése felhíváson belül **a szociális infrastruktúra fejlesztésekre nem allokált forráskeretet.** Hasonlóan a gazdasági infrastruktúra fejlesztése tématerülethez, a TOP Plusz keretében **szociális infrastruktúra fejlesztésére csak az FVS városok területén nyílik lehetőség** a 3.4.1 Fenntartható humán infrastruktúra felhívás kerete terhére. Azonban szociális alapszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások fejlesztésére az **FVS városok közül is csak Nagykanizsa és Keszthely** valósítanak meg pályázatot. Így a vármegye e két városán kívüli térségeiben élő **kiemelt esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének javításához e pályázati felhívás** - és a szociális ellátás infrastrukturális fejlesztéséhez tágabban értelmezve maga a vármegyei ITP - **forrásai nem tudnak érdemben hozzájárulni.** Szükséges azt is kiemelni, hogy a TOP Plusz mellett a szociális **szolgáltatások széles köre az EFOP Plusz 4. prioritás keretében** támogatott projektek által mutathatna előrehaladást, azonban az **EFOP Plusz program megvalósítása országos szinten is jelentős elmaradásban van,** a 4. prioritás keretében egyetlen felhívás sem rendelkezik támogatott pályázatokkal, így a vármegyei TFP humánszolgáltatások fejlesztése intézkedésének eredményes megvalósulásához és a **kiemelt esélyegyenlőségi célcsoport helyzetének javításához sem ad jelenleg érdemi hozzájárulást.**

A vármegyei területfejlesztési program előrehaladását nehezítő fenti, finanszírozási eszközök hiányából, illetve korlátozottságából adódó problémák jelentőségét árnyalják, illetve támasztják alá a jelen háttérelmzés készítésével párhuzamosan kidolgozásra kerülő, „**A vármegye társadalmi és gazdasági helyzetét, környezeti állapotát, adottságait célzó vizsgálatot és értékelést segítő háttér tanulmány**” által a vármegye társadalmi helyzetének kedvezőtlen irányú és mértékű változásai kapcsán megfogalmazott megállapításai is. A

következőekben röviden felsorolásra kerülnek a társ tanulmánynak a TFP előrehaladására meghatározó befolyást gyakorló tényezőkkel kapcsolatos megállapításai:

- Zala vármegye **térszerkezeti sajátossága**, hogy a megyeszékhely (Zalaegerszeg), valamint a további **központi települések** egyaránt **periférikus földrajzi elhelyezkedésűek** a megyén belül, míg a megye középső- és egyes országhatármenti területei jellemzően központhányosak;
- A megye **közüti elérhetőségi viszonyai kedvezőtlenek**: A vármegye népességének 37%-a olyan településen lakik, ahonnan több mint 30 percnyi autózásra található a legközelebbi gyorsforgalmi csomópont. Az országos és térségi központok elérhetősége is problémás, a Lenti és a Zalaegerszegi járások számos településéről több mint 3 óra elérni közúton a fővárost, de a legalább 20 ezer fős városok elérhetősége is kedvezőtlenebb az országos átlagnál. Mindez az egyes szolgáltatások elérhetőségének nehézségeit is tükrözi.
- Általánosan jellemző a **népességcsökkenés** és az **előregedés**: ez Zala megye nyugati, délnyugati részét, a Lenti és a Letenyei járás **aprófalvas településeit érinti leginkább**.
- **Kedvezőtlen a demográfiai folyamatok** alakulása: Az élve születések száma lecsökkent, míg a halálozások száma csak enyhén csökkent, így jelentős a természetes veszteség. emellett a belső periférikus területeken vándorlási veszteség jellemző, míg a nagyvárosok agglomerációjában és a Balaton-parton bevándorlás dominál.
- Az **óvodai és általános iskolai nevelés** biztosítása terén, bár az intézményi ellátottság vármegyei szinten megfelelőnek mondható, problémát jelent a megye elaprózott településszerkezete, amely **jelentős mértékű ingázást** tesz szükségessé.
- A **magasabb képzettséggel**, digitális kompetenciákkal és nyelvtudással rendelkezők aránya bár országos átlag feletti, de kifejezetten **koncentrálódnak a három nagyváros környékén**.
- Az egész vármegyére jellemző, hogy az ország más részeihez hasonlóan a helyettesítésben betöltött háziorvosi praxisok száma növekszik, valamint a **kistelepülések többségén nem elérhetők az alapszintű egészségügyi szolgáltatások** sem.
- Országos összehasonlításban ugyan nem jelentős mértékű a **szegénység**, ám a **periférikus és aprófalvas térségekben** ez kihívást jelent egyes településeken, néhol kialakultak szegregátumok, leszakadó települések. Ezt jól mutatja, hogy 8 FETE település is van Zalában
- A vármegye **szociális intézményei a kapacitáskihasználtság maximumán vannak**, az előregedő társadalom és a **szakemberhiány** együttesen jelentős kihívások elé állítja.
- Az aprófalvas térszerkezet miatt a **közműellátottság** terén is jelentkeznek **kihívások**.
- Zala vármegye **gazdaságát kedvezőtlen folyamatok jellemzik**: a munkaerőtartalék elapadása, a nagyvállalati szektor gyengesége, a vállalatok bevételeinek alacsony szintje és külföldi piacoktól való elzártsága, valamint a beruházások alacsony volumene és kedvezőtlen összetétele mind-mind hozzájárul a zalai gazdaság teljesítményének és termelékenységének stagnálásához.

- Zala **civil társadalma kifejezetten erős**: a társadalom aktív a közösségi eseményeken, rendezvényeken, civil szervezetekben és választásokon egyaránt. Az erős társadalmi kohézió, az értékes természeti környezet, valamint az, hogy a megye az ország egyik legkellemesebb klímaadottságú területe, potenciálisan komoly megtartó erőt képvisel.

6.2. Fejlesztési javaslatok

Programfinanszírozás, forráskoordináció hatékonyságának javítása

A vármegyei területfejlesztési program komplex módon felépített, több szakterületet érintő fejlesztési **prioritásainak eredményes megvalósítása** a támogatáspolitikai oldaláról is a pénzügyi eszközrendszer gerincét adó **támogatási programok forrásallokációs tervezésének összehangolását igényli**. A TFP megvalósítás időszakát lefedő EU-s programozási ciklus OP tervezése és forráskihelyezése hazánkat tekintve sajátos külső körülmények által keretelve, jelentős kihívások között indulhatott el. E körülmények miatt **az egyes finanszírozó programok forrásainak elérhetősége** és hasznosulása **jelentős időbeli eltéréssel valósulhat meg**, ami kihatással van a vármegyei TFP keretében tervezett fejlesztések megvalósítására, így magára a TFP szakmai előrehaladására is. Míg a TOP Plusz keretében támogatott fejlesztési projektek megvalósítása hazai forrásokból történt támogatás megelőlegezéssel közel megfelelő ütemezéssel elindulhatott, addig a TFP fejlesztési területeihez jelentős finanszírozási lábat biztosító ágazati OP-k ilyen típusú megelőlegezésben jellemzően nem részesültek, így a kapcsolódó pályázati felhívások jelentős időbeli csúszással és nagyobb bizonytalanság mellett érhetőek el. **Közeledve a programidőszak zárásához** mindez egyrészt rendkívül **feszített ütemezést igényel** az irányító hatóságok részéről, másrészt a vármegyei TFP ágazati finanszírozású programelemeinek, fejlesztéseinek minél nagyobb arányú megvalósítása érdekében **aktív projektfejlesztést és projektmenedzsmentet támogató koordinációs feladat ellátását teszi szükségessé** a TFP végrehajtásáért felelős vármegyei önkormányzat részéről is. Különösen a **kiemelt célcsoport helyzetének javítását szolgáló humán fejlesztések terén javasolt** a finanszírozás szempontjából meghatározó **EFOP Plusz** program előrehaladásának, megjelenő kapcsolódó **pályázati felhívásainak szorosabb nyomon követése** és a vármegye érintett potenciális pályázó szervezeteivel való **kommunikáció erősítése**, igény esetén a pályázatok gyors és eredményes előkészítésének pályázatiírói, **pályázati tanácsadói szakmai támogatása**. Másfelől az ágazati OP-k forráslekötésének szűk időkeretek közt való minél hatékonyabb biztosítása érdekében javasolt a vármegyei önkormányzat részéről az ismert **fejlesztési igények becsatornázásának elősegítése**, a vármegyei forrásigények kapcsán az **IH-kal való folyamatos kommunikáció** fenntartása.

A fő finanszírozást biztosító operatív programok pénzügyi előrehaladásával párhuzamosan azonosíthatóak azok a TFP szempontjából érintett fejlesztési területek, amelyek Zala vármegyében nem jutottak a feltárt igényeknek megfelelő támogatási finanszírozáshoz (nincs, vagy kevés az adott tématerületen a Zalában megvalósuló fejlesztési projekt). Ezek figyelembevételével **javasolt egyeztetéseket kezdeményezni** az érintett ágazati OP **irányító hatóságaival** az esetlegesen **felszabaduló, ill. maradvány forráskeretek adta pályázati**

lehetőségekről. Emellett javasolt a vármegyei önkormányzat közreműködésével egy, a **hazai támogatások rendszerét is figyelembe vevő forrástérkép összeállítása** a forráshiányos TFP fejlesztési területekre fókuszáltan és ezek eredményei alapján az érintett potenciális **pályázói kör tájékoztatási lehetőségeinek biztosítása**.

Nyomon követés, visszamérés racionalizálása

Ahogy a vármegyei TFP „a végrehajtás módja és feltételrendszere, ellenőrzési rendszere” fejezetében rögzíti, a vonatkozó jogszabályi előírások értelmében a vármegyei önkormányzat feladata, hogy nyomon követi és értékeli saját megyei területfejlesztési koncepciójának és területfejlesztési programjának végrehajtását. Ennek megfelelően a **TFP dokumentumban meghatározásra kerültek az egyes prioritásokhoz kapcsolódó indikátorok**. A TFP prioritásainak tématerületi komplexitásából adódóan ezen indikátorok **egy része átfogó jellegű**, KSH adatokra támaszkodva jellemzően hatás-, vagy eredmény indikátor, míg **más részük output indikátorként** jellemzően a finanszírozást biztosító **támogatási programok** keretében megvalósult projektek adataira támaszkodik. Megállapítható ugyanakkor, hogy a **TFP indikátorkészlete jellemzően nem mutat egyezést a támogatási programok** (TOP Plusz és ágazati OP-k) saját **programszintű indikátor rendszerével**, így azok direkt módon nem nyújtanak segítséget a TFP indikátor alapú előrehaladásának értékeléséhez. A fentiek miatt **javasolt a jövőben a vármegyei TFP és az operatív programok alkalmazott indikátorkészletének nagyobb arányú összehangolását**, a szinergiák feltárását biztosítani, ezáltal hatékonyabbá téve a program értékelés és monitoring feladatokat ellátását.

A programértékelés során a TFP keretében megfogalmazott fejlesztési területek vármegyei helyzetét és időbeli változásait, trendjeit a vármegyei társadalmi-gazdasági folyamatok alakulását kiegészítő jelleggel vizsgálva **javasolt a TFP vonatkozó fejezetében** (ellenőrzési rendszer című alfejezet) **meghatározott mutatók körét a TFK helyzetfeltáró munkarészában alkalmazott statisztikai mutatók rendszerével összevetve** alkalmazni, támaszkodva a helyzetfeltárás eredményeire, mint a programidőszak kiinduló állapotára, bázisértékeire.

A program értékelésre alkalmazott TFP prioritás szintű indikátorok esetében **javasolt** azt is **megvizsgálni és jelölni, hogy az adott indikátor értékének változása** mennyire mutat közvetlen kapcsolatot a TFP prioritás keretében megvalósuló fejlesztésekkel, illetve **mennyiben függ a külső társadalmi-makrogazdasági folyamatoktól**, azaz mennyire képes direkt módon jelezni a program intézkedéseinek eredményességét.

Partnerség és mentori részvétel erősítése

A vármegyei területfejlesztési program végrehajtásának fő letéteményese a **vármegyei önkormányzat**, amely egyben, mint területi szereplő, a **TOP Plusz vármegyei forrásallokáció és forráslekötés sikerességének biztosításában** is jelentős szereppel bír a **TOP Plusz IH-val és a közreműködő szervezettel való közös koordináció** terén. Ez a fajta szoros együttműködés ugyanakkor a vármegyei TFP fejlesztési területeinek jelentős részéhez finanszírozást biztosító **ágazati OP-k irányító hatóságaival formalizált keretek közt nem biztosított**. Különösen a TFP fejlesztési irányaihoz azonosított kulcsprojektek, prioritizált ágazati fejlesztések kapcsán **indokolt lenne az adott szakminisztériumokkal és különösen azok IH szerepet ellátó szervezeti egységeivel való együttműködési keretek erősítése** úgy a kölcsönös adatszolgáltatás, mint a pályázati felhívások tervezésével és a vármegyében megvalósuló projektek előrehaladásával kapcsolatos **információ csere és egyeztetési platformok kialakítása** terén.

A vármegyei önkormányzat, mint területi szereplő jelenleg a TOP Plusz pályázatok egy szűk körénél (a vármegyei önkormányzat által, vagy konzorciumi tagságával megvalósuló projektek esetében) lát el projektmenedzseri feladatokat, vagy bír érdemi beavatkozási lehetőséggel a projektek magas színvonalú tartalmának kialakítása és azok sikeres előrehaladása érdekében. **Javasolt a vármegyei önkormányzat** érdemi segítségnyújtási lehetőségeinek, **mentori szerepkörének erősítése** mindazon TOP Plusz pályázatok tekintetében, amelyek meghatározó hozzáadott értékkel bírnak a vármegyei TFP eredményes végrehajtása szempontjából és különösen az **esélyegyenlőségi célcsoportok helyzetének javítását elősegítő**, a helyi szereplők által jellemzően kevésbé prioritizált **fejlesztések generálása** és megvalósításuk **szakmai, valamint menedzsment oldali támogatása** terén.

Tekintettel arra, hogy a vármegyei ITP keretében finanszírozott egyes TFP fejlesztési irányok esetében a fenntartható városfejlesztés forrásfelhasználási mód keretében a vármegye négy FVS városa önálló forrástervezés mentén határozza meg a TOP Plusz pályázatait, így különösen azon tématerületek esetében, amelyekre a vármegye többi, jellemzően vidéki térségeiben nem biztosítottak a pályázati lehetőségek, ott a vármegyei TFP eredményes előrehaladása és az indikátórvállalások teljesülése érdekében **mind a projektelőkészítési szakaszban, mind a megvalósítás során rendszeres konzultáció és visszacsatolás biztosítása javasolt az FVS városok és a vármegyei önkormányzat illetékesei közt**. Különösen javasolt az együttműködés szorosabbá fűzése azon, a **kiemelt célcsoport tekintetében meghatározó humán fejlesztési területek esetében** (pl. szociális célú városrehabilitáció és a szociális infrastruktúra fejlesztése), **ahol a vármegyei ITP keretében csak az FVS városok tekintetében biztosítottak a támogatási forráskeretek**.

Tekintettel arra, hogy vármegyei területfejlesztési koncepció és a program tervezésének, partnerségi koordinációjának, végrehajtásának és nyomon követésének felelőse a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény 10. §. (1) a) és (2) a) pontjai alapján a vármegyei önkormányzat, javasolt, hogy a program megvalósításának fő pénzügyi eszközét jelentő EU-s terület- és településfejlesztési támogatási programok (jelenleg a TOP Plusz) előkészítése a lebonyolítása, valamint az annak keretében megvalósuló projektek végrehajtási feladatai során

a jövőben is kapjon érdemi szerepet a megfelelő helyismerettel rendelkező és a kedvezményezett kör fejlesztési igényeit jól ismerő megyei területi szint, támaszkodva a megyei TFP és az ITP végrehajtásának menedzsmentjében részt vett és jelentős tapasztalatokkal rendelkező szakmai humánerőforrás háttérre. A megyei területi szintnek a szakminisztériummal, valamint az irányító hatósággal való jövőbeni együttműködés formája, intézményi keretei és feladatmegosztása mindazonáltal nagy mértékben függ a jelenleg még csak a koncepcionálás fázisában levő 2028. utáni EU-s programozási időszak keretfeltételeinek, az OP-k rendszerének (különös figyelemmel azok területi vonatkozásaira) kialakításától, az ahhoz illeszkedő intézményi struktúra és együttműködési keretek formálódásától.

7. Mellékletek

7.1. Az elemzéshez felhasznált dokumentumok listája

Felhasznált jogszabályok:

- 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztésről és a területrendezésről;
- 2023. évi CII. törvény a területfejlesztésről;
- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól;
- 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételükről részletes szabályairól;
- 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet a területi monitoring rendszerről;
- 256/2021. (V.18.) Korm. rendelet az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről;
- 1/2014. (I. 3.) OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról;
- 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozat a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz pénzügyi keretének területi felosztásáról.

Felhasznált programdokumentumok:

- Zala megyei területfejlesztési koncepció (2020);
- Zala megyei területfejlesztési program (2020);
- Zala vármegye integrált területi programja 2021-2027 (6.0 verzió);
- Zala Vármegye Integrált Területi Programjának félidei értékelése 2021-2025 (2026)
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz 2021-2027;
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz;
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz;
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz;
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz,
- Keszthely város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája (2024);
- Lenti város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája (2025);
- Nagykanizsa megyei jogú város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája (2022);
- Zalaegerszeg megyei jogú város Fenntartható Városfejlesztési Stratégiája (2022).

7.2 Az elemzéshez felhasznált adatelemzési táblák

ITP prioritás/intézkedés/ felhívás	ITP forráskeret (M Ft)	A támogatás mely TFP intézkedés megvalósításához járul hozzá?	A TFP intézkedés indikatív költségigénye (M Ft)
1. PRIORITÁS: ÉLHETŐ VÁRMEGYE			
1.1 intézkedés: Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás			
1.1.1 Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	33,38	V.1. Környezetvédelmi programok	2 260
1.2 intézkedés: Településfejlesztés, települési szolgáltatások			
1.2.1 Élhető települések (csak kerékpárút)	5 040,31	VI.1. Közlekedés- fejlesztés	106 800
1.2.2 Szociális célú városrehabilitáció (ERFA)	0		
1.2.3 Belterületi utak fejlesztése	605,97	VI.1. Közlekedés- fejlesztés	106 800
1.2.4 Szegregált városi területekről integrált területekre költözés támogatása (PILOT)	0		
1.3 intézkedés: Fenntartható városfejlesztés			
1.3.1 Fenntartható városfejlesztési stratégiák támogatása	299,99	Közvetett kapcsolódás	
1.3.2 Fenntartható városfejlesztés (élhető települések; szociális célú városrehabilitáció; belterületi utak fejlesztése tevékenységcsoportok)	11 506,25	IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok VI.1. Közlekedés- fejlesztés VI.2. Közmű- fejlesztés VI.3. Települési infrastruktúra fejlesztése	6000+106 800+8 000+ 10 500= 131 300
2. PRIORITÁS: KLÍMABARÁT VÁRMEGYE			
2.1 intézkedés: Klímabarát vármegye			

2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	1 041,96	V.3. Energetikai fejlesztések	4 500
2.1.2 Fenntartható energiahatékonyság	3 993,28	V.3. Energetikai fejlesztések	4 500
2.1.3 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (kombinált-projektelőkészítés)	0		
2.1.4 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (kombinált)	80,00	V.3. Energetikai fejlesztések	4 500
2.1.5 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált-projektelőkészítés)	0		
2.1.6 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált)	200,00	V.3. Energetikai fejlesztések	4 500
3. PRIORITÁS: GONDOSKODÓ VÁRMEGYE			
3.1 intézkedés: Vármegyei és térségi fejlesztések (ESZA+ elemei)			
3.1.1 Megyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések	3 892,00	III.1 Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések	3 500
3.1.2 Szociális célú városrehabilitáció (ESZA+)	0		
3.1.3 Helyi humán fejlesztések	2 625,00	IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok (részben) VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
3.2 intézkedés: Fenntartható városfejlesztés (ESZA+ elemei)			

3.2.1 Fenntartható humán fejlesztések (szociális célú városrehabilitáció; helyi humán fejlesztések tevékenységcsoportok)	900,00	III.1 Társadalmi felzárkóztatást célzó fejlesztések IV.1 Társadalmi felzárkózást és a népesség megtartását célzó integrált programok (részben) VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	3 500+6 000=9 500
3.3 intézkedés: Helyi és térségi közszolgáltatások (ERFA)			
3.3.1 Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése (bölcsőde és óvoda)	298,40	VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése (csak egészségügyi alap-és szakrendelés)	459,22	VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése	2 032,19	VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
3.4. intézkedés: Fenntartható humán infrastruktúra			
3.4.1 Fenntartható humán infrastruktúra (Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése; Köznevelési infrastruktúra fejlesztése; Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése tevékenységcsoportok)	4768,5	VI.5 Települési humán-szolgáltatások fejlesztése	6 000
6. PRIORITÁS: VERSENYKÉPES VÁRMEGYE			
6.1 intézkedés: Helyi gazdaságfejlesztés			
6.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés	0		

6.1.2 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése	6 724,39	VI.1. Közlekedés- fejlesztés	106 800
6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	4 113,64	II.3. Turisztikai fejlesztések V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása	57 846+2 300= 60 146
6.1.4 Aktív turizmus fejlesztése	2 075,52	II.3. Turisztikai fejlesztések V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása	57 846+2 300= 60 146
6.2 intézkedés: Fenntartható versenyképes városfejlesztés			
6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés (helyi gazdaságfejlesztés; helyi és térségi turizmusfejlesztés tevékenységcsoportok)	10 632,01	II.2. Gazdasági infrastruktúra fejlesztése II.3. Turisztikai fejlesztések V.2. Természeti kincsek turisztikai hasznosítása	73 000+57 846+2 300= 133 146

TFP fejlesztési terület	TFP indikatív forrás- igény (M Ft)	Finanszírozó ITP felhívások	ITP forráskeret (M Ft)	ITP-ből történő finanszíroz- hatóság aránya (%)
Gazdaság- fejlesztés	126 075,00	6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés részeként helyi gazdaságfejlesztés. Megj.: a helyi gazdaságfejlesztés tevékenységcsoport vonatkozásában nincs elkülönített forráskeret a felhíváson belül az ITP-ben! A felhívás teljes kerete: 10632,01 M Ft.	0,00	0,00%

Környezet- védelem (környezet- védelmi programok, klímavédelem)	2 260,00	1.1.1 Klímatudatosság, éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	33,38	1,48%
Turisztikai fejlesztések	60 146,00	6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés 6.1.4 Aktív turizmus fejlesztése 6.2.1 Fenntartható versenyképes városfejlesztés részeként Helyi és térségi turizmusfejlesztés tevékenység-csoport, amelyre nincs elkülönített forráskeret a felhíváson belül az ITP-ben! A felhívás teljes kerete: 10632,01 M Ft.	6 189,16	10,29%
Közlekedés- fejlesztés	106 800,00	1.2.1 Élhető települések (csak kerékpárút) 1.2.3 Belterületi utak fejlesztése 1.3.2 Fenntartható városfejlesztés (csak részben!) 6.1.2 4 és 5 számjegyű utak fejlesztése	12 370,67	11,58%
Energetikai fejlesztések	4 500,00	2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése 2.1.2 Fenntartható energiahatékonyság 2.1.4 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (kombinált) 2.1.6 Fenntartható energiahatékonyság (kombinált)	5 315,24	118,12%

Társadalmi felzárkóztatás és humán szolgáltatások	11 500,00	3.1.1 Megyei foglalkoztatási- gazdaságfejlesztési együtműködések 3.1.3 Helyi humán fejlesztések 3.2.1 Fenntartható humán fejlesztések 3.3.1 Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése (bölcsőde és óvoda) 3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése (csak egészségügyi alap-és szakrendelés) 3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése 3.4.1 Fenntartható humán infrastruktúra	14 676,91	127,63%
--	-----------	--	-----------	---------